

АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

БИЛТЕН

судске праксе

**КРАГУЈЕВАЦ – година VI
бр. 1/2015**

**Intermex
Software & Communication
Београд**

Билтен судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу

За Апелациони суд у Крагујевцу: Дубравка Дамјановић, *председник суда*

ИЗДАВАЧ: Intermex, Београд, Булевар Војводе Мишића 37/II

За издавача: Љиљана Миланковић Васовић, *директор*

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Дубравка Дамјановић, *председник суда*

Заменици главног и одговорног уредника:

- за кривичну материју: Александар Блануша, *судија*

- за грађанску материју: др Илија Зиндовић, *судија*

РЕДАКЦИЈА:

СУДИЈЕ: Љубинко Тетеновић, Оливера Бојовић, Смиљана Ристић, Симонида Милорадовић, Радоман Спарић, Милевка Миленковић.

СЕКРЕТАРИ

РЕДАКЦИЈЕ: - за кривичну материју, Ивана Пламенац,
судијски помоћник

- за грађанску материју, Немања Ковачевић,
судијски помоћник

ТЕХНИЧКИ

СЕКРЕТАР: Славица Јовановић

САДРЖАЈ:

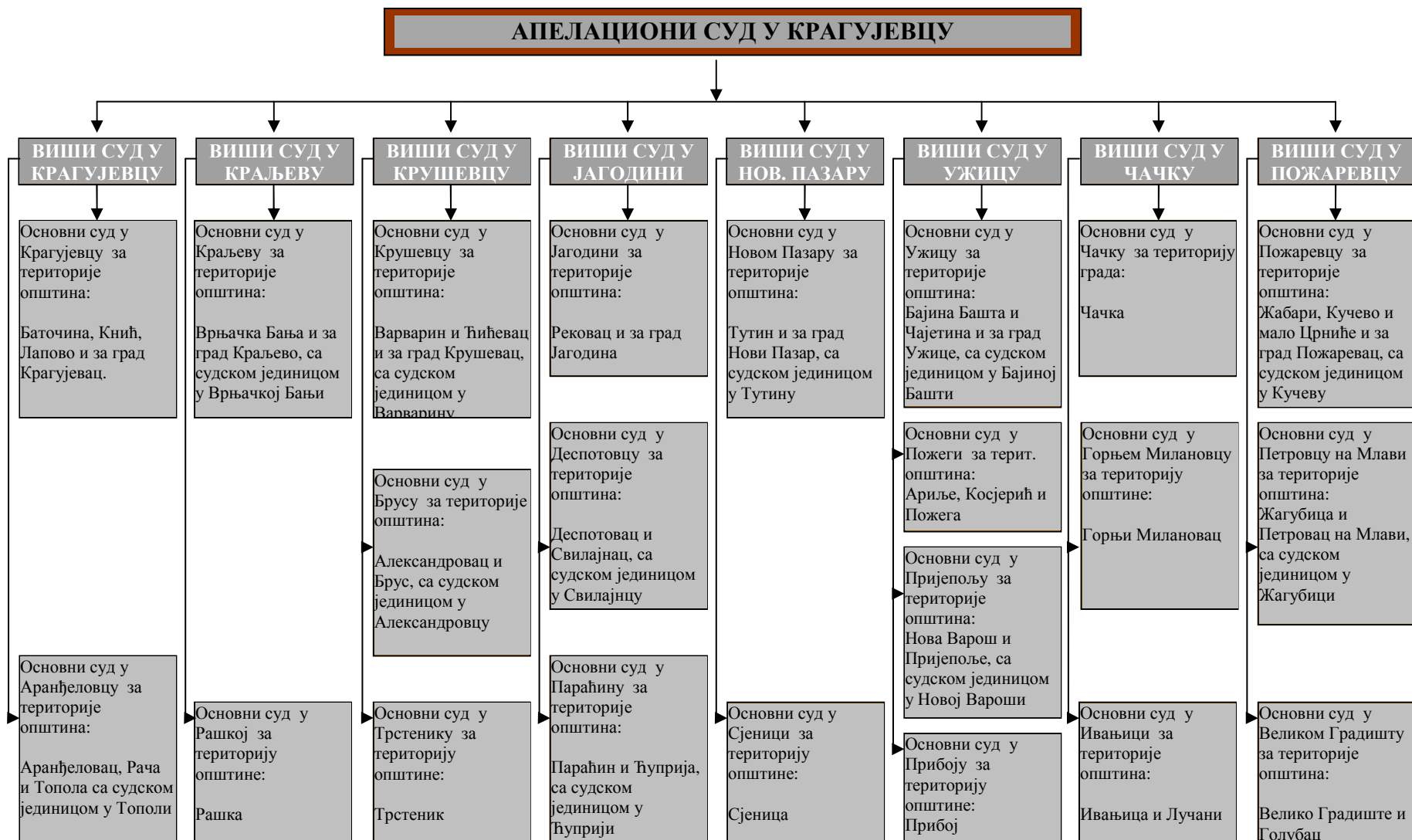
<i>Судови са подручја Апелационог суда у Крагујевцу</i>	5
<i>Извод из Извештаја о раду Апелационог суда у Крагујевцу, за период од 01.01.2014. – 31.12.2014. године</i>	6
<i>Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2015. годину (пречишћен екст)</i>	25
 КРИВИЧНО ПРАВО	
<i>Љубинко Ћетеновић</i> Судија за извршење кривичних санкција	21
<i>Оливера Бојовић</i> Застарелост кривичног гоњења и скраћени поступак.....	29
ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА	33
 СУДСКА ПРАКСА	
Сентенце из одлука судова.....	60
Материјално право.....	60
Процесно право.....	79
 ГРАЂАНСКО ПРАВО	
<i>Др Илија Зиндовић</i> Правни односи из уговора о поклону (<i>DONATIO</i>)	90
<i>Надежда Видић</i> Примена Европског извештаја о саобраћајној незгоди у парничном поступку	109
<i>Ацо Вучићевић</i> Право законских наследника рехабилитованог лица да на име рехабилитационог обештећења захтевају накнаду материјалне штете, коју је рехабилитовано лице претрпело у вези неоснованог лишења слободе и повреде других права	111
ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА	115

ИЗВОД са записника са заједничког састанка грађанских одељења, одељења за радње спорове и одељења судске праксе апелационих судова Републике Србије са судијама Врховног касационог суда, одржаног дана **26.09.2014. године у Крагујевцу**136

СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова	138
Парнични поступак	138
Облигационо право.....	153
Наследно право	156
Радно право.....	160
Остало.....	167

СУДОВИ СА ПОДРУЧЈА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

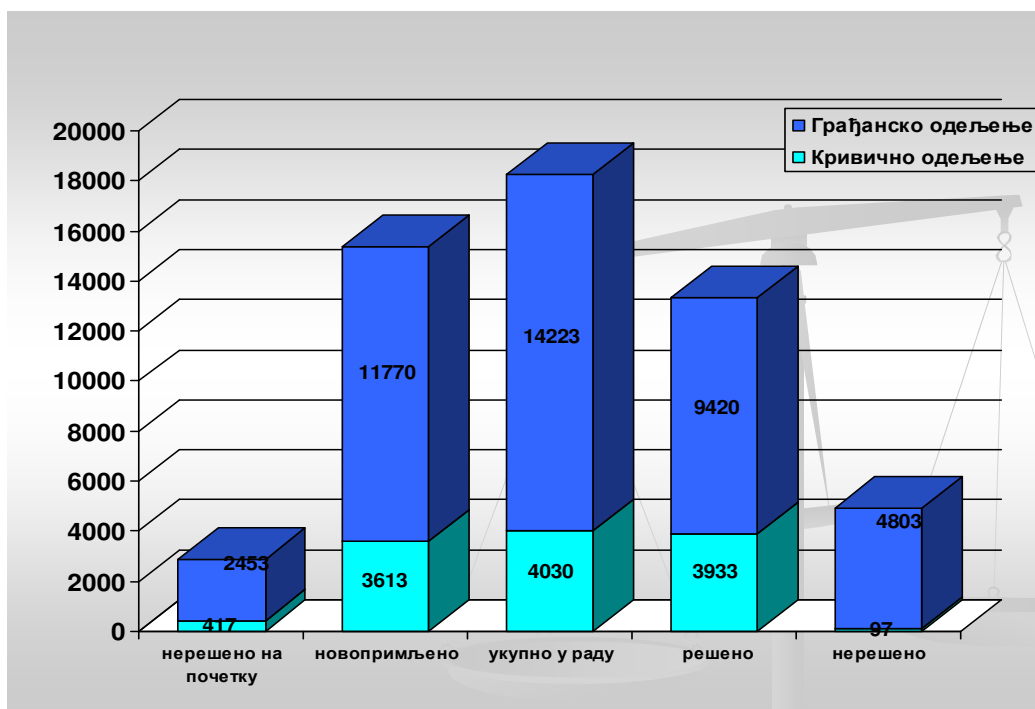

ИЗВОД ИЗ
ИЗВЕШТАЈА О РАДУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ
за период 1. 1. 2014. - 31. 12. 2014. године

Укупан број предмета у раду у суду

У Апелационом суду у Крагујевцу је у периоду од 1.1.2014. до 31.12.2014. године **укупно било у раду 18253 предмета**, од ког броја новопримљених предмета је било 15383 предмета, а нерешених предмета на почетку извештајног периода 2870 предмета. Просечан прилив предмета по судији у суду је био **35,86**. Од 18253 предмета укупно је **решено 13353 предмета**, од тога мериторно **11360 предмета** или **85,07%**, а на други начин **1993 предмета** или 14,93%. Решено је укупно **1515 старих предмета** према датуму пријема у суд и **6527 старих предмета** према датуму иницијалног акта. Судије Апелационог суда у Крагујевцу су **просечно месечно решавале по 31,13 предмета**. Остало је укупно нерешено 4900 предмета, од тога 445 старих предмета према датуму пријема, а 3243 старих предмета према датуму иницијалног акта. Просечно је предмета остало у раду по судији у одељењу 125,64, од тога старих према датуму пријема 11,41, а старих према датуму иницијалног акта 83,15. Процент решених предмета на нивоу Апелационог суда износи 73,16%.

*Графички приказ рада Апелационог суда
у целини за 2014. годину*

Како је на нивоу Апелационог суда **решено** укупно **13353** предмета или **73,16%** предмета од укупног броја предмета у раду, од тога **11360** предмета или **85,07%** мериторно, да је остало **нерешено** само **26,84%** предмета може се закључити да су судије Апелационог суда у Крагујевцу и сви запослени постигли добре резултате рада.

Ажурност на нивоу суда износи 3,50.

**Упоредна анализа примљених предмета (прилив предмета)
за период 1. 1. 2014. - 31. 12. 2014. године у односу
на период 1. 1. 2013. - 31. 12. 2013. године**

Упоредном анализом извештаја о раду суда у погледу новопримљених предмета у извештајном периоду 1. 1. 2014. - 31. 12. 2014. године у односу на извештајни период 1. 1. 2013. - 31. 12. 2013. године, утврђује се да је у периоду 1. 1. 2014. - 31. 12. 2014. године примљено укупно 15383 предмета, односно 1947 предмета мање или 11,23% предмета у односу на исти извештајни период 2013. године када је примљено 17330 предмета.

У кривичном одељењу Апелационог суда у Крагујевцу у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године примљено је 3613 предмета, што је за 5339 предмета или 59,64% мање предмета у односу на исти период 2013. године када је примљено 8952 предмета. Од укупног броја примљених предмета у овом одељењу у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године, примљено је укупно 1859 „Кж1“ предмета што је за 3976 предмета или 68,14% мање у односу на исти период 2013. године, када је примљено 5835 „Кж1“ предмета. Такође је у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године, од укупног броја примљених предмета у овом одељењу у „Кж2“ материји примљено укупно 1481 „Кж2“ предмет што је за 1389 предмета или 48,40% мање у односу на исти период 2013. године, када је примљено 2870 „Кж2“ предмета, док је у „Кжм1“ материји примљен укупно 51 предмет у периоду 1.1. 2014. - 31. 12. 2014. године што је за 29 предмета или 36,25% мање у односу на исти период 2013. године када је примљено 80 „Кжм1“ предмета.

У грађанском одељењу, рачунајући и одељење за радне спорове Апелационог суда у Крагујевцу у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године примљено је 11770 предмета, што је за 3392 предмета или 40,49% предмета **више** у односу на исти период 2013. године када је примљено 8378 предмета. Од укупног броја примљених предмета у овом одељењу у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године, примљено је 3929 „Гж“ предмета што је за 369 предмета или 10,37% **више** у односу на исти период 2013. године када је примљено 3560 „Гж“ предмета. Такође је у периоду 1.1.2014. - 31. 12. 2014. године, од укупног броја примљених предмета у овом одељењу у „Гж1“ материји примљено укупно 4963 „Гж1“ предмета што је за 1023 предмета или 25,96% **више** у односу на исти период 2013. године, када је примљено 3940 „Гж1“ предмета. У периоду 1.1.2014. – 31.12.2014. године, у „Р“ материји примљено је укупно 509 предмета што је за 490 предмета или 2578,95% **више** у односу на исти период 2013. године када је примљено 19 „Р“ предмета. Такође, у периоду од 22. маја 2014. године до 31. 12. 2014. године, повећан је прилив за предмете по захтеву за заштиту права на суђење у разумном року у којој материји је примљено укупно 678 „Р4г“ предмета, 198 „Р4р“ предмета и 49 „Р4к“ предмета.

Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року

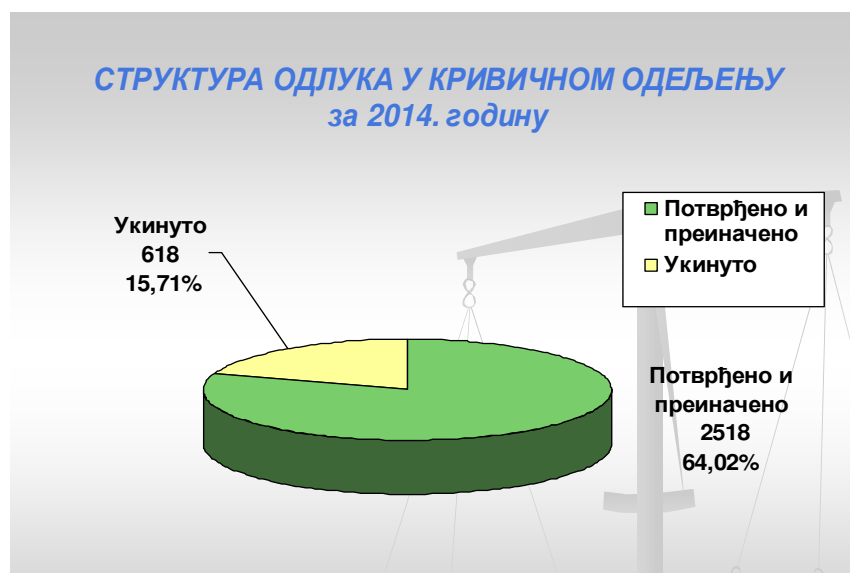
Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова („Сл. гласник РС“, бр. 101/13 од 20. 11. 2013. године) и то чл. 8а-8в предвиђена је надлежност редовних судова за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року. Одмах по доношењу Закона у Апелационом суду у Крагујевцу је Изменом Годишњег распореда послова за Апелациони суд у Крагујевцу за 2014. годину бр. I СУ-2-12/14 од 20. 5. 2014. године формирано Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року. По овим захтевима поступају све судије Апелационог суда у Крагујевцу и то у зависности од материје у којој поступају у оквиру других одељења по Годишњем распореду послова.

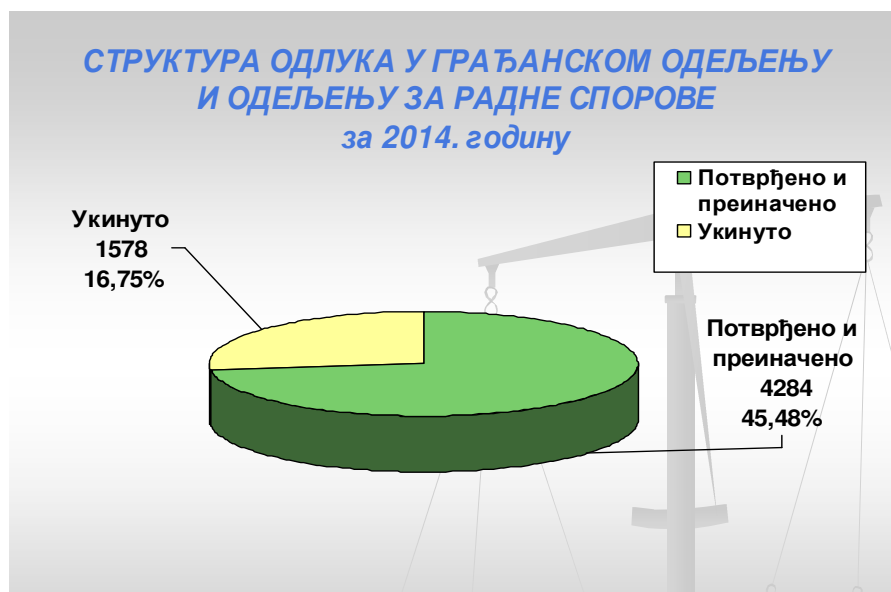
Од стране Уставног суда Србије Апелационом суду у Крагујевцу је у два наврата 23. 5. 2014. године и 5. 8. 2014. године уступљено укупно 738 на даљу надлежност.

У току извештајног периода Апелациони суд у Крагујевцу имао је укупно у раду 925 предмета, од тога 678 у „Р4г“ материји, 198 у „Р4р“ материји и 49 у „Р4к“ материји. Решено је укупно 772 предмета и то 586 у „Р4г“ материји, 140 у „Р4р“ материји и 46 предмета у „Р4к“ материји, од тога мериторно 90 предмета и 682 предмета на други начин. Од 90 мериторно решених предмета повреда права на суђење у разумном року утврђена је у 84 предмета, док је 6 захтева за заштиту права на суђење у разумном року одбијено. Код 682 предмета који су решени на други начин ради се углавном о уступању на даљу надлежност стварно надлежним судовима.

Од укупног броја примљених предмета у извештајном периоду остало је нерешено 153 предмета, од тога 92 у „Р4г“ материји, 58 у „Р4р“ материји и 3 предмета у „Р4к“ материји.

Структура одлука Апелационог суда у Крагујевцу

**ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ЗА 2015. ГОДИНУ
(пречишћен текст)**

**I
СЕДИШТЕ СУДА**

Седиште Апелационог суда у Крагујевцу налази се у судској згради у Крагујевцу, у Ул. Трг војводе Радомира Путника бр. 4.

Радно време Апелационог суда у Крагујевцу је од 7,30 до 15,30 часова.

**II
СУДСКА УПРАВА**

Пословима судске управе руководи председник Апелационог суда у Крагујевцу, судија Дубравка Дамјановић.

За заменика председника суда одређује се **судија Симонида Милорадовић**.

Заменику председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 52 ст.3 и чл.53 ст.1 Закона о уређењу судова, поверавају се **посебне обавезе**, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у кривичним и грађанским стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Заменик председника суда дужан је да председнику суда доставља по потреби месечне извештаје о свом раду у вези са посебним овлашћењима, обавезама и одговорностима.

Посебне обавезе у смислу чл.53 ст.1 Закона о уређењу судова поверавају се **судији Александру Блануши** који ће за време годишњег одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености председника суда поступати у предметима у којима се одлучује о жалби против одлука донетих по предлогу да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године, казна изврши без напуштања просторија у којима осуђени станује.

Посебне обавезе у складу са чл.74 Судског пословника поверавају се:

- **судији Оливери Бојовић** - за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за кривичну материју
- **судији Јасмини Симовић** за евиденцију и праћење рада судијских помоћника

за грађанску материју.

Послове секретара суда обављаће судијски помоћник Марија Чампаревић која ће обављати и послове менаџера суда до попуне тог радног места. Судијски помоћник Јелена Ритопечки Перић ће мењати секретара суда у њеном одсуству.

Послове координатора за медије, поступање по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и уређење *web site-a* суда и послове у вези притужби обављаће судијски помоћник Зорица Јовановић, која ће уједно вршити послове секретара суда у случају одсуства судијског помоћника Јелене Ритопечки Перић.

III СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Судије се распоређују ради обављања послова у кривично одељење, у одељење за кривичне поступке према малолетницима, у грађанско одељење, у грађанско одељење за радне спорове, у одељење судске праксе, припремно одељење и одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року и ради обављања ових послова оснивају се следећа одељења:

- Кривично одељење
- Одељење за кривичне поступке према малолетницима
- Грађанско одељење
- Грађанско одељење за радне спорове
- Одељење судске праксе
- Припремно одељење
- Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року

Од 53. судија колико је утврђено Одлуком Високог савета судства за Апелациони суд у Крагујевцу, у судска одељења Апелационог суда у Крагујевцу овим Годишњим распоредом послова распоређено је укупно 44 судија са председником суда.

По избору недостајућег броја судија, распоред послова ће бити утврђен изменама Годишњег распореда послова за 2015. годину.

IV ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА

Председници одељења стараће се да се послови обављају законито, тачно, једнообразно, уредно и благовремено, а ради ефикаснијег поступања, као и у случају спречености или одсутности, те послове ће обављати њихови заменици.

За председника кривичног одељења поставља се судија Александар Блануша, а за његовог заменика судија Оливера Бојовић.

За председника одељења за кривичне поступке према малолетницима поставља се **судија Марина Илић**, а за њеног заменика **судија Радоман Спарић**.

За председника грађанског одељења поставља се **судија Смиљана Ристић**, а за њеног заменика **судија Јасмина Симовић**.

За председника грађанског одељења за радне спорове поставља се **судија Симонида Милорадовић**, а за њеног заменика **судија Зоран Хаџић**.

За председника одељења за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року поставља се **судија Радоман Спарић**, а за његовог заменика **судија Сузана Видановић**.

Председник одељења судске праксе је **председник суда судија Дубравка Дамјановић**, а заменик је **судија Оливера Бојовић**.

V

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

V-a

У кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу распоређује се 18 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у кривичном поступку формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Љубодраг Вуковић – члан већа
3. судија Олга Пековић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Љубинко Ћетеновић – председник већа
2. судија Весна Димитријевић – члан већа
3. судија Злата Несторовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Оливера Бојовић – председник већа
2. судија Драган Лековић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Милевка Миленковић – председник већа
2. судија Драгиша Радисављевић – члан већа
3. судија Жарко Стевановић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Даница Маринковић – председник већа

2. судија Татјана Мишић – члан већа
3. судија Ружица Ђурђевић – члан већа

6. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Радоман Спарић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Кривичног одељења.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Кривичног одељења.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда за кривична дела за која је прописана казна затвора од 30 до 40 година већа Кривичног одељења у складу са чл.21 ст.2 тач.2 Законика о кривичном поступку ће се допуњавати судијама из следећих већа у том одељењу.

V-б

Веће надлежно за одлучивање по жалбама у трећем степену

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда у **трећем степену**, у складу са чл.21 ст.3 Законика о кривичном поступку, формира се веће у следећем саставу:

1. судија Љубинко Ћетеновић – председник већа
2. судија Александар Блануша – члан већа
3. судија Радоман Спарић – члан већа
4. судија Милевка Миленковић – члан већа
5. судија Даница Маринковић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

У време годишњег одмора и друге оправдане одсутности судија постојећег већа у трећем степену одсутне чланове већа замењују судије: Оливера Бојовић и Марина Илић.

V-в

Распоред предмета у којима се одлучује по жалби на основу члана 343 Законика о кривичном поступку против решења о потврђивању оптужнице

Распоред предмета у којима се одлучује по жалби на основу члана 343 Законика о кривичном поступку против решења о потврђивању оптужнице вршиће се тако што ће ови предмети бити распоређивани по реду у рад судијама на следећи начин:

Распоређивање напред наведених новопримљених предмета вршиће се судијама Кривичног одељења по редоследу за пријем предмета у складу са Годишњим распоредом послова за 2015. годину.

У поновном поступку по правном леку, уколико је претходно укинута решење о потврђивању оптужнице, предмет се, сходно члану 55 Судског пословника, распоређује судији, односно већу које је претходно поступало у том предмету.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда првостепеног суда, предмет се сходно члану 37 став 1 тачка 4, не распоређује судији односно већу које је претходно поступало у том предмету тј. донело одлуку којом се потврђује првостепено решење о потврђивању оптужнице, већ се такав предмет распоређује, првом по реду судији по редоследу за пријем предмета у складу са Годишњим распоредом послова за 2015. годину.

VI

ОДЕЉЕЊЕ ЗА КРИВИЧНЕ ПОСТУПКЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Ради одлучивања у другом степену по жалбама против одлука првостепеног суда у кривичним поступцима према малолетницима формира се следеће веће:

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Радоман Спарих – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Чланови већа Одељења за кривичне поступке према малолетницима у случају одсутности или спречености попуњаваће се по потреби са судијама из већа кривичног одељења које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета и преступништва младих, у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица.

VII

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

У грађанско одељење распоређује се 12 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у грађанско правним споровима формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Смиљана Ристић – председник већа
2. судија Обрен Јездић – члан већа
3. судија Драгана Сретовић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Мирјана Поповић – председник већа
2. судија Надежда Видић – члан већа
3. судија Грозда Арнаут - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Јасмина Симовић – председник већа
2. судија Ацо Вучићевић - члан већа
3. судија Јасмина Јовановић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Илија Зиндовић – председник већа
2. судија Весна Цветковић – члан већа
3. судија Роса Терзић – члан већа

У грађанском одељењу специјализована већа за поступање у породично-правним споровима су 1, 3. и 4. веће.

Председника већа замењује први члан истог већа.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у породичним споровима, по потреби попуна судских специјализованих већа у грађанском одељењу вршиће се са судијама које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета у складу са чл.203 Породичног закона.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења.

О дозвољености изузетне ревизије из чл. 395 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, број 125/04 и 111/09) и посебне ревизије из чл.404 ст.2 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, број 72/11) које су изјављене до 31. 5. 2014. године, као и о жалбама на решења Апелационог суда у Крагујевцу из чл. 399 ст.4 и 5 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/11) одлучиваће прво следеће веће чији чланови нису учествовали у доношењу ожалбеног решења према редоследу већа утврђеном Годишњим распоредом послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2015. годину.

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће веће бити попуњавано члановима другог већа.

VIII

ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

У грађанско одељење за радне спорове распоређује се 13 судија.

1. ВЕЋЕ

1. судија Симонида Милорадовић – председник већа
2. судија Светлана Бранковић – члан већа
3. судија Марија Марковић – члан већа
4. судија Мирјана Станковић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Мирјана Симић – председник већа
2. судија Сузана Видановић – члан већа
3. судија Живанка Божић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Зоран Хацић – председник већа
2. судија Марија Петковић – члан већа
3. судија Душан Дражовић – члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Јасминка Вукановић – председник већа
2. судија Радмила Николић – члан већа
3. судија Татјана Кандић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећег већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

IX

Веће надлежно за поступање у предметима рехабилитације

По жалбама против решења у поступку рехабилитације, сходно чл.18 ст.2 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, број 92/11), одлучиваће следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Даница Маринковић – председник већа
2. судија Јасмина Јовановић – члан већа

3. судија Злата Несторовић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Грозда Арнаут – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Радоман Спарих – председник већа
2. судија Смиљана Ристић – члан већа
3. судија Ружица Ђурђевић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

По жалбама против решења у поступку рехабилитације из чл.30 ст.1 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 92/11) а у вези чл.6 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 33/06) поступаће веће у саставу:

1. судија Радоман Спарих – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Грозда Арнаут – члан већа
4. судија Смиљана Ристић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

IX-a

Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року

У Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року поступају све судије Апелационог суда у Крагујевцу које ће одлучивати у предметима из материје у којој поступају у оквиру других одељења по Годишњем распореду послова.

X

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Одељење судске праксе сачињавају: председник суда и његов заменик, сви председници судских одељења и њихови заменици, руководиоци судске праксе по судским одељењима и председници већа.

За руководиоце судске праксе по судским одељењима одређују се:

- судија **Љубинко Ћетеновић** - за руководиоца судске праксе у кривичном одељењу, а судија **Радоман Спарих** за заменика руководиоца судске праксе у кривичном одељењу,

- судија **Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у одељењу за кривичне поступке према малолетницима,
- судија **Роса Терзић** - за руководиоца судске праксе у грађанском одељењу,
- судија **Јасминка Вукановић** - за руководиоца судске праксе у грађанском одељењу за радне спорове,
- судија **Зоран Хацић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року.

Одељење судске праксе своје задатке извршава на седници одељења, као и у кривичној и грађанској секцији одељења, које сачињавају судије из одељења судске праксе који поступају у кривичној, односно грађанској материји.

Секције одељења судске праксе помажу председнику кривичног, односно грађанског одељења у припреми седница одељења на којима се разматрају питања из судске праксе, као и руководиоцима судске праксе у кривичној и грађанској материји у обављању послова на уједначавању судске праксе и подизању квалитета рада суда уопште.

Руководиоцима судске праксе у судским одељењима помагаће по потреби и за преглед одлука из већа руководиоца судске праксе председници већа и судијски помоћници – секретари већа из њихових већа према редоследу већа одређеним овим распоредом и смењиваће се редом сваке недеље по распореду који ће месечно унапред сачињавати руководиоци судске праксе по одељењима.

Редакцијски одбор Билтена судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу сачињавају:

1. Председник одељења судске праксе, председник суда судија Дубравка Дамјановић, која је уједно и главни и одговорни уредник Билтена судске праксе.

2. Заменици главног и одговорног уредника су судија Александар Блануша из кривичног одељења и судија Илија Зиндовић из грађанског одељења.

3. Чланови редакције:

- судија Оливера Бојовић, судија Љубинко Тетеновић, судија Смиљана Ристић, судија Александар Блануша, судија Симонида Милорадовић, судија Милевка Миленковић и судија Радоман Спарих, као и сви чланови одељења судске праксе.

Одељење судске праксе ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе по судским одељењима.

XI

ПРИПРЕМНО ОДЕЉЕЊЕ

У припремном одељењу обављаће се послови предвиђени одредбом чл.16 Судског пословника.

У припремном одељењу ће се испитивати испуњеност процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивања о правним лековима и на погодан начин означавати дозвољеност, благовременост и уредност жалбе, означавати датум иницијалног акта и датум изјављивања жалбе. Тако ће се већ приликом завођења предмета знати да ли се ради о старом предмету и да ли предмет треба означити и увести у програм решавања старих предмета. У кривичним предметима ће се поред испитивања напред наведених процесних претпоставки означити и рок застарелости кривичног гоњења.

За надзорне судије у овом одељењу одређују се председници кривичног и грађанског одељења и њихови заменици.

ХП

РАСПОРЕЂИВАЊЕ ПРЕДМЕТА

Распоређивање предмета у судским одељењима вршиће се у складу са Судским пословником, тако да се обезбеди равномерна оптерећеност судија предметима, водећи рачуна о хитности, старим предметима, времену подношења иницијалног акта и другим околностима од значаја за распоређивање предмета.

Судије су у обавези да предмете решавају према редоследу пријема у складу са законом и Судским пословником.

Предмети се једнако распоређују судијама, с тим што заменику председника суда, председницима кривичног одељења, грађанског одељења и грађанског одељења за радне спорове, руководиоцима судске праксе, председницима већа у другостепеном поступку и председнику већа надлежном за одлучивање по жалбама у трећем степену припада 20% умањења норме, а уколико судији припада умањење норме по више основа, укупно умањење норме може бити највише 30%.

ПРЕДСЕДНИК СУДА
Дубравка Дамјановић

КРИВИЧНО ПРАВО

Љубинко Ђетеновић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

СУДИЈА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

Кључне речи: *Уводне напомене, законски основи, надлежност, поступак пред судијом за извршење, одлуке, резиме.*

Уводне напомене

Затворски системи су специфичне институције у којима се одвија целодневни живот лица лишених слободе и који су по много чему специфични у односу на друге институције. Лишење слободе је једна од најтежих облика кривичних санкција и она се мора реализовати у законским оквирима неугрожавајући ниједно друго право човека. У затвору, као једној од тоталитарних институција, уређени су готово сви човекови животни сегменти, како би се одржала неопходна безбедност појединаца, институције и друштвене заједнице. Запослени у затворима имају бројне механизме да очувају безбедност и да уреде живот великог броја људи – затвореника и притворених лица на малом простору. Из тако сложене заједнице, коју чине најпроблематичнији чланови једног друштва, рађају се најразноврснији проблеми и екцеси које треба превентирати, контролисати и решити. За решење тих ситуација у формалном систему затвора, запосленима су дата огромна овлашћења али и одговорност да уреде затворенички живот у границама прихватљивог начина живота, приближно цивилно-друштвеној заједници.

Из датих овлашћења и у зависности од степена моћи појединца, зависи успешност решавања затворских проблема али и могућност злоупотребе овлашћења. Истраживања и различити извештаји показују да постоји озбиљан, па чак и забрињавајући обим злоупотреба моћи од стране затворских стражара. Злоупотребе су различите и крећу се од чињења ситних услуга затвореницима, преко прекомерне употребе силе, понижавања, злостављања, силовања затвореница, силовања појединих затвореника од стране других затвореника, примања мита, корупције, па чак и тешких случајева међусобног наносења телесних повреда или примене тортуре од стране службених лица. Све нам ово указује на степен кризе који је присутан у функционисању затворских система и неопходност изналагања ефикаснијег начина руковођења затворима и неопходној друштвеној контроли затворског система.

Стога је увођење судије за извршење кривичних санкција од круцијалног значаја за контролу услова под којима живе притворена и осуђена лица и спречавање злоупотребе моћи затворских службеника и корупције, а тиме и

остваривање заштите притвореника и осуђеника и пружање истима помоћи да остваре своја права. Ови задаци се могу једино спровести уз закониту примену одредаба позитивних законских прописа Републике Србије и контроле спровођења тих прописа од стране судије за извршење кривичних санкција.

Законски основи за успостављање судије за извршење кривичних санкција

Најефикаснији начин превенције у сузбијању мита и корупције, а посебно злоупотребе моћи и овлашћења од службених лица у затвору и притворским јединицама, је поштовање нормативе којом је систем извршења кривичних санкција у Републици Србији уређен. Наша земља је ратификовала готово све међународне акте који уређују ову област и који штите људска права затвореника на глобалном нивоу. Релевантни међународни инструменти су, пре свих, Универзална декларација о људским правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Декларација о заштити свих лица од мучења и других свирепих, нечовечних или понижавајућих казни или поступака, Декларација Уједињених нација о укидању свих облика расне дискриминације, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Међународна конвенција о укидању и кажњавању злочина, апартхејда, Међународна конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида, Стандардна минимална правила о поступању са затвореницима и Бечка конвенција о конзуларним односима.

Закоником о кривичном поступку- у даљем тексту ЗКП („Службени гласник РС“, број 72/11), први пут се у одредбама чланова 22. став 4, члан 222, члан 567. став 3. и члан 571. став 2. наводи судија за извршење кривичних санкција (у даљем тексту судија за извршење).

Потпуније одређење уследило је доношењем Закона о извршењу кривичних санкција- у даљем тексту ЗоИКС („Службени гласник РС“, број 55/2014) и Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера (члан 7, 23. и 25.), који се примењују од 01.09.2014. године. У одељку III цитираног ЗоИКС, који носи назив „Судија за извршење“ (одредбе члана 33. – 42.), одређен је појам, надлежност и поступак пред судијом за извршење кривичних санкција.

Тако је, између осталог, предвиђено да при сваком вишем суду председник тог суда из реда судија одређује судију за извршење који у предметима из своје надлежности поступа као судија појединац.

Судији за извршење у раду може помагати посебна стручна служба, из реда запослених у вишем суду (члан 33. став 4. ЗоИКС-а).

У складу са Судским пословником, судија за извршење води посебну евиденцију у предметима у којима поступа, па је нужно да се у вишим судовима што пре, ако то већ није учињено, успостави евиденција поступања у наведеним

предметима, образује стручна служба и судија за извршење отпочне рад по предметима из своје надлежности.

Стварна надлежност судије за извршење

Одредбом члана 22. став 4. ЗКП, прописана је стварна надлежност судије за извршење – одлучује у поступку извршења кривичних санкција и у другим случајевима предвиђеним законом.

- Према одредби члана 222. ЗКП, судија за извршење врши надзор над притвореницима.

- Доставља му се решење о условном отпусту осуђеног – члан 567. став 3. ЗКП.

- На основу одредбе члана 571. став 2. ЗКП, судија за извршење одлучује о жалби на решење органа за вођење казнене евиденције о ненаступању услова за законску рехабилитацију, донетог применом члана 571. став 1. тачка 1. ЗКП.

- Штити права притвореника, осуђених лица којима је изречена нека од мера обавезног лечења у заводу. Поступа по притужбама притвореника, односно захтеву за судску заштиту осуђеника, али и по жалбама на одлуке управника завода или директора Управе. Одлучује против појединачних аката.

- Против појединачних аката директора Управе којима се решава о правима и обавезама лица према којима се спроводи извршење из разлога што је против тих појединачних аката дозвољена судска заштита коју у складу са Законом о извршењу вансудских санкција и мера обезбеђује судија извршења (члан 7. тог Закона).

- Одлучује по жалбама на одлуку директора Управе о одузимању права осуђеном на боравак ван просторија у којима станује (члан 23. став 2. тачка 3. и 4. Закона о извршењу вансудских санкција и мера).

- По жалби осуђеног на одлуку директора Управе, којом се опозива одлука о прекиду извршења казне (члан 25. став 4. и 5. Закона о извршењу вансудских санкција и мера).

- Доноси одлуке по поднетим захтевима за судску заштиту на одлуке о накнадном разврставању осуђеног донете од стране директора Управе.

- Одлучује против решења о смештају осуђеника под појачани надзор (члан 151. ЗоИКС-а), као и на решење о продужењу ове мере чије се трајање преиспитује свака три месеца.

- Одлучује о жалби на одлуку директора Управе о молби осуђеног за одобрење прекида извршења казне затвора ако наступе разлози из члана 59. став 1. ЗоИКС, због којих би се њено извршење могло одложити.

- Судија за извршење одлучује о жалбама на решења донета у дисциплинском поступку којима је изречена дисциплинска мера осуђеном (члан 174. ЗоИКС) и дужан је да о жалби одлучи у року од 3 дана од дана пријема.

- Све изјављене жалбе судији за извршење не спречавају спровођење одлуке надлежних органа завода или управе.

- Судија за извршење се одмах обавештава о смештају осуђеника у посебну, специјалну просторију без опасних ствари осуђеника, као и о употреби ватреног оружја.

Изузетно, осуђени може поднети захтев за судску заштиту директно судији за извршење у случају кад му је право на живот или телесни интегритет озбиљно угрожено. Притужбу судији за извршење осуђени или притворени има право да поднесе у року од 3 месеца од дана настанка повреде права, а изузетно у року од 6 месеци ако је постојала објективна спреченост. Наведени рокови су од значаја за оцену благовремености притужбе.

Месна надлежност судије за извршење

Месна надлежност судије за извршење одређена је чланом 35. ЗоИКС, који прописује да је надлежан судија за извршење вишег суда на чијем се подручју налази седиште завода у којем осуђени издржава казну, а кад је у питању заштита права притвореника током трајања мере притвора, надлежан је судија за извршење вишег суда према седишту завода у коме се мера притвора издржава.

Ако у току поступка дође до промене месне надлежности судије за извршење због промене места извршења казне затвора или мере притвора, судија за извршење из места седишта затвора или управе из којих је осуђени премештен, односно притвореник премештен, не доноси решење о месној ненадлежности, нити даље поступа у започетом предмету, већ одмах списе доставља судији за извршење вишег суда у месту седишта новог завода, управе на даљу надлежност и одлуку. Решење о условном отпусту према одредби члана 567. став 3. ЗКП, након правноснажности, доставља се, поред осталог, и судији за извршење вишег суда на чијем подручју осуђени има пребивалиште. У ситуацији када осуђени након пуштања на условни отпуст промени пребивалиште, у том случају и судија за извршење наведено решење о условном отпусту доставља судији за извршење вишег суда на чијем подручју условно отпуштени има ново пребивалиште.

Кад је у питању поступање судије за извршење по жалби против решења донетих у смислу одредбе члана 571. став 1. тачка 1. ЗКП, надлежан је судија за

извршење вишег суда на чијем подручју надлежни орган за вођење казнене евиденције има седиште, а то су углавном органи који воде те послове по месту рођења осуђеног, односно, ако је оно непознато, орган вођења евиденције се одређује према седишту суда који је донео првостепену одлуку.

Поступак пред судијом за извршење

Одредбом члана 36. став 3. ЗоИКС-а, одређено је да се на поступак пред судијом за извршење (што је и наслов изнад овог члана), сходно примењују одредбе ЗКП-а ако овим или другим законом није другачије одређено.

Поступак пред судијом за извршење може бити првостепени или другостепени.

Првостепени поступак се покреће на захтев осуђеног или по притужби притвореног лица.

Пред судијом за извршење другостепени поступак се покреће по жалби.

И у једном и у другом поступку (првостепеном или у другом степену по жалби), судија за извршење поступа као судија појединац.

Поступак пред судијом за извршење се одвија ван рочишта – судија за извршење омогућава осуђеном, односно, притвореном или заводу да се писменим путем изјасни о чињеницама на које се указује у захтеву или притужби (члан 36. став 2. ЗоИКС-а), али се може поступак одвијати и на рочишту пред судијом за извршење на коме ће се учесник у поступку и усмено изјаснити о чињеницама и доказима важним за доношење одлуке. Ово и још нека од правила поступка на овом рочишту су одређена одредбом члана 38. ЗоИКС-а, па је тако одређено кад се рочиште мора одржати (члан 38. став 2.), да притворено или осуђено лице може имати пуномоћника који ће се позвати на рочиште, али и да ће се рочиште одржати у његовом одсуству (став 3. истог члана), да се рочиште може одржати у суду или просторијама завода (став 4. члана 38. ЗоИКС-а), те да судија за извршење може током поступка саслушати у својству сведока лица запослена у заводу, друге осуђене или притворене, прибавити или извршити увид у документацију завода и других државних органа, посетити просторије завода и утврђивати чињенице на други начин (став 5. члана 38.).

Имајући у виду управо ову експлицитну одредбу члана 36. став 3. ЗоИКС, тј. „да се на поступак пред судијом за извршење сходно примењују одредбе ЗКП“, па тиме и на поступак на рочишту из члана 38. ЗоИКС-а, као целину укупног поступка пред овим судијом, те да судија за извршење непосредно испита и притворена и осуђена лица, са овлашћењима описаним напред наведеним одредбама ЗКП, то се и позивање на ово рочиште и оцена да ли је пуномоћник позван уредно или не, да ли се о току рочишта води записник, те да саслушање сведока на рочишту и извођење

других доказа и опште правила по којима се поступа на овом рочишту, врши управи сходно применом одговарајућих одредби ЗКП.

Врховни касациони суд је на седници Кривичног одељења од 14. новембра 2014. године заузео правни став: „На рочишту из члана 38. Закона о извршењу кривичних санкција („Службени гласник РС“, број 55/2014), пред судијом за извршење кривичних санкција, примењују се одредбе Законика о кривичном поступку“.

Овлашћења судије за извршење у надзору над притвореницима и осуђеним лицима

Важећи ЗКП (члан 222.), између осталог, судији за извршење ставља у надлежност и надзор над притвореницима, за разлику од ранијег Законика, који је то овлашћење био поверио председнику суда. Да би се избегле тешкоће у обављању надзора над притвореницима, сасвим је оправдано постојеће законско решење, што је надзор поверен судији за извршење, а не председнику суда или евентуално судији за претходни поступак.

Основна улога судије за извршење у спровођењу ове надлежности јесте да се повремено упознаје са стањем у притвору и начином на који се у притворским јединицама поступа са притвореним лицима, поготово што је знатан број лица у притвору, што су капацитети притворских јединица недовољни и са неадекватним условима. Судија за извршење је дужан да једном у 15 дана обиђе притвореника, да без надзора са њим обави разговор о условима и проблемима у притвору и о учињеним неправилностима обавести надлежно Министарство правосуђа и Заштитника грађана, при чему је Министарство дужно да у року од 15 дана обавести судију за извршење о мерама које су предузете за отклањање неправилности на које је указано.

Кад су у питању осуђена лица, судија за извршење је дужан да једном у свака 4 месеца у току године обилази затворенике на територији своје месне надлежности, разговара са осуђеним лицима и информисе их о начину остваривања њихових права. Поред минималне учесталости обиласка притвореника и осуђених лица, судији за извршење је омогућено позитивним прописима (ЗКП и ЗоИКС-а) да у било које време обиђе притвореника и осуђено лице, да са њима разговара и да од њих прима притужбе, о томе сачини записник и тражи од надлежног министарства отклањање уочених неправилности.

Одлуке судије за извршење

Судија за извршење доноси одлуке у форми решења, које у свему одговара решењу донетом у складу са одредбама ЗКП-а (садржи увод, изреку и

образложење), а кад су та решења донета у првостепеном поступку и поуку о правном леку.

У поступку одлучивања о жалби на одлуке, судија за извршење је овлашћен да неблаговремену, неуредну или недозвољену притужбу притвореника одбаци, да решењем одбије притужбу притвореника, односно, захтев за судску заштиту затвореника ако утврди да су неосновани.

У ситуацији кад утврди да су притужба или захтев за судску заштиту основани исти ће усвојити и изреком решења наложити заводу да у одређеном року отклони утврђену неправилност и да га обавести о мерама предузетим у циљу отклањања те неправилности.

У ситуацији кад отклањање незаконитости није могуће, судија за извршење ће новим решењем утврдити незаконитост и забранити њено даље понављање.

Кад одлучује о жалби на одлуку управника завода или директора управе, судија за извршење може жалбу одбити као неосновану и потврдити одлуку првостепеног органа, усвојити жалбу, укинути побијану одлуку и упутити предмет првостепеном органу на поновно одлучивање или усвојити жалбу и преиначити одлуку првостепеног органа. Против одлука осуђеник жалбу подноси судији за извршење у року од 3 дана од дана достављања одлуке и да би жалба била уредна мора садржати навод против које се одлуке подноси, разлоге жалбе и потпис лица које жалбу изјављује. Поднета жалба не задржава извршење решења, а у истој се може предложити утврђивање нових чињеница и прибављање нових доказа ако нису били познати у време доношења побијане одлуке првостепеног органа. У случају да се појаве нове чињенице, судија за извршење може одредити рочиште и након тога тек одлучити о жалби на одлуку првостепеног органа.

Против одлуке судије за извршење донетих у смислу одредбе члана 37. став 1. ЗоИКС-а (одлуке о притужби притвореника) и одлуке донете на основу члана 37. став 4. ЗоИКС-а (одлука о захтеву за судску заштиту осуђеника), дозвољена је жалба у року од 3 дана ванрасправном већу вишег суда и веће је дужно да о жалби одлучи у року од 8 дана од дана пријема жалбе.

Резиме

Улога судије за извршење која је у Законику о кривичном поступку само назначена, доношењем Закона о извршењу кривичних санкција и Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера је регулисана тако да су створени сви услови да се пред вишим судовима одреди судија за извршење и отпочне обављање послова из стварне надлежности судије за извршење, који су по свом обиму и суштини веома значајни.

У поступку пред судијом за извршење, кад је у питању одржавање рочишта, услови за одржавање истог, извођење доказа, вођење записника, доношење врсте одлуке, како по форми и слично, примењују се одговарајуће одредбе Законика о кривичном поступку.

Ради успешног обављања послова из своје стварне надлежности, судије за извршење, поред познавања позитивних законских прописа којима је регулисана њихова стварна или месна надлежност, морају бити упознати и са међународним конвенцијама, ближе наведеним у овом раду.

Остало је и даље нејасно због чега се судији за извршење доставља правноснажно решење о пуштању осуђеног на условни отпуст кад, за сада, ниједном одредбом позитивног законодавства није прописано било какво поступање судије у надзору условно отпуштеног.

И на крају, судија за извршење својим поступањем у оквиру своје стварне надлежности мора допринети законитом поступању службеника завода према притвореницима и осуђеним лицима, да заштити њихова права у свим областима њиховог живота и допринесе правилној примени законских одредби према тим лицима, чиме би се, сасвим извесно, утицало на сузбијање злоупотребе моћи и корупције од стране заводских службеника и самих притвореника и осуђених лица.

Оливера Бојовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА И СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК

Застарелост кривичног гоњења обухваћена је главом X Кривичног законика (чл. 103 и чл. 104). Члан 103. КЗ регулише застарелост кривичног гоњења, а члан 104. КЗ ток и прекид застарелост кривичног гоњења.

Скраћени поступак спада у посебне поступке (III део – глава XX Законика о кривичном поступку) и према члану 495. ЗКП у поступку за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до осам година, примењиваће се одредбе чланова 496 – 520. Законика о кривичном поступку, а уколико овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог Законика. Овде ће нам бити од значаја одредба члана 495. ЗКП.

Узећемо као пример кривично дело ненаменско коришћење буџетских средстава из члана 362а КЗ, где је јавни тужилац овлашћен да у смислу члана 283. ЗКП, одложи кривично гоњење и за које се спроводи скраћени поступак.

За кривично дело ненаменско коришћење буџетских средстава из члана 362а КЗ предвиђена је новчана казна или затвор до једне године.

У смислу члана 283. ЗКП, јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више тим чланом предвиђених обавеза. Јавни тужилац доноси одлуку о одлагању кривичног гоњења наредбом.

Постављају се као интересантна два питања: прво, да ли упућивање позива од стране јавног тужиоца осумњиченом (који се на позиве, иако уредно позван, није одазивао) у смислу члана 283. ЗКП, прекида ток застарелости, односно да ли је по протеку рока од две године од дана извршења кривичног дела наступила релативна застарелост кривичног гоњења, када тужилац није донео наредбу о одлагању кривичног гоњења, и друго, када је јавни тужилац позвао осумњиченог, који се позиву одазвао и приложио пуномоћје за браниоца-адвоката, али до саслушања осумњиченог није дошло јер бранилац није приступио, већ је по протеку рока од две године поднео оптужни предлог.

Мишљења сам да је у оба конкретна случаја наступила релативна застарелост кривичног гоњења, а са следећих разлога:

Ради потпунијег сагледавања одговора на ово питање подсетила бих да су измене у поступку доношењем сада важећег Законика о кривичном поступку, нужно довеле и до нешто другачије терминологије када је реч о фазама поступка. Нова „шема“ поступка сада подразумева претходни поступак (предистражни, истражни и поступак оптужења), главни поступак у првом степену (припреме главног претреса, главни претрес, изрицање и објављивање првостепене пресуде) и поступак по правним лековима (редовним и ванредним).

У претходној фази поступка уочавају се предкривична и кривична фаза. Чланом 7. Законика о кривичном поступку предвиђено је (када је у питању редовни поступак) да кривични поступак започиње доношењем наредбе о спровођењу истраге, односно потврђивању оптужнице којој није претходила истрага.

Предистражни поступак (раније предкривични) претходи фази истраге и (према важећем ЗКП) не сматра се делом кривичног поступка. Међутим, дошло је до ширења граница истражног поступка у том смислу, што пре или непосредно после предузимања прве доказне радње од стране јавног тужиоца, а најкасније 30 дана од када је обавештен о њеном предузимању од стране полиције, јавни тужилац мора донети наредбу о спровођењу истраге, којом започиње истражна фаза поступка.

Вратимо се на скраћени поступак и напред поменути члан 499. Законика о кривичном поступку.

До покретања скраћеног кривичног поступка може доћи на основу два оптужна акта. Један је оптужни предлог јавног тужиоца, док је други приватна тужба. Тако је предвиђено ставом 1. члана 499. ЗКП. Ставом 2. истог члана је предвиђено да пре него што одлучи да ли ће поднети оптужни предлог или одбацили кривичну пријаву, јавни тужилац може у најкраћем могућем року предузети одређене доказне радње. У Законнику није предвиђен најкраћи могући рок, њега одређује пракса.

У Законнику о кривичном поступку, глава VII која носи назив **Докази** – систематизована је у три облика, од којих први уређује питања начелног карактера (чл.82-84), други је посвећен доказним радњама (чл.85-160), док се трећи део односи на посебне доказне радње. Како смо рекли, други део је посвећен доказним радњама и то су: саслушање окривљеног, испитивање сведока, вештачење, увиђај, реконструкција догађаја, исправе, узимање узорака, провера рачуна и сумњивих трансакција, привремено одузимање предмета и претресање.

Како се у члану 82. ЗКП говори не само о извођењу, већ и о прикупљању доказа, а имајући у виду да се у стадијуму претходног поступка још не утврђује чињенично стање у односу на главну ствар, затим нову структуру поступка и правне институте који имају за циљ „несудивост“ као начин решавања кривичне ствари, законску одредбу о доказивању која обухвата и прикупљене доказе могли бисмо сагледати кроз правне установе које постоје у скраћеном поступку.

С обзиром на промењену улогу јавног тужиоца, да као орган поступка руководи предоптужном фазом скраћеног поступка, у његова овлашћења спада и оцена да ли су, у случају постојања доказа о делу и учиниоцу, испуњене претпоставке за вансудско окончање поменуте процесне фазе. У конкретном случају реч је о овлашћењу јавног тужиоца да одложи кривично гоњење (чл.283 ЗКП) или да одбаци кривичну пријаву у складу са чланом 284. став 3. ЗКП. Примена наведених процесних института темељила би се на оцени **прикупљених** доказа, а одлагање кривичног гоњења на несудивости.

Осим тога, у предоптужној фази скраћеног поступка, у смислу члана 499. став 2. ЗКП, тужилац може у најкраћем року предузети одређене доказне радње, а исте су напред побројане (чл.85-160 ЗКП), у овом случају без обзира што је осумњичени приступио по позиву јавног тужиоца и предао пуномоћје за браниоца – адвоката, није дошло до његовог саслушања, а тиме ова доказна радња није спроведена.

Одлагање кривичног гоњења регулисано је чланом 283. ЗКП и представља примену начела опортунитета (одступање од начела легалитета кривичног гоњења) код којег је јавном тужиоцу уместо обавезе кривичног гоњења сваког учиниоца кривичног дела које се гони *ex officio*, остављена могућност процене оправданости кривичног гоњења. Да би до одлагања гоњења дошло, осумњичени мора прихватити једну или више обавеза предвиђених у тачкама 1–7 става 1. члана 283. ЗКП, крајњи циљ је испуњење преузете обавезе од стране осумњиченог и одустајање од вођења кривичног поступка.

У смислу члана 104. став 3. КЗ, застарелост се прекида сваком процесном радњом која се предузима ради откривања кривичног дела или ради откривања и гоњења учиниоца због учињеног кривичног дела.

Прекид застарелости кривичног гоњења може настати по два основа.

Први основ (чл. 104 ст. 3 КЗ), је предузимање процесних радњи на које су овлашћени процесни субјекти: суд, јавни тужилац, приватни тужилац и оштећени као тужилац, а израз „процесне радње“ су оне радње које се предузимају када је кривични поступак већ покренут, када траје „процес“. Овакво одређивање појма процесних радњи служи за њихово разграничење од других делатности које наведени субјекти могу предузимати.

Стога, позивање осумњиченог у смислу члана 283. ЗКП, након подношења кривичне пријаве, а пре покретања кривичног поступка, било доношењем наредбе јавног тужиоца о спровођењу истраге, предузимањем одређене доказне радње од стране јавног тужиоца (код скраћеног поступка) или подизањем оптужног акта и пре доношења одлуке о одлагању кривичног гоњења која се доноси у форми наредбе, представља делатност тужиоца која се не може сврстати у „процесну радњу“, која доводи до прекида тока застарелости. Наиме, из карактера самих радњи произилази да јавни тужилац радње које предузима (позивање

осумњиченог), чини у циљу одлагања гоњења, односно њихов циљ је да до гоњења не дође.

С друге стране, имајући у виду да је скраћени поступак сумаран, односно захтева хитно поступање, нашта указује и члан 499. став 2. ЗКП, јер предвиђа да јавни тужилац може у најкраћем могућем року предузети одређене доказне радње, позивање осумњиченог ради саслушања, односно спровођења ове доказне радње, и када до тог саслушања не дође, односно када се ова доказна радња не спроведе, то се само позивање осумњиченог у том циљу може сматрати делатношћу усмереном на предузимање те доказне радње, али не и предузетом доказном радњом која би довела до прекида тока застарелости.

Наиме, како сам напред навела, први основ који доводи до прекида застарелости кривичног гоњења је предузимање процесних радњи. У овом случају ради се о непредузимању процесне радње од стране овлашћеног процесног субјекта – јавног тужиоца, јер одређена доказна радња (саслушање осумњиченог) није спроведена.

Други основ за наступање застарелости кривичног гоњења (чл. 104 ст. 4 КЗ), је извршење за време рока застарелости кривичног дела које је исто тако тешко као претходно дело или је теже од њега, и овај основ сматрам неспорним.

Одговори на спорна правна питања Апелационог суда у Крагујевцу, виших судова и основних судова са подручја овог Апелационог суда, са заједничког састанка судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу и судија Врховног касационог суда, одржаног дана 14.5.2014. године у Крагујевцу

Питања Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу:

На седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, одржаној дана 13.03.2014. године, констатовано је да не постоји једногласност у погледу одговора на поједина спорна правна питања, сходно чему су та питања достављена Врховном касационом суду, уз достављање образложених ставова који су изнети код предлагања одговора:

1. Да ли, по одредбама новог ЗКП, код раздвајања поступка (због раније недоступности једног саоптуженог) или делимичног укидања првостепене пресуде и поновног суђења само у односу на једног саоптуженог, у ситуацији када се ради о САИЗВРШИОЦИМА, треба саоптуженог (саизвршиоца) према коме је донета правноснажна осуђујућа пресуда испитати у својству сведока или његов исказ прочитати у смислу одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5?

Ово питање било је предмет разматрања и на радном састанку Апелационих судова, дана 24.03.2014. године у Новом Саду, где није дошло до једногласног усвајања одговора, па је и са тог састанка питање упућено Врховном касационом суду.

На седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, дана 13.03.2014. године, изнета су различита схватања са следећим аргументима:

По схватању једног дела Кривичног одељења овог суда, није дозвољено, па би се радило и о недозвољеном доказу, испитати правноснажно осуђеног саизвршиоца у својству сведока, већ ће се његов исказ прочитати у смислу одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП, пре свега што се не могу у једној кривичноправној ствари (један животни догађај и једно кривично дело) стећи у једном лицу два својства, односно да исто лице буде и оптужено (осуђено) и сведок. Супротно поступање довело би до тога да се под заклетвом упозорава лице за које је правноснажно утврђено да је то кривично дело учинило, да мора говорити истину и да не сме ништа прећутати.

Осим тога, поступање на начин како је то у пракси чињено по старом ЗКП-у довело би (као што је био чест случај) до апсурдне ситуације да исто лице сада као сведок да у битноме другачији исказ и тиме издејствује за саизвршиоца повољнију, па чак и ослобађајућу пресуду, која потом буде основ за захтевање понављања поступка у односу на правноснажно осуђеног саизвршиоца који је сада ослобођен од оптужбе да је дело учинио са тим лицем које је осуђено управо за дело учињено у саизвршилаштву са тим лицем сада ослобођеним од оптужбе.

Потом, присталице овог схватања указују и на одредбу чл. 481 ст. 2 новог ЗКП, која у сличној процесној ситуацији (будући да се и код поновљања поступка суди само једном саизвршиоцу, односно оном којем је суђено у одсуству) изричито забрањује саслушање правноснажно осуђеног саучесника, па ће се читање његовог исказа учинити у смислу одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП.

Истовремено, упућује се и на то да нови ЗКП више не познаје институт сведока сарадника, већ насупрот томе уводи институт окривљеног садарника, одакле такође произилази да не може лице које је учествовало у извршењу кривичног дела, а нарочито ако је у питању саизвршилац, имати у истој кривичноправној ствари два својства, односно да буде и сведок и окривљени (оптужени).

Уједно, указује се и на повреду основних права окривљеног загарантованих ЗКП-ом, Уставом и међународним актима, ако би се од лица које је извршило кривично дело захтевало да о том делу сведочи пред судом, при чему није од значаја то што се сада посупак води под другим пословним бројем јер је то формална последица уношења у судски уписних тог предмета који са претходним предметом (пословним бројем) чини једну целину, јер се ради о истом животном и кривичноправном догађају који је обухваћен једним оптужним октом у којем се оба лица (или чак више њих) појављују и оптужују као саизвршиоци.

Управо да би се превазишли сви ови проблеми, по овом схватању, уведена је одредба чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП, по којој ће се у овим ситуацијама прочитати исказ саоптуженог односно правноснажно осуђеног саизвршиоца.

По другом схватању, нема сметњи да саизвршилац буде сада у поступку према другом лицу – саизвршиоцу, испитан у својству сведока, једноставно са разлога што нема у ЗКП одредбе која то изричито забрањује а поменута одредба чл. 481 ст. 2 новог ЗКП односи се само на понављање поступка.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Кривично одељење овог Суда разграничило је, пре свега, процесне ситуације у којима са може као спорно јавити ово питање. Прва је, када су се стекли услови за понављање поступа према саоптуженом којем је суђено у одсуству. Ова процесна ситуација регулисана је одредбом чл. 481 ст. 2 ЗКП и неспорно је да се у поновљеном поступку саучесник не може саслушати нити суочити са оптуженим којем се сада поново суди, већ ће се суд са садржином његовог исказа упознати применом одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП. Друга је, када је од стране другостепеног суда пресуда укинута само у односу на једног (или више али не у односу на све) оптуженог, па се поновно има судити, у смислу одредбе чл. 458 ст. 1 ЗКП, само том оптуженом. У погледу ове процесне ситуације одговор је исти као код претходне, тј. да се не може саучесник испитати/саслушати већ ће се упознавање са исказом обавити применом одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП. Трећа је, код раздвајања поступка, па поступак у односу на неке од саоптужених (саучесника) тече раздвојено или је пак правноснажно окончан. У овој процесној ситуацији ће се упознавање са исказима обавити такође применом одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП, међутим, када постоји оправдана сумња да је саоптужени учинио већи број кривичних дела, суд, ако мисли да треба, може да саслуша саоптуженог према коме је поступак правноснажно окончан, али је дужан да наведе јасне и потпуне разлоге за то.

2. Да ли се под појмом „другом“ (у вези прибављања какве користи) код кривичног дела злоупотреба службеног положаја из чл. 359 КЗ, пре законских измена из септембра 2009. године, подразумева само физичко или пак и правно лице.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу констатовало је да је ово питање већ разматрано као спорно, те да се по схватању које је преовладало при ранијем разматрању овог питања подразумева и правно лице, међутим, уочено је и даље различито поступање на подручју овог суда, па је исто питање стављено поново на дневни ред седнице Одељења одржане 13.03.2014. године, када је констатовано да су мишљења подељена, са пружањем аргумената у смислу да је законска измена из 2009. године учињена управо да би се отклонила различита тумачења ове одредбе, до оних да се правно лице може подвести под ову одредбу само од ступања на снагу ових законских измена.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Под појмом „другом“ (у вези прибављања какве користи) код овог кривичног дела, пре ступања на снагу Закона о изменама и допунама КЗ („Сл. гласник РС“ бр. 72/09 од 31.08.2009. год.), подразумева са како корист прибављена физичком тако и корист прибављена правном лицу.

3. Да ли је оштећени који је у складу са одредбама старог ЗКП преузео кривично гоњење подношењем захтева за спровођење истраге, оптужног предлога или оптужнице (зависно од врсте и фазе поступка) и тиме стекао својство оштећеног као тужиоца, изгубио то својство уколико по том оптужном акту или захтеву за спровођење истраге суд није поступао до 01.10.2013. године?

На седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, дана 13.03.2014. године, изражена су следећа схватања:

По првом схватању, применом одредбе чл. 604 новог ЗКП, реч је о законито предузетој радњи, у складу са одредбама тада важећег ЗКП и оштећени задржава својство тужиоца у тој кривичноправној ствари.

По другом схватању, тај акт оштећеног се сада може третирати само као приговор у смислу одредби чл. 51 новог ЗКП.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Уколико је оштећени као тужилац поднео захтев за спровођење истраге, а до 1.10.2013. године није отворена истрага, захтев се има сматрати приговором јавном тужиоцу, обзиром да истражни судија после наведеног датума није овлашћен да поступа у том сислу. Међутим, ако је оштећени као тужилац поднео оптужни предлог или оптужницу, то својство задржава и након почетка примене сада важећег ЗКП, јер и нови ЗКП прописује могућност да оштећени буде супсидијарни тужилац.

4. Како гласи изрека другостепене одлуке када у смислу одредбе чл. 455 ст. 3 ЗКП суд одлучује о жалби о којој није одлучио првобитном одлуком, у ситуацији када новоразматрану жалбу треба усвојити или по службеној дужности одлучити другачије у односу на одлуку која је већ донета (нпр. првобитно је жалба одбијена и пресуда потврђена а сада треба усвајањем новоразматране жалбе пресуду

укинути или преиначити)? Да ли се у том случају ставља ван снаге првобитно донета пресуда и потом, нпр. ставом другим, одлучује у смислу укидања или преиначења првостепене пресуде?

По једном схватању, са седнице Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, претходна другостепена пресуда се ставља ван снаге јер не могу егзистирати две другостепене, у битноме различите, одлуке.

По другом схватању не ставља се ван снаге првобитна пресуда јер нема одредбе у ЗКП којом је то одређено (као што би нпр. постојала могућност код понављања поступка).

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: У питању је специфична процесна ситуација у вези које ће бити сачињен посебан реферат и потом достављен одговор на ово спорно правно питање.

5. Да ли је судија који је одлучивао о продужењу притвора у смислу одредбе чл. 215 ст. 2 ЗКП изузет од суђења у другом степену у истом предмету?

По једном схватању, са наведене седнице Кривичног одељења, овај судија (одн. све судије из поступајућег већа) изузет је од даљег поступања у том предмету (одн. од одлучивања у другом степену) са истих разлога са којих је изузет и судија за претходни поступак, будући да ЗКП предвиђа изузеће судије за претходни поступак који је одлучивао о притвору у прва три месеца па аналогно томе и онај ко је одлучивао о истом притвору у истом предмету у наредна три месеца, треба да буде изузет.

По другом схватању не постоје разлози за изузеће јер ова ситуација није обухваћена одредбама чл. 37 ЗКП.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Учешће судије у одлуци о притвору само по себи не представља разлог за изузеће, али ако је судија више пута у истом предмету одлучивао о разним питањима, онда његово целокупно ангажовање у том предмету њега дисквалификује да суди у другом степену.

Питања Кривичног одељења Вишег суда у Крагујевцу

1. Да ли може да се користи као доказ налаз и мишљење судског вештака, који је решењем Министра правде разрешен дужности судског вештака, ако су налаз и мишљење дати пре разрешења, као и да ли судски вештак, који је свој налаз и мишљење дао пре правноснажности решења о разрешењу може такав налаз да брани након доношења правноснажног решења о разрешењу?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крагујевцу: налаз и мишљење судског вештака дат пре правноснажности решења о разрешењу, може бити прочитан као доказ на коме се заснива судска одлука, те да судски вештак може да брани свој налаз, након правноснажности решења о разрешењу, односно на таквом

мишљењу се може заснивати судска одлука, уколико су основни налаз и мишљење дати пре правноснажности решења о разрешењу.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: судије овог одељења су прихватиле став Вишег суда у Крагујевцу, имајући у виду да из питања произилази да разрешење вештака од дужности судског вештака није у вези са предметом на који се односи спорно правно питање, а такође имајући у виду и одредбу чл. 114 ст. 3 ЗКП која дозвољава да за вештака буде одређено лице које није на списку сталних судских вештака, нарочито имајући у виду да се у конкретном случају, како произилази из питања, не доводи у питање стручност вештака у погледу области за коју је одређено вештачење, па са тих разлога судије овог Одељења сматрају да се раније дат налаз и мишљење не могу подвести под доказ на којем се не може засновати одлука суда, у смислу одредбе чл. 16 ст. 1 ЗКП, нити је целисходно и економски оправдано да се одређује ново вештачење, нарочито у ситуацији када странке, што такође произилази из питања, немају примедби на налаз и мишљење у смислу на које се односи питање, односно због наведеног разрешења од дужности судског вештака.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

2. Уколико окривљени у кривичном поступку истовремено има више бранилаца и то до пет, да ли уколико буде донета ослобађајућа или одбијајућа пресуда, или се обустави кривични поступак, окривљени има право да тражи накнаду трошкова за сваког браниоца у пуном износу, за сваку предузету радњу (коју су вршили истовремено свих пет бранилаца)?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крагујевцу: како је одредбом чл. 78 ст. 3 ЗКП прописано да један окривљени може имати истовремено у поступку највише пет бранилаца, то окривљени има право да тражи накнаду трошкова појединачно за сваког браниоца који је учествовао у предузимању радње, у пуном износу.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: судије овог Одељења нису прихватиле став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крагујевцу, будући да одредбом чл. 78 ст. 3 ЗКП јесте прописано да окривљени може имати истовремено у поступку највише пет бранилаца, али и да се сматра да је одбрана обезбеђена када у поступку учествује један од бранилаца, одакле произилази да је одбрана у потпуности обезбеђена и делотворна ако окривљени има једног браниоца, а његова је воља и његово право да ангажује више од једног браниоца, с тим што суд није у обавези да окривљеном, у ситуацији која је описана у питању, накнади трошкове које је имао у погледу ангажовања свих пет бранилаца.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

Питања Кривичног одељења Вишег суда у Ужицу

Да ли се на главни претрес може позвати и поново саслушати онај саоптужени према коме је кривични поступак већ окончан правноснажном пресудом?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Ужицу: Кривично одељење Вишег суда у Ужицу није заузело јединствен став у погледу овог питања. По једном становишту забрањено је позивање и саслушање већ осуђеног саучесника, са позивом на одредбе чл. 93, чл. 406 ст.1 тач. 5 и чл. 481 ст. 2 ЗКП, односно довођењем у везу ових законских одредби. По другом гледишту, ове законске одредбе нису изричите и довољно јасне, а недозвољено је тумачење аналогијом, сходно чему је изведен и закључак да је допуштено у текућем поступку на главном претресу саслушати већ осуђеног саучесника, јер не постоји изричита законска забрана за то. Већинско је гледиште судија овог Одељења да се упознавање са садржином записника о исказу већ осуђеног саучесника (којег има у виду одредба чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП) не може односити на увид у записник јавног тужиоца (када је он достављен у споразуму о признању кривичног дела) у којем је осуђени признао кривично дело поводом закљученог споразума, сада из чл. 313 ЗКП, а раније из чл. 282а ЗКП.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: више судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу, у писаној и усменој форми, поставило је идентично питање. Осим тога, овај проблем, односно различито поступање у пракси, уочено је и од Апелационог суда у Крагујевцу, пре него што су овом Суду достављена питања, сходно чему је Кривично одељење овог Суда ово спорно питање разматрало на седници Кривичног одељења, одржаној дана 12.03.2014. године, када је константовано да судије Кривичног одељења овог Суда немају јединствено гледиште у погледу питања да ли се, код раздвајања кривичног поступка или делимичног укидања првостепене пресуде (само у односу на једног окривљеног), окривљени који је правноснажно осуђен може сада у поступку у односу на другог окривљеног испитати у својству сведока. Напомињемо да се искључиво мисли на ситуације када су та лица саизвршиоци у смислу чл. 33 КЗ или евентуално саучесници у смислу чл. 34 и чл. 35 КЗ, дакле када су учествовали као саизвршиоци, подстрекачи или помагачи у истом кривичном делу. Различита правна схватања, по овом питању, достављена су Врховном касационом суду уз пропратни акт од 14.03.2014. године, с тим што је исто питање било на дневном реду и седнице Кривичног одељења одржане 19.03.2014. године, када је поново константовано да судије Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу нису јединствене по овом питању, односно да једне судије заступају становиште да се у погледу истог кривичноправног догађаја не може исто лице испитивати у својству сведока и саслушавати у својству окривљеног, већ ће се упознавањем са садржином његовог исказа учинити у смислу одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП, док по другом становишту не постоји изричита забрана за испитивање у својству сведока саизвршиоца, подстрекача или помагача, а да се забрана поновног саслушања која се односи на понављање кривичног поступка односи само на ту ситуацију.

Констатовано је и да је у међувремену дошло до проширења овог питања, у смислу да ли се може применом одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП извршити увид, односно упознати се са садржином записника о исказу окривљеног, који је сачињен у поступку закључења споразума о признању кривичног дела. И у погледу овог питања судије Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу су остале подељене, мада већина судија сматра да се одредба чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП не односи на ову ситуацију, те да није дозвољено на главном претресу извести овај доказ, с обзиром да се не ради о саслушању окривљеног по правилима која су прописана за саслушање окривљеног, већ се ради о поступку који је посебно одређен одредбама чл. 313 до 319 ЗКП.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: На ово питање је већ одговорено, осим у делу које се односи на изјаву окривљеног која је дата у поступку сачињавања споразума о признању кривичног дела. У том делу одговор је исти као и у односу на друге процесне ситуације, будући да ова изјава окривљеног није тајна и читање тог записника подлеже већ наведеној одредби чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП

Питања Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу

1. Који суд је надлежан да у другом степену одлучује о поступку за кривична дела за која је у време извршења дела била запређена казна затвора од једне до пет година, а на дан 01.01.2014. године, када је установљена надлежност поступања вишег суда у другом степену, запређена је казна затвора од једне до осам година (нпр. код кривичног дела пореска утаја из чл. 229 ст. 2 КЗ и кривичног дела напад на службено лице из чл. 323 ст. 3 КЗ)?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: надлежан је апелациони суд, јер је Законом о уређењу судова успостављена надлежност вишег суда за поступање у другом степену за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: Кривично одељење овог суда није прихватило став Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу, будући да се применом одредбе чл. 5 ст. 1 КЗ одређује обавезна примена закона који је важио у време извршења кривичног дела, који је у конкретном случају и блажи за учиниоца, у смислу одредбе чл. 5 ст. 2 КЗ, тако да се у конкретном случају не може изрећи казна преко пет година затвора, без обзира која санкција је сада за предметно дело прописана, сходно чему би за одлучивање у другом степену у оваквим процесним ситуацијама био надлежан виши суд.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

2. Да ли мора бити изузет судија у одлучивању по жалби на пресуду у предмету у коме је раније донео пресуду која је укинута, а који није ни на један начин учествовао у доношењу пресуде која се побија жалбом?

Ово питање садржи још једну процесну ситуацију, односно када је судија учествовао, као члан већа, у поступку разматрања и одбијања приговора на оптужницу у првом степену, да ли је изузет од поступања сада у другом степену, у истом предмету.

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: нема разлога за изузеће судије у оба случаја, обзиром да ЗКП као разлог за изузеће прописује учествовање у доношењу мериторне одлуке, што овде није случај.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: Кривично одељење овог суда није прихватило, у погледу обе процесне ситуације, став Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу. У погледу судије који је учествовао у одбијању приговора на оптужницу, као члан већа, ово Кривично одељење се већ изјаснило, будући да је то питање од стране више судова раније већ постављено Апелационом суду у Крагујевцу, а одговор на ово питање је достављен и Врховном касационом суду, у вези претходно обављеног надзора и контроле овог суда од стране судија Врховног касационог суда. Заузет је став да се учествовање у раду већа које је одлучивало о приговору на оптужницу уподобљује сада учествовању у раду већа које одлучује о одговору на оптужницу. Што се тиче оног дела питања које се односи на судију који је „раније донео пресуду која је укинута“, Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу стало је на становиште да у другом степену не треба да учествује било који судија који је у истом предмету поступао као судија у првостепену поступку, нарочито имајући у виду да је истом судији укинута раније донета пресуда, па се може поставити и питање предубеђења у погледу тога како конкретну кривичноправну ствар треба решити.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

3. Да ли је суд овлашћен да прихвати предлог јавног тужиоца из чл. 512 ст. 3 тач. 1 ЗКП, којим је прописано изрицање новчане казне са условљавањем новчане казне, обзиром да је то супротно чл. 66 ст. 5 КЗ, којом одредбом су прописани услови за изрицање условне осуде.

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: наведена одредба је супротна са материјалним прописима, односно са одредбом чл. 66 ст. 5 КЗ.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: став Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу је неспоран, односно да је одредба чл. 512 ст. 3 тач. 1 ЗКП противречна одредби чл. 66 ст. 5 КЗ, међутим, Кривично одељење Вишег суда у Крушевцу није дало одговор на питање да ли такав предлог јавног тужиоца треба прихватити или не. Одредбом чл. 66 ст. 1 КЗ, неспорно је прописано да се условна осуда може изрећи само када је учиниоцу кривичног дела

утврђена казна затвора (у трајању мањем од две године), при чему је у ст. 5 овог члана предвиђена и ситуација када је учиниоцу кривичног дела утврђена уз казну затвора и новчана казна, па је прописано да се условна осуда може изрећи само за казну затвора, одакле неспорно произилази да се не може условити новчана казна. Међутим, у делу ЗКП који се односи на рочиште за изрицање кривичне санкције, конкретно у одредбама чл. 512 ст. 3 тач. 1 и 2, прописано је да у оптужном предлогу јавни тужилац може ставити захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције, у којем може предложити суду да окривљеном изрекне, поред осталог, новчану казну са одговарајућим временом проверавања, одакле би произилазило да се ради о условној новчаној казни. Судије Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу су подељене у схватању да ли је на основу одредаба чл. 512 ЗКП јавни тужилац овлашћен да суду предложи овакву кривичну санкцију, будући да по једном схватању, које преовладава, не може се процесним законом предвидети санкција која је у супротности са материјалним прописом који одређује, поред осталог, кривичне санкције, док по другом схватању овде је начињен изузетак, будући да је остављено јавном тужиоцу, ако су испуњени остали услови који се захтевају одредбама чл. 512 ЗКП, да затражи изрицање окривљеном и овакве условне осуде, односно новчане казне са одговарајућим временом проверавања, сходно чему би, ако су испуњени сви услови из одредаба чл. 512 ЗКП, суд могао такав захтев за изрицање кривичне санкције, односно предлог за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције да прихвати.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Суд не може прихватити овакав предлог јавног тужиоца јер је предложена санкција у супротности са одредбом чл. 66 ст. 5 ЗКП.

4. Како обавезати окривљеног да плати трошкове када је у питању осуђујућа пресуда, трошкови су настали у поступку тужилачке истраге?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: окривљеног треба обавезати да трошкове плати у корист буџетских средстава суда или буџета Републике Србије.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: одлучујући о трошковима поступка, у првостепеној пресуди, суд треба да обухвати све трошкове који су настали у поступку, не само од тренутка када је предмет прешао у судску фазу, а што се тиче формулације тј. како ће та одлука о трошковима гласити, то је прописано одредбом чл. 264 ст. 1 ЗКП, којом је одређено да када суд окривљеног огласи кривим, изрећи ће у пресуди да је дужан да накнади трошкове кривичног поступка, па ће бити наведено и у ком износу и у ком року те трошкове да плати, у корист буџетских средстава.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Јавни тужилац дужан је да у претходном поступку сачини попис трошкова, па је суд дужан да окривљеног обавезе да те трошкове плати у корист буџетских средстава јавног тужиоца, а трошкове који су настали у каснијој фази поступка да плати у корист буџетских средстава суда.

Питања Кривичног одељења Основног суда у Аранђеловцу

1. Да ли о трошковима кривичног поступка који је правноснажно окончан пред Основним судом у Крагујевцу, односно о трошковима поступка који су настали пред Основним судом у Крагујевцу, треба да одлучује Основни суд у Аранђеловцу, а решења о трошковима нису урађена пред Основним судом у Крагујевцу до 01.01.2014. године?

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Аранђеловцу: решења о трошковима треба да донесе Основни суд у Крагујевцу.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: решења којима одлучује о трошковима поступка, у ситуацији која је описана у наведеном питању, треба да донесе Основни суд у Аранђеловцу, будући да је тај суд надлежан да поступа по конкретном предмету, од 01.01.2014. године, сходно чему је предмет, као и остали предмети који су прешли у надлежност овог новооснованог суда, достављен том суду на надлежност, после 01.01.2014. године, сходно одредби чл. 3 ст. 1 тач. 2 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

2. У ситуацији када странка тражи делегацију суда, да ли суд треба да донесе решење којим се захтев странке одбацује као недозвољен са правом на посебну жалбу или суд доноси решење којим се одбацује захтев странке као недозвољен са правном поуком да жалбу може да изјави уз главну ствар.

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Аранђеловцу: по захтеву за делегацију који је истакнут од стране окривљеног, као странке, суд доноси решење којим се захтев странке одбацује као недозвољен, без права на жалбу, с тим што окривљени на то евентуално може указивати у жалби коју би евентуално изјавио на пресуду.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: судије овог Одељења прихватају став Кривичног одељења Основног суда у Аранђеловцу.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

Питања кривичног одељења Основног суда у Јагодини

1. У ситуацији када веће из чл. 21 ст. 4 ЗКП, приликом спајања казни по две или више пресуда, не узме у обзир да је у односу на неку од тих пресуда била

примењена амнестија, било да за амнестију уопште није знало (решење о амнестије које је донео други суд није достављено суду који одлучује о спајању казни), или је пропустило да приликом доношења нове пресуде урачуна и амнестију која је примењена у односу на казну по једној од пресуда, и пресуда о спајању казни постане правноснажна (странке нису уложиле жалбу), да ли осуђено лице има издржати целокупну казну по новој КВ пресуди или је установа за извршење затворских казни овлашћена да у односу на нову правноснажну КВ пресуду урачунава амнестију, која је примењена у односу на казну из пресуде која је ушла у састав нове КВ пресуде и да урачунавањем амнестије раније отпусти осуђеног са издржавања казне, пре него што би он био отпуштен у складу са правноснажном КВ пресудом? У случају да установа за извршење затворских казни овако поступи, да ли је суд овлашћен да ово лице упути на издржавање остатка казне?

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Јагодина: осуђени треба да издржи целокупну казну по правноснажној пресуди којом је извршено спајање казни, јер установа за извршење затворских казни није овлашћена да урачунавањем амнестије у односу на нову правноснажну КВ пресуду о спајању казни, осуђеног раније отпусти са издржавања казне, те да осуђеног треба упутити на издржавање остатка казне:

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: судије овог Кривичног одељења прихватају став Кривичног одељења Основног суда у Јагодина, у смислу да установа у којој окривљени издржава предметну казну није овлашћена да врши урачунавање амнестије у казну коју осуђени издржава, будући да је сходно одредбама Закона о амнестији једино суд овлашћен да одлучује о примени амнестије.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Начелно је прихваћен став Апелационог суда, али са допуном да у ситуацији ако је ипак установа у којој осуђени издржава казну затвора урачунала амнестију у казну и осуђеног отпустила са издржавања казне, осуђеног никако не би требало враћати на издржавање казне затвора, већ што пре код надлежног јавног тужиоца иницирати подизање захтева за заштиту законитости, а ову иницијативу може да учини и суд.

2. У случају обавезне одбране, у ситуацији када је окривљеном постављен бранилац по службеној дужности од стране јавног тужиоца током спровођења истраге пред јавним тужилаштвом, да ли је потребно да суд након подизања оптужнице по окончању истраге, окривљеном постави браниоца по службеној дужности по редоследу са списка адвоката који је достављен од стране надлежне Адвокатске коморе, или ће суд прихватити постављеног браниоца од стране јавног тужиоца, који ће наставити са одбраном и на главном претресу, односно да ли се у складу са чл. 76 ст. 1 ЗКП, бранилац поставља за сваку фазу поступка посебно, од стране органа пред којим се води поступак, а посебно у случају обавезне одбране у скраћеном поступку, када јавно тужилаштво не спроводи истрагу, већ предузима одређене доказне радње, па кривични поступак није још ни отпочео, да ли ће суд окривљеном поставити браниоца по службеној дужности када кривични поступак

отпочне пред судом, и поред постављеног браниоца по службеној дужности у фази спровођења доказних радњи за дела за која је обавезна одбрана?

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Јагодини: суд ће у случају обавезне одбране, након подношења оптужног акта суду, поставити браниоца по службеној дужности окривљеном за одбрану у поступку пред судом, и у случају када је окривљеном био постављен бранилац по службеној дужности од стране јавног тужиоца за поступак пред јавним тужилаштвом.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, изјаснило се да није потребно након подношења суду оптужног акта постављати окривљеном новог браниоца по службеној дужности, већ у том јединственом кривичном поступку треба да остане исти бранилац, односно онај који је у претходној фази поступка постављен за браниоца по службеној дужности. Већина судија овог Одељења се изјаснила да би таква одбрана била делотворнија, будући да је током претходне фазе поступка поступао бранилац који је детаљно упознат са предметом и који је предлагао доказе које треба извести, те који се и са окривљеним договарао о начину изношења одбране, све у складу са овлашћењима браниоца и правима окривљеног.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу, те додато да је одредбом чл. 76 ст. 1 ЗКП прописано да се бранилац по службеној поставља за даљи ток поступка.

Питања Кривичног одељења Основног суда у Пожеги

1. У чл. 50 тач. 3 ЗКП прописано је да оштећени има право да ангажује пуномоћника из реда адвоката, па је питање Кривичног одељења овог Суда да ли оштећено правно лице може да заступа пуномоћник који није из реда адвоката (правни референт)?

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Пожеги: оштећеног, без обзира да ли је физичко или правно лице, у кривичном поступку може да заступа пуномоћник искључиво из реда адвоката, сходно одредби чл. 50 тач. 3 ЗКП. Осим пуномоћника из реда адвоката оштећено правно лице може заступати законски заступник обзиром да суд има обавезу да на главни претрес, сходно чл. 506 ЗКП, осим пуномоћника, позива и законске заступнике оштећених, што у конкретном случају значи да за правно лице позива законског заступника.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: Већином гласова усвојено је схватања да пуномоћник оштећеног, без обзира да ли се ради о физичком или правном лицу, може да буде искључиво адвокат, сходно одредби чл. 50 ст. 1 тач. 3 ЗКП, с тим што истовремено се пред судом, на главном претресу, може појавити и законски заступник тог правног лица.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

Питања Кривичног одељења Основног суда у Ужицу.

1. Пред Основним судом у Ужицу у току је кривични поступак против лица које има пребивалиште у Ужицу, српске националности, због кривичног дела превара из чл. 208 ст. 3 КЗ. Одбрана за ово кривично дело је обавезна. На главни претрес оптужени је приступио са ангажованим браниоцем из Пријеполја који се изјашњава као Бошњак. На главном претресу бранилац је затражио да се кривични поступак у овом предмету спроведе на српском језику али да, пошто је он припадник бројно мањинском бошњачком народу, који се служи мањинским босанским – као матерњим језиком, тражи да му суд омогући да се са списима предмета упозна на свом матерњем, мањинском – босанском језику, којим се иначе служи кад год је то могуће и захтева да суд обезбеди преводиоца за босански језик, како би могао да учествује у поступку посредством преводиоца за босански, који је његов матерњи језик. Бранилац се позива на одредбе Устава, Законика о кривичном поступку и Закона о службеној употреби језика и писама. Иначе, бранилац је образовање стекао у Србији, образовао се на српскохрватском језику, који му је био матерњи, уписан је у регистар адвоката пре него што је босански језик признат у Србији. Како поступити у оваквим ситуацијама, да ли одложити главни претрес и ангажовати преводиоца за босански језик, да ли упозорити браниоца да он познаје српски језик, јер му је то био матерњи језик све до увођења босанског као службеног језика, да је до увођења босанског језика користио српски језик као матерњи језик и у том случају све то константовати на записнику и наставити главни претрес, или затражити од оптуженог да ангажује другог браниоца, а уколико то оптужени не жели поставити му браниоца по службеној дужности, јер све ово је усмерено на одуговлачење кривичног поступка?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Ужицу: треба константовати у записнику да бранилац познаје српски језик, да му је то био матерњи језик до увођења босанског језика и наставити главни претрес и уколико бранилац не жели даље да поступа затражити од окривљеног да изабере другог браниоца или му поставити браниоца по службеној дужности.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: ово питање је већ дуже време актуелно на подручју Апелационог суда у Крагујевцу и то нарочито у поступцима пред Основним судом у Пријеполју, Основним и Вишим судом у Новом Пазару, а сада и у овом поступку пред Основним судом у Ужицу, са којим проблемом је упознато Министарство правде, тако да се очекује решење овог питања јединствено за целу територију овог суда, па и за целу Републику.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Кривично одељење ВКС упознато је да се од стране Министарства правде предузимају мере како би се на јединствен начин решило ово питање, међутим, до спровођења тих мера судови морају поступати у овим процесним ситуацијама, па се начелно може прихватити

став Основног суда у Ужицу, при чему треба имати у виду да одредба чл. 11 ст. 3 ЗКП каже да ће се странке и друга лица изјаснити да ли знају језик на коме се поступак води, па им треба поставити питање да ли знају Српски језик, те уколико знају то констатовати на записнику и наставити вођење поступка на Српском језику.

2. Пресудом Основног суда у Ужицу окривљени је осуђен због кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 3 КЗ, на казну затвора и изречена му је мера обавезног лечења алкохоличара. Првостепени суд је поступао у већу због запрећене казне за ово дело. Окривљени се сада налази на лечењу у Специјалној затворској болници која је ставила предлог да се укине мера обавезног лечења алкохоличара. Да ли о даљој судбини ове мере одлучује судеће веће или пак ванпретресно – квалификовано веће истог суда.

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Ужицу: о укидању мере одлучује квалификовано веће истог суда.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: прихваћен је став Кривичног одељења Основног суда у Ужицу, будући да након доношења првостепене пресуде судеће веће не може више поступати по том предмету, па ни у погледу одлучивања о обустави даљег извршења предметне мере безбедности.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу.

3. Јавни тужилац је поднео оптужни предлог, па је поступајући судија након пријема предмета исти вратио јавном тужиоцу са наредбом да се спроведу одређене доказне радње. Јавни тужилац је након тога предмет вратио суду са обавештењем да одустаје од кривичног гоњења против окривљеног. Да ли у том случају јавни тужилац треба решењем да одбаци кривичну пријаву или је правилно поступио када је предмет вратио суду са обавештењем да одустаје од кривичног гоњења, у којој ситуацији би суд решењем обуставио кривични поступак, с тим што би пре тога обавестио оштећеног да може да преузме кривично гоњење.

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Ужицу: у овом случају након обавештења јавног тужиоца да одустаје од кривичног гоњења, суд доноси решење којим се обуставља кривични поступак.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: Кривично одељење овог суда није прихватило наведени став Кривичног одељења Основног суда у Ужицу, будући да је одредбом чл. 7 ст. 1 тач. 4 ЗКП прописано да се кривични поступак покреће у скраћеном поступку одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, што у конкретном случају није учињено, будући да је јавни тужилац суду поднео оптужни предлог, који оптужни предлог је суд вратио тужиоцу, тако да по том оптужном предлогу није дошло до одређивања главног претреса. Сходно томе, кривични поступак није отпочео, па се не може ни обуставити.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Прихваћен је став Апелационог суда у Крагујевцу, па предмет треба доставити јавном тужиоцу ради одбачаја кривичне пријаве.

Питања Кривичног одељења Основног суда у Крушевцу

1. У ситуацији када је супсидијарни оптужни предлог поднет пре ступања на снагу новог Законика о кривичном поступку, да ли се у смислу чл. 502 ЗКП има сматрати да нема овлашћеног тужиоца или наставити поступак „као стечено право“.

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: Кривично одељење Вишег суда у Крушевцу је прихватило став Кривичног одељења Основног суда у Крушевцу, да одредба чл. 502 ЗКП јасно упућује на обавезу судије да у току читавог доказног поступка води рачуна да ли има овлашћеног тужиоца или не, па сходно томе раније својство овлашћеног тужиоца не обезбеђује супсидијарном тужиоцу такво својство и по новом ЗКП, а да одредба чл. 604 ЗКП говори о законитости радње пре ступања на снагу новог ЗКП и у том делу није спорно да је супсидијарни оптужни акт законит у време подношења али то не оправдава његову законитост у време суђења по новом ЗКП, тако да нема овлашћеног тужиоца и треба поступити у смислу чл. 502 ЗКП.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: исто или слична питања постављена су, у писаној или усменој форми, од стране више судова Кривичном одељењу Апелационог суда у Крагујевцу, па како је константовано да на подручју овог Апелационог суда постоји различито поступање у слични или истим процесним ситуацијама, а имајући у виду и да је питање које се односи на захтев за спровођење истраге оштећеног као тужиоца поставило Кривично одељење Апелационог суда у Београду Кривичном одељењу Врховног касационог суда у Београду, то је Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу одлучило да Врховном касационом суду ово питање достави уз пропратни акт од 14.03.2014. године, где је наведено да су мишљења судија овог Кривичног одељења подељена, односно да један број судија сматра да је оштећени преузимањем кривичног гоњења (подношењем захтева за спровођење истраге, оптужног предлога или оптужнице, зависно од врсте и фазе поступка) преузео кривично гоњење и стекао у складу са ранијим ЗКП својство оштећеног као тужиоца (под условом да је то учинио у року који је био прописан одредбама тада важећег ЗКП и на начин како је то тада било прописано), па се њему својство оштећеног као тужиоца не може одузети, без обзира да ли је суд по преузимању кривичног гоњења поступао по том захтеву или пак оптужном акту, док са друге стране један број судија сматра да се тада може радити само о приговору у смислу одредаба чл. 51 новог ЗКП.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: На ово питање је већ дат одговор у оквиру питања Апелационог суда у Крагујевцу.

2. Како поступити у ситуацији када је поднет захтев за спровођење истраге пре ступања на снагу новог ЗКП, а није донето решење о спровођењу истраге, а изјављено је неслагање истражног судије након ступања на снагу новог ЗКП, да ли донети решење од стране КВ већа да нема места спровођењу истраге или списе предмета доставити Вишем јавном тужиоцу на одлуку, третирајући супсидијарни захтев за спровођење истраге као приговор?

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: Кривично одељење није јединствено у погледу одговора на ово питање, будући да неке судије сматрају да КВ веће треба да донесе решење да нема места спровођењу истраге, а други сматрају да се ради о приговору који треба проследити на одлуку Вишем јавном тужиоцу. При томе, Виши суд у Крушевцу се позива и на одређене одлуке Апелационог суда у Крагујевцу, у којима је о овом питању различито одлучено.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: ради се о сличној ситуацији у односу на претходно питање, с тим што је у овом питању наведено да је након 01.10.2013. године истражни судија изразио неслагање са захтевом за спровођење истраге. Кривично одељење овог суда је и у овој процесној ситуацији остало подељено, будући да по једном схватању истражни судија није ни могао да изрази неслагање са захтевом за спровођење истраге, јер он истрагу не би ни могао да спроведе из разлога што се не ради о „старој истрази“ која би била настављена и довршена по одредбама старог ЗКП, у смислу одредбе чл. 603 новог ЗКП, а након 01.10.2013. године не постоји више могућност доношења решења о спровођењу истраге и отпочињања нове истраге на начин прописан старим ЗКП. У тој ситуацији, по једном схватању, тај захтев за спровођење истраге се може третирати као оптужни акт (оптужни предлог или оптужница, зависно од кривичног дела и запрећене казне), у ком случају би захтев био враћен подносиоцу да га уреди, односно да га уподоби одговарајућем оптужном акту, након чега би било одлучено да ли ће по том оптужном акту оштећеног као тужиоца бити спроведен поступак, а по другом схватању и у овој ситуацији се ради само о приговору у смислу одредаба чл. 51 новог ЗКП.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: Истражни судија није био овлашћен да изрази неслагање са наведеним захтевом, после 1.10.2013. године, али уколико је то учинио предмет треба доставити јавном тужиоцу, у смислу приговора из чл. 51 ЗКП, сагласно већ наведеном одговору на питање Апелационог суда у Крагујевцу.

3. Да ли у ситуацији када је донета пресуда којом је оптужени оглашен кривим и изречена му казна затвора испод три године, коју да издржи, оптужени може да се одрекне права на жалбу одмах по објављивању пресуде, у смислу чл. 429 ЗКП, или може да се одрекне права на жалбу тек када је примио писмени отправак пресуде у смислу чл. 434 ЗКП, а пресуда је заснована на признању датом у смислу чл. 88 ЗКП?

Став судија Кривичног одељења Основног суда у Крушевцу: окривљени се може одрећи права на жалбу тек по пријему писменог отправка пресуде. Ово схватање прихваћено је и од стране Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: већинско је мишљење судија овог Кривичног одељења да се окривљени може одрећи права на жалбу, када је осуђен на казну затвора, тек пошто је примио писани отправак пресуде, у смислу одредбе чл. 434 ст. 1 ЗКП. Дакле, прихваћен је став Кривичних одељења Основног и Вишег суда у Крушевцу.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: У вези овог спорног правног питања биће сачињен посебан реферат наког чега ће Кривично одељење ВКС одговор доставити свим судовима.

4. У ситуацији када је оптуженом изречена казна затвора у трајању испод три године, коју да издржи, а пресуда је заснована на признању датом у смислу чл. 88 ЗКП, да ли пресуда мора да садржи образложење или може да се достави пресуда без образложења, у смислу чл. 429 ст. 1 тач. 2 ЗКП?

Став Кривичног одељења Основног суда у Крушевцу: пресуда у овом случају не треба да садржи образложење, у смислу одредбе чл. 429 ст. 1 тач. 2 ЗКП, али мора да садржи правну поуку.

Став судија Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу: пресуда и у овом случају мора да садржи образложење.

Став судија Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу: изостанак образложења или делимично образложење пресуде регулисано је одредбама чл. 429 ЗКП, где је прописано да писмено израђена пресуда не мора да садржи образложење, поред осталог, ако је оптуженом изречена казна затвора у трајању до три године (или блажа санкција), а осуда је заснована на признању оптуженог које испуњава претпоставке из чл. 88 ЗКП, с тим што окривљени и његов бранилац (и остала лица наведена у ставу 2 овог члана) могу одмах по објављивању пресуде захтевати достављање писмено израђене пресуде која садржи образложење. Међутим, ст. 3 овог чл. 429 ЗКП довео је до различитог тумачења, односно до различитог поступања у овој процесној ситуацији када се ради о казни затвора, а осуда се заснива на признању окривљеног, будући да је у ст. 3 тач. 1 прописано да писмено израђена пресуда ће бити делимично образложена ако је оптужени признао да је учинио кривично дело, у том смислу што ће се образложење ограничити на чињенице и разлоге из чл. 88 и чл. 428 ст. 10 ЗКП. Дакле, у одредби чл. 429 ст. 1 тач. 2 ЗКП прописано је да писмено израђена пресуда не мора да садржи образложење ако се ради о казни затвора до три године, а осуда се заснива на признању које испуњава услове из чл. 88 ЗКП, док у истом члану, ст. 3, тач. 1, стоји да ће код признања кривичног дела писмено израђена пресуда ипак бити образложена, додуше делимично. То је довело до тога да и судије Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу не буду јединствене у одговору на ово питање, али преовлађује схватање да писмено израђена пресуда, када је осуда

заснована на признању окривљеног који испуњава претпоставке из чл. 88 ЗКП треба да буде делимично образложена, односно образложење мора да наведе са којих разлога признање испуњава услове и чл. 88 ЗКП, али по природи ствари образложење мора да садржи и разлоге о изреченој кривичној санкцији. Присутно је и схватање да се став 3 тачка 1 члана 429 ЗКП односи на пресуде којима је изречена казна затвора у трајању од преко 3 године.

Одговор Кривичног одељења Врховног касационог суда: У вези овог спорног правног питања биће сачињен посебан реферат наког чега ће Кривично одељење ВКС одговор доставити свим судовима.

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

**Закључци усвојени на заједничкој седници представника
Апелационих судова у Београду, Крагујевцу, Новом Саду и Нишу, одржаној у
Нишу дана 17.10.2014. године:**

1. Пресуда донета у смислу чл. 429 ст. 1 тач. 2 ЗКП, не мора да садржи образложење, а другостепени суд, поступајући по жалби на такву пресуду, исту неће укидати због тога што не садржи образложење, с тим што првостепени суд треба да присутне правно неуке странке које немају браниоца поучи о праву да могу тражити образложење пресуде одмах по објављивању исте, у смислу одредбе чл. 429 ст. 2 ЗКП и да то констатује у записнику.

2. Када веће из чл. 21 ст. 4 ЗКП у фази истраге поступа као другостепени орган, може преиначити решење о одређивању или продужењу притвора, сходно одредбама чл. 189 ЗКП, и ту процесну меру заменити неком од блажих мера које прописује ЗКП, при чему на ту одлуку није дозвољена жалба.

3. Наредба истражног судије која је издата у смислу одредбе чл. 504е ст. 3 у вези ст. 1 тада важећег ЗКП („Сл. гласник РС“, бр. 58/2004 и др.) је прекорачена ако је начин извршења мере којим је доказ прибављен био наредбом одређен, с тим да ако начин извршења мере наредбом није прецизно одређен, у сваком конкретном случају ће се ценити да ли је наредба прекорачена.

4. Извршилац кривичног дела из чл. 281 ст. 1 КЗ може бити свако лице које је предузело радњу извршења овог кривичног дела, а не само лица наведена у Закону о планирању и изградњи, с тим што појам „лице одговорно“ треба тумачити у сваком конкретном случају.

**Председник Кривичног одељења – судија
Александар Блануша**

Одговори Врховног касационог суда на спорна правна питања у вези којих није постигнута сагласност на заједничкој седници представника кривичних одељења апелационих судова одржаној у Нишу дана 17.10.2014.године:

1. Преквалификацијом кривичног дела злоупотреба службеног положаја из чл. 359 ст. 1 Кривичног законика (раније кривичног дела из чл. 359 ст. 4 у вези ст. 1 Кривичног законика), у односу на оптуженог као одговорно лице, на кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 1 КЗ, у првостепеном или другостепеном поступку по жалби, уколико из радње извршења кривичног дела произилази противправност прибављене имовинске користи или наступање имовинске штете, није повређен кривични закон на штету оптуженог, нити је дошло до прекорачења оптужбе, а суд је овлашћен да у изреци пресуде прилагоди ознаку последице законском тексту кривичног дела. У случају да се ради о другој врсти последице, неимовинској користи, неимовинској штети или тежој повреди права другог, преквалификација није дозвољена.

2. Може постојати стицај кривичног дела насиље на спортској приредби из чл. 344а Кривичног законика и кривичног дела тешка телесна повреда из чл. 121 ст. 1 Кривичног законика у ситуацији када је учинилац кривичног дела из чл. 121 ст. 1 Кривичног законика познат, уколико се вршењем насиља према учеснику спортске приредбе истовремено оствари и последица у виду тешке телесне повреде, при чему у сваком конкретном случају према околностима извршења треба процењивати да ли се ради о стицају наведених кривичних дела или о квалификованом облику кривичног дела насиље на спортској приредби из чл. 344а ст. 4 КЗ.

**Председник Кривичног одељења – судија
Александар Блануша**

**Закључци усвојени на заједничкој седници кривичних одељења виших судова
са подручја Апелационог суда у Крагујевцу, оджаној у Крагујевцу дана
24.10.2014. године**

1. У погледу спорног правног питања постављеног од стране Кривичног одељења Вишег суда у Новом Пазару које гласи: „ЗКП не прописује услове под којима се могу користити фотографије или звучни и видео снимци као доказ у кривичном поступку, како је то било регулисано чл. 132а старог ЗКП, па се поставља питање како поступити уколико странке предложе извођење таквих доказа?“ Констатује се да постоји усаглашеност судске праксе, у смислу да је једногласно усвојен следећи одговор: Нема законских сметњи да се користе такви докази у кривичном поступку под условом да нису настали на начин којим би се остварила обележја кривичног дела неовлашћено прислушкивање и снимање из чл. 143 КЗ, неовлашћено фотографисање из чл. 144 КЗ, или ког другог кривичног дела.

2. У погледу спорног правног питања постављеног од стране Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу које гласи: „Да ли је суд овлашћен да уколико је окривљени оптужен за кривично дело из чл. 246 ст. 1 КЗ преквалификује радње из оптужнице, која је потврђена и да окривљеног осуди за кривично дело из чл. 246а ст. 1 КЗ?“, констатује се да постоји усаглашеност судске праксе, у смислу да је једногласно усвојен следећи одговор: Суд је овлашћен да окривљеног који је оптужен за кривично дело из чл. 246 ст. 1 КЗ огласи кривим, сходно резултату доказног поступка, за кривично дело из чл. 246а КЗ.

3. У погледу спорног правног питања постављеног од стране Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу које гласи: „Уколико ванпретресно веће у поступку потврђивања оптужнице врати оптужницу јавном тужиоцу са наредбом да се спроведе истрага, па након тога овлашћени тужилац стави предлог за одређивање притвора и расписивање потернице, ко одлучује о том предлогу, да ли судија за претходни поступак или ванпретресно веће?“, констатује се да постоји усаглашеност судске праксе, у том смислу да је једногласно усвојен следећи одговор: О предлогу за одређивање притвора у овом случају одлучује судија за претходни поступак.

4. У погледу спорног правног питања постављеног од стране Кривичног одељења Основног суда у Пожаревцу, које је достављено преко Кривичног одељења Вишег суд у Пожаревцу које гласи: „Како поступити у случају када се лице налази у притвору, по другом предмету из редовног поступка и буде приведено из притвора, због суђења за кривично дело из скраћеног поступка, да ли таквом лицу, с обзиром да се налази у притвору, треба обавезно поставити браниоца по службеној дужности или га евентуално позвати да се изјасни да ли можда има ангажованог браниоца?“, констатује се да постоји усаглашеност судске праксе, у том смислу да је једногласно усвојен следећи одговор: Окривљеном који се налази у притвору по другом предмету не треба постављати браниоца по

службеној дужности због суђења у другом предмету у којем му притвор није одређен, осим уколико постоје други разлози за обавезну одбрану а није сам изабрао браниоца (нпр. обавезна одбрана сходно запређеној казни за предметно кривично дело).

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, на питања кривичних одељења основних и виших судова са подручја овог Апелационог суда, усвојени на седницама Кривичног одељења, одржаним дана 28.5.2014. године и дана 03.11.2014. године:

Одговори на спорна правна питања Кривичног одељења Основног суда у Јагодини од 07.05.2014. године, усвојени на седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дана 28.05.2014. године.

1. Трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда у ситуацији када суд одбаци оптужницу услед наступеле околности која трајно искључује гоњење односно трајне неспособности окривљеног да даље учествује у поступку услед наступелог душевног обољења током вођења кривичног поступка.

2. У сваком конкретном случају потребно је спровести наплату трошкова кривичног поступка који су настали пред домаћим судом, у кривичном поступку који је вођен против страних држављана на начин на који је то регулисано међународним билатералним уговором, уколико такав уговор постоји.

3. Домаћи суд није надлежан за брисање стране судске одлуке уколико иста није призната у Републици Србији.

Одговори на спорна правна питања Кривичног одељења Основног суда у Краљеву од 24.10.2014. године, усвојени на седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дана 03.11.2014. године.

1. Виши јавни тужилац надлежан је да одлучи о жалби на решење основног јавног тужиоца о трошковима који су произашли у току тужилачке истраге или поступка за предузимање доказних радњи у скраћеном поступку.

2. Захтев за законску рехабилитацију поднет суду од странке или браниоца, а по коме је надлежан да поступа орган који води казнену евиденцију, суд треба да проследи надлежном органу.

3. Трошкови узроковани вођењем кривичног поступка на име нужних издатака и награде ангажованих бранилаца падају на терет буџетских средстава суда у ситуацији када се донесе решење о обустави кривичног поступка услед смрти окривљеног.

4. Веће из чл. 21 ст. 4 ЗКП, након подношења оптужног предлога, испитује по службеној дужности, да ли још увек постоје разлози за притвор уколико је

окривљеном притвор одређен решењем судије појединца пре подношења оптужног предлога, који након подизања оптужног предлога још увек траје.

Одговор на спорно правно питање Кривичног одељења Вишег суда у Крушевцу од 13.10.2014. године, усвојен на седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу од 03.11.2014. године.

Судија за претходни поступак, а на предлог јавног тужиоца, не може да овласти Безбедносно информативну агенцију да прибави евиденцију остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица или да изврши лоцирање места са којег се обавља комуникација, обзиром да је чл. 286 ст. 3 ЗКП, предвиђено да наведене радње предузима полиција.

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, усвојени на седници одржаној дана 03.12.2014. године, на спорна правна питања постављена од стране Кривичних одељења Основног суда у Јагодини и Основног суда у Чачку.

1. Ако је истрага у смислу одредбе чл. 603 „новог“ ЗКП („Сл. гласник РС“ бр. 72/13 и др) довршена по одредбама „старог“ ЗКП („Сл. лист СРЈ“ бр. 70/01 и др), па је у смислу одредбе чл. 253 „старог“ ЗКП јавни тужилац изјавио да одустаје од гоњења, истражни судија ће решењем, у смислу ове законске одредбе, обуставити истрагу.

Оштећени ће бити поучен да може поднети приговор у смислу одредаба чл. 51 „новог“ ЗКП, будући да након обуставе истраге она више није у току у смислу одредбе чл. 603 „новог“ ЗКП, нити постоји могућност да по „новом“ ЗКП оштећени као тужилац подигне оптужницу, имајући у виду да ће се у смислу ове законске одредбе даљи ток поступка спровести по одредбама „новог“ ЗКП.

2. Биће кривичног дела пореска утаја из чл. 229 КЗ подразумева законито стечене приходе, што ће се ценити у сваком конкретном случају, при чему није неопходно да у чињеничном опису дела, у диспозитиву оптужног акта, буде наведено да се ради о законито стеченим приходима, али је нужно да из чињеничног описа произилази да се ради о ових приходима.

3. Меница која је предата повериоцу као средство обезбеђења, а која не садржи остале попуњене податке осим потписа и печата, може бити предмет извршења кривичног дела из чл. 228 ст. 2 КЗ.

4. Ако окривљени није доступан органима гоњења, што је утврђено из извештаја МУП-а, а јавни тужилац је пред судом, на записник, ставио предлог за одређивање притвора, суд није у обавези да држи рочиште, у смислу одредбе чл. 212 ст. 2 ЗКП, о којем би обавестио јавног тужиоца и, преко огласне табле, окривљеног. Међутим, уколико окривљени има браниоца, суд је дужан да у смислу одредбе чл. 212 ст 3 ЗКП одржи ово рочиште и о термину рочишта обавести на погодан начин браниоца, а потом када окривљени буде ухапшен суд је дужан да га саслуша на околности одређивања притвора, у року од 48 часова, те да одлучи да ли ће решење о одређивању притвора оставити на снази или притвор укинути.

Члан 56. ЗКП односи се на оштећеног, односно на приватног тужиоца у смислу одредбе чл. 67 ЗКП која упућује на одредбу чл. 56 ЗКП, који је потпуно лишен пословне способности, а не и на приватног тужиоца према коме је поступак лишења пословне способности још увек у току, тако да поступак по приватној тужби, у ситуацији када приватни тужилац има пуномоћника (како је у питању наведено) треба наставити без обзира што је у току поступак лишења пословне способности, а када тај поступак буде окончан поступиће се у смислу одредбе чл. 56 ЗКП уколико приватни тужилац буде потпуно лишен пословне способности.

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

Одговори Кривичног одељења Врховног касационог суда, на спорна правна питања Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу, са заједничког састанка одржаног у Крагујевцу дана 04.12.2014. године:

1. Предлози за издржавање казне затвора у просторијама у којима осуђени станује, поднети након 1.9.2014. године (почетак примене новог ЗИКС-а), нису дозвољени. Одлуку о одбачају донеће председник већа – судија појединац који је поступао по том предмету у првостепеном суду, а по жалби одлучује веће другостепеног суда.

2. Ако је кривичним делом уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 КЗ оштећена ствар која припада имовини привредног друштва чији су оснивачи физичка лица, гоњење се предузима по приватној тужби. Имовина тог привредног субјекта, као правног лица, одвојена је од имовине физичких лица, као оснивача, али се у сваком случају ради о приватној имовини у смислу одредбе чл. 212 ст 4 КЗ (Одговор се одно-си искључиво на питање кривичног гоњења за ово кривично дело).

3. Веће из чл. 21 ст. 4 ЗКП надлежно је за одлучивање о жалбама на решења јавног тужиоца о трошковима поступка који су настали у истрази, односно у поступку предузимања одређених доказних радњи пре подношења оптужног предлога.

4. Након што је Апелациони суд у Крагујевцу указао на неуједначену судску праксу у Врховном касационом суду у погледу питања другостепене надлежности у предметима у којима је дело учињено у време важења блажег закона, по коме би у другом степену био надлежан да одлучује виши суд а сходно сада прописаној казни за исто дело надлежан би био да одлучује апелациони суд, Кривично одељење Врховног касационог суда је поново размотрило ово питање и увојило одговор којим се мења раније дати одговор (од 15.5.2014. године) и то да је у овим случајевима надлежан да одлучује апелациони суд, с тога што ће се тек у другостепеном поступку пред овим судом ценити примена блажег закона у смислу одредаба чл. 5 КЗ.

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

Закључци усвојени на заједничкој седници представника Кривичних одељења Апелационих судова у Крагујевцу, Нишу, Београду и Новом Саду, одржаној у Крагујевцу дана 12.12.2014. године

1. Учинилац кривичног дела из чл. 194 ст. 5 КЗ, може бити не само лице које је обухваћено одредбом чл. 112 ст. 28 КЗ, већ свако лице које је прекршило мере заштите насиља у породици, које му је суд одредио на основу закона.

2. Тужилац је овлашћен у току главног претреса, до окончања главног претреса и доношења првостепене пресуде да измени оптужни акт на теже кривично дело, а суд може да по том акту оптуженог огласи кривим за тежу правну квалификацију под условом да у чињеничном опису диспозитива првобитног оптуженог акта који је квалификован као кривично дело из чл. 159 ст. 2 Закона о енергетици буду садржана сва битна обележја тежег кривичног дела (одговарајућег кривичног дела из чл. 203 или чл. 204 КЗ), што значи да су те радње биле кажњиве како у време извршења кривичног дела, тако и у време измене оптужног акта, као и у време доношења пресуде.

**Председник Кривичног одељења - судија
Александар Блануша**

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПОВРЕДА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

До повреде права на суђење у разумном року може доћи како због непоступања суда у предмету, тако и због и „неоправдане активности суда“, који се погрешно у више наврата оглашавао стварно ненадлежним за вођење кривичног поступка.

Из образложења:

Апелациони суд утврђује, да у конкретном случају, у односу на подносиоца захтева за заштиту права на суђење у разумном року кривични поступак траје дуже од седам година што само по себи указује да кривични поступак није окончан у оквиру разумног рока, без обзира на то што је чињенично стање у овом кривичном предмету очигледно било сложено и изискивало спровођење обимног доказног поступка.

Наиме, Апелациони суд утврђује постојање периода неактивности суда у овом поступку, па је тако први претрес након успостављања нове мреже судова 01.01.2010. године, заказан тек за дан 17.06.2010. године, а такође је присутна потпуна неактивност суда у периоду од маја 2012. године до 29.03.2013. године, када је првостепеном суду достављена одлука којом је укинута ранија првостепена пресуда. Исто тако основано се у предлогу указује да од стране првостепеног суда предлагачу још увек није достављена жалба јавног тужиоца ради давања одговора иако је иста изјављена пре више од два месеца, као и да се првостепени суд у два наврата неосновано оглашавао ненадлежним за поступање у предмету, будући да је трећим решењем одбио као неоснован предлог председника кривичног већа за доношење решења о стварној ненадлежности Општинског суда у Пожаревцу, а затим тек након четири месеца одбио као неоснован приговоре против оптужнице, што је све допринело неразумном трајању кривичног поступка.

Дакле, Апелациони суд налази да је у предметном поступку имао период неактивности суда у укупном трајању од 22 месеца, као и да је враћање предмета на поновно одлучивање о надлежности за суђење довело до његовог прекомерног трајања од додатних 8 месеци.

Одредбом члана 32. став 1. Устава утврђено је да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном

року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка као и о оптужбама против њега.

При томе, у погледу кривичног поступка, гаранција суђења у разумном року је установљена првенствено у корист окривљеног лица, које има право да очекује да ће суд што пре правноснажно одлучити о томе да ли је оптужба против њега основана, јер вођење кривичног поступка, по правилу, са собом повлачи одређене друштвене последице и непријатности по онога ко је таквом поступку подвргнут, које могу бити моралне, материјалне, емоционалне, психолошке или друге природе.

Због тога је, имајући у виду укупну дужину трајања кривичног поступка која је дужа од седам година, Апелациони суд је наложио Основном суду у Пожаревцу да у року од 15 дана од дана достављања овог решења достави Апелационом суду у Крагујевцу списе предмета К. 412/2013-78 ради одлучивања о жалби Основног јавног тужиоца у Пожаревцу од 09.07.2014. године.

Одређујући висину накнаде примерене повреди права коју је предлагач трпео неажурним поступањем суда, Апелациони суд је узео у обзир напред наведене периоде у којима првостепени суд није био активан, као и „неоправдане активности суда“, с обзиром да су два решења којима се огласио ненадлежним резултат грешке коју је починио првостепени суд, непостојање доприноса предлагача дужини трајања поступка, као и значај који је вођење кривичног поступка имало на друга права и обавезе предлагача. С обзиром на наведено, а имајући у виду укупне економске и социјалне прилике у Републици Србији, Апелациони суд је одлучио да се предлагачу исплати примерена накнада од 30.000,00 динара из средстава Републике Србије опредељених за рад судова сагласно члану 8б. Закона о уређењу судова, док је захтев за накнаду већу од досуђене одбијен, јер је досуђена накнада примерена сатисфакција предлагачу и уз изречену меру убрзања поступка, оствариће сврху која њом треба и да се постигне.

(извод из Одлуке Апелационог суда у Крагујевцу Р4-к 38/14 од 16.09.2014. године)

*Сентенцу приредио: Радоман Спарих,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ДУЖИНА ТРАЈАЊА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА И ПОВРЕДА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Дужина трајања кривичног поступка не може се приписати неделотворном и нецелисходном поступању суда, у ситуацији када је у периоду од две године колико је до сада трајао кривични поступак у предмету Основног суда у Јагодини К 642/12 (сада предмет Основног суда у Деспотовцу - Судска јединица у Свилајци К 642/12), постојала континуирана активност

Основног суда и да су предузимане све процесне радње и циљу бржег и ефикаснијег спровођења поступка, као и да је у конкретној процесној ситуацији (када у току главног претреса наступи тешка болест окривљеног), првостепени суд могао једино да поступи у складу са одредбом чл. 387 ст. 1 тач. 2 Законика о кривичном поступку, што је у конкретном случају и учинио.

Из образложења:

Предлагач Б.Б. је преко свог пуномоћника, адвоката Е.В., поднео Уставном суду, дана 06.12.2012. године, уставну жалбу због повреде права на суђење у разумном року из чл. 32 ст. 1 Устава Републике Србије и повреде права на правну сигурност у казненом праву из чл. 34 ст. 4 Устава Републике Србије у предмету Основног суда у Јагодини К-642/12. Наведену уставну жалбу Уставни суд је, сходно одредби чл. 8а ст. 1 Закона о уређењу судова, доставио Апелационом суду и иста је у Апелациони суд примљена дана 23.05.2015. године.

Предлагач Б.Б. је у захтеву за заштиту права на суђење у разумном року, насловљеном као уставна жалба навео да му је у предмету Основног суда у Јагодини К-642/12, повређено право на суђење у разумном року услед чега је претрпео нематеријалну штету и да му припада право на накнаду штете у износу од 500.000,00 динара. Тражио је и накнаду трошкова кривичног поступка пред Вишим судом у Јагодини и Основним судом у Јагодини у износу од 96.000,00 динара, као и трошкове састава уставне жалбе у износу од 37.500,00 динара.

По захтеву Апелационог суда за доставу списка предмета К.бр.642/12 Основни суд у Јагодини је дана 15.09.2014. године обавестио Апелациони суд да су након ступања на снагу Закон о седиштима и подручјима судова јавних тужилаштава који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2013 од 21.11.2013 године, а који је ступио на снагу 01.01.2014. године, списи овог предмета достављени на надлежност Основном суду у Деспотовцу - Судска јединица Свилајнац, који суд је на захтев Апелационог суда дана 17.09.2014. године истом доставио списе предмета К.бр.642/12.

Према одредби чл. 8а ст. 1 Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 101/13), странке у судском поступку које сматрају да им је повређено право на суђење у разумном року, могу непосредно вишем суду поднети захтев за заштиту права на суђење у разумном року, а ст. 2 истог члана прописано је да се захтевом може тражити накнада за повреду права на суђење у разумном року.

Према чл. 8в истог закона, на поступак за заштиту права на суђење у разумном року сходно се примењују одредбе Закона о ванпарничном поступку.

Према чл. 32 ст. 1 Устава Републике Србије свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јасно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.

Апелациони суд је у спроведеном поступку извршио увид у предмет Основног суда у Јагодини, односно Основног суда Деспотовцу – Судска јединица Свилајнац К.бр.642/12 и утврдио следеће чињенице и околности од значаја за доношење одлуке у овој ствари:

Основни јавни тужилац у Јагодини је 07.09.2012. године Основном суду у Јагодини поднео оптужницу К.бр.836/12 од 06.09.2012. године против Б.Б због кривичног дела превара из чл. 208 ст. 4 у вези ст. 1 КЗ.

Бранилац окривљеног Б.Б., адв. Е.В. је 19.09.2012. године суду поднео приговор против оптужнице Основног јавног тужиоца у Јагодини Кт.бр.836/12 од 06.09.2012. године, а 30.10.2012. године Основни суд у Јагодини је решењем Кв.462/12 одбио приговор браниоца окривљеног Б.Б., поднет против оптужнице ОЈТ Јагодина Кт.бр.836/12 од 06.09.2012. године, због кривичног дела из чл. 208 ст. 4 у вези ст. КЗ као неоснован.

Наредбом од 05.11.2012. године суд је заказао главни претрес за 11.02.2013. године, који главни претрес је одложен за 17.04.2013. године јер нису постојали услови за њено одржавање, будући да су списи предмета достављени Апелационом тужилаштву у Крагујевцу за Апелационо тужилаштво у Београду, а по иницијативи окривљеног за подизање захтева за заштиту законитости на решење Основног суда у Јагодини којим је одбијен приговор против оптужнице.

Главни претрес заказан за 17.04.2013. године и 02.07.2013. године је одложен јер на исти није приступио окривљени Б.Б. због болести, дана 02.07.2013. године Основни суд у Јагодини је наредбом одредио вештачење од стране вештака медицинске струке, како би утврди процесну способност окривљеног и његову могућност да се одазове позиву суда за главни претрес. Из налаза и мишљења вештака медицинске струке др В.К. од 27.06.2013. године који се налази у списима предмета произилази да окривљени Б.Б. није у могућности да долази у суд и није у могућности да присуствује главним претресима, а да о процесној способности односно урачунљивости окривљеног треба да се изјасни вештак специјалиста психијатрије или неуропсихијатрије.

Главни претрес заказан за 18.09.2013. године, 10.12.2013. године и 11.07.2014. године одложен јер на исти није приступио окривљени због болести, а главни претрес заказан за 18.03.2014. године одложен је због болести поступајућег судије.

Апелациони суд је код оцене навода предлагача пошао од чињенице да разумна дужина трајања судског поступка зависи од низа чинилаца и мора се проценити у сваком појединачном случају према његовим специфичним околностима. Основни чиниоци који утичу на оцену дужине трајања поступка и одређују границе разумног рока су сложеност чињеничних и правних питања у конкретном предмету, понашање подносиоца захтева за заштиту права на суђење у разумном року као странке у поступку, понашање надлежних органа власти,

конкретно судова који воде поступак и природа постављеног захтева, односно значај права о коме се одлучује за подносиоца захтева за заштиту права на суђење у разумном року.

Поступак који је предмет оцене Апелационог суда траје од 07.09.2012. године и још увек је у току, дакле за сада траје две године. У том периоду евидентна је активност основног суда и по предмету су предузимане процесне радње надлежног државног органа, а главни претрес је одлаган превасходно због болести окривљеног. Стоји чињеница да предлагач има неспорни интерес да се у поступку одлучи о основаности сумње која је била разлога за покретање поступка против њега, нарочито јер се ради о кривичном делу превара из чл. 208 ст. 4 у вези ст. 1 КЗ за које је прописна казна затвора од 2 до 10 година и новчана казна, међутим, у наведеној процесној ситуацији првостепени суд је могао једино да поступи у складу са одредбом чл. 387 ст. 1 тач. 2 ЗКП, што је у конкретном случају и учинио, па се с тога, по налажењу Апелационог суда дужина трајања кривичног поступка против окривљеног Б.Б. не може приписати неделотворном и нецелисходном поступању суда, због чега је одлучено као у изреци овог решења.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Р4-К-6/14 од 22.09.2014. године и решење Врховног касационог суда Рж к 57/2014 од 20.11.2014. године)

**Сентенцу приредила: Оливера Бојовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ДУЖИНА ТРАЈАЊА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА И ПОВРЕДА ПРАВА НА ПРАВНУ СИГУРНОСТ У КАЗНЕНОМ ПРАВУ

Повреда права на правну сигурност у казненом праву из чл. 34 ст. 4 Устава Републике Србије у вези чл. 6 ст. 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода је у искључивој надлежност Уставног суда у смислу чл. 170 Устава Републике Србије и чл. 34 Закона о уставном суду, па у том случају списе предмета треба вратити Уставном суду на одлуку о уставној жалби ради утврђења повреде тог права.

Из образложења:

Предлагач Б.Б. је преко свог пуномоћника, адвоката Е.В., поднео Уставном суду дана 06.12.2012. године уставну жалбу због повреде права на суђење у разумном року из чл. 32 ст. 1 Устава Републике Србије и повреде права на правну сигурност у казненом праву из чл. 34 ст. 4 Устава Републике Србије у предмету Основног суда у Јагодини К-642/12. Наведену уставну жалбу Уставни суд је, сходно одредби чл. 8а ст. 1 Закона о уређењу судова, доставио Апелационом суду и иста је у Апелациони суд примљена дана 23.05.2015. године.

По захтеву Апелационог суда за доставу списка предмета К.бр.642/12 Основни суд у Јагодини је дана 15.09.2014. године обавестио Апелациони суд да су након ступања на снагу Закон о седиштима и подручјима судова јавних тужилаштва који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2013 од 21.11.2013 године, а који је ступио на снагу 01.01.2014. године, списи овог предмета достављени су на надлежност Основном суду у Деспотовцу - Судска јединица Свилајнац, који суд је на захтев Апелационог суда дана 17.09.2014. године истом доставио списе предмета К.бр.642/12.

Апелациони суд се није упуштао у основаност дела захтева који се односи на утврђивање повреде права на правну сигурност у казненом праву из чл. 34 ст. 4 Устава Републике Србије, имајући у виду да је одлучивање о истом у надлежности Уставног суда, а у смислу чл. 42б ст. 1 тачка 1, чл. 45 тачка 9 и чл. 82 Закона о Уставном суду.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Р4-К-6/14 од 22.09.2014. године и решење Врховног касационог суда Рж к 57/2014 од 20.11.2014. године)

**Сентенцу приредила: Оливера Бојовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА (Члан 60. став 1. КЗ)

Суд је одлуком о кривичној санкцији повредио кривични закон када је окривљеном као јединствену казну изрекао казну затвора и новчану казну као споредну, а да претходно приликом утврђивања појединачних казни за кривична дела у стицају није утврдио и новчану казну, већ само казне затвора.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Јагодини, која је исправљена решењем Основног суда у Јагодини 4К.бр.264/12 од 28.01.2014. године, окривљени З.И. оглашен је кривим да је извршио продужено кривично дело фалсификовање и злоупотреба платних картица из чл. 225 ст.4 у вези ст.2 и 1 у вези чл.61 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци, продужено кривично дело крађа из чл.203 ст.1 у вези чл.61 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 1 (једне) године, кривично дело фалсификовање исправе из чл.355 ст.2 у вези ст.1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 9 (девет) месеци и кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл.246а ст.1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) месеца и осуђен је на јединствену казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци и новчану казну у износу од 30.000,00 (тридесетхиљада) динара.

Апелациони суд је нашао да је првостепени суд повредио кривични закон јер није правилно применио одредбу чл. 60 ст. 1 КЗ, односно у изреци првостепене пресуде није навео да окривљеном за продужено кривично дело фалсификовање и злоупотреба платних картица из чл.225 ст.4 у вези ст.2 и 1 у вези чл.61 КЗ поред казне затвора утврђује и новчану казну у износу од 30.000,00 (тридесетхиљададинара), као споредну, већ је исту навео само приликом изрицања јединствене казне.

(пресуда Основног суда у Јагодини, 4К.бр.264/12 од 22.01.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1.812/14 од 16.05.2014. године)

***Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу***

ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА (Члан 105. и члан 107. КЗ)

Неоснован је навод жалбе осуђеног да је наступила апсолутна застарелост извршења казне затвора са образложењем да пресудом вишег суда, као другостепеног, у поступку одлучивања о изјављеној жалби на првостепену пресуду није измењена првостепена пресуда у делу одлуке о казни.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Пожаревцу 2Кв 173/14 од 11.12.2014. године, одбијен је као неоснован захтев осуђеног Д.С. за доношење решења о наступању апсолутне застарелости извршења јединствене казне затвора у трајању од 5 година, на коју је због кривичног дела силовање из чл. 103 ст. 1 КЗ РС и кривичног дела противприродни блуд из чл. 110 ст. 1 КЗ РС, осуђен окривљени Д.С. правноснажном пресудом Окружног суда у Пожаревцу К 15/2004 од 10.11.2014. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио осуђени, без навођења законског основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу преиначити побијано решење и донети решење којим ће усвојити поднети захтев.

Наиме, из списка предмета произилази, да је окривљени Д.С. пресудом Окружног суда у Пожаревцу К 15/2004 од 10.11.2004. године оглашен кривим да је извршио кривично дело силовање из чл. 103 ст. 1 КЗ РС и кривично дело противприродни блуд из чл. 110 ст. 1 КЗ РС, и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 5 година, а пресудом Врховног суда Србије Кж1 501/05 од 17.11.2005. године, одбијена је као неоснована жалба браниоца окривљеног Д.С., изјављена против наведене првостепене пресуде, те да је пресуда Окружног суда у Пожаревцу К 15/2004 од 10.11.2004. године постала правноснажна 17.11.2005. године.

Побијајући првостепено решење осуђени Д.С. у жалби указује да је првостепени суд погрешно утврдио време наступања апсолутне застарелости извршења казне затвора на коју је осуђен. Ово из разлога јер је јединствена казна затвора у трајању од 5 година њему изречена пресудом Окружног суда у Пожаревцу К 15/2004 од 10.11.2004. године, па како иста у делу одлуке о казни није измењена пресудом Врховног суда Србије Кж1 501/05 од 17.11.2005. године, то се има сматрати да је првостепена пресуда постала правноснажна 10.11.2004. године а не 17.11.2005. године, како то, према ставу жалбе, погрешно утврђује првостепени суд.

Међутим, по налажењу Апелационог суда, ови наводи жалбе нису основани, јер првостепена пресуда постаје правноснажна даном доношења одлуке вишег суда у поступку по жалби, а што у конкретном случају значи да је првостепена пресуда постала правноснажна 17.11.2005. године, односно даном доношењем пресуде Врховног суда Србије Кж1 501/05.

Осим тога, како се окривљени налази на издржавању казне затвора по наведеној правноснажној пресуди, тим пре се не може говорити о наступању застарелости извршења исте.

(решење Вишег суда у Пожаревцу, 2Кв-173/14 од 11.12.2014. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж2-29/15 од 14.01.2015. године)

*Сентенцу приредила: Марина Славковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НЕДОЗВОЉЕНЕ ПОЛНЕ РАДЊЕ (Члан 182. став 1. у вези члана 181. став 2. и 3. КЗ)

Употреба силе и поремећај у сексуалној сфери окривљеног као наставника нису битан елемент кривичног дела недозвољене полне радње из чл.182 ст.1 у вези чл.181 ст.2 и 3 КЗ извршеног злоупотребом свог положаја према ученици која му је поверена ради учења и васпитања.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крушевцу окривљени Д.М. је оглашен кривим да је извршио кривично дело недозвољене полне радње из чл.182 ст.1 у вези чл.181 ст.2 и 3 КЗ.

Жалбом браниоца окривљеног се првостепена пресуда побија по основу битне повреде одредаба кривичног поступка из чл.368 ст.1 тач.11 ЗКП, важећег у време пресуђења, која се огледа у томе што је изрека пресуде неразумљива јер не садржи опис употребе силе коју је окривљени применио при извршењу недозвољених полних радњи које се, према ставу жалбе, могу извршити само у

вези чл.178 ст.1 КЗ, па се сила подразумева, а која битна повреда кривичног поступка одговара битној повреди из чл.438 ст.1 тач.11 новог ЗКП.

Насупрот наводима изјављене жалбе, Апелациони суд налази да је изрека првостепене пресуде разумљива, а с обзиром да је окривљеном јавном тужбом стављено на терет да је извршио кривично дело из чл.182 ст.1 КЗ у вези чл.181 ст.2 и 3 КЗ, то употреба силе не представља битан елемент предметног кривичног дела, с обзиром да дело врши, између осталог, наставник који злоупотребом свог положаја или овлашћења изврши обљубу или са њом изједначен чин (односно уместо обљубе или са њом изједначеног чина недозвољену полну радњу) са малолетником (односно дететом како је то предвиђено ставом 3 наведеног члана) који му је поверен ради учења и васпитања, тако да није нужно да се кривично дело изврши употребом силе, како се то неосновано указује жалбом браниоца окривљеног.

Будући да се вештак неуропсихијатар у свом писаном налазу и мишљењу изјаснио да је код окривљеног није констатован, између осталог, ни психички поремећај који би имао за последицу склоност ка девијатном сексуалном понашању, то је неосновано указивање у жалби да је у првостепеном поступку било нужно утврдити његове могуће поремећаје у домену сексуалне сфере, будући да предузимање недозвољених полних радњи није условљено постојањем поремећаја у сексуалној сфери да би имало квалитет бића предметног кривичног дела.

(пресуда Основног суда у Крушевцу К.2344/10 од 24.05.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-5066/13 од 26.11.2013.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОРЕСКА УТАЈА И ПРАВО НА ОДБИТНИ ПДВ (Члан 229. КЗ)

Рачун који садржи елементе прописане Законом о порезу на додату вредност се користи у обрачуну претходног ПДВ-а, а околност да у отпремници нису наведени подаци предвиђени другим прописом, на пример, регистарски број возила којим је роба доведена, не представља основ за оспоравање права на одбитак претходног пореза,

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу окривљени Д.С. је на основу чл.423 тач.2 ЗКП ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело пореска утаја из чл.229 ст.3 у вези ст.1 КЗ, а у образложењу пресуде суд је у прилог закључку да није доказано да су рачуни о набавци робе од предузећа „Драго систем“ и

„Синоним“ били фиктивни с обзиром да у истима није био наведен регистарски број возила којим је роба доведена и да је предузећу „Драго систем“ био одузет ПИБ наводи мишљење Министарства Финансија РС да уколико рачун за извршени промет садржи све податке прописане Законом и правилником, а не садржи неке од података предвиђених другим прописом, та околност не представља основ за оспоравање права на одбитак претходног ПДВ.

У изреци и образложењу првостепене пресуде који се односи на пословање са предузећима „Драго систем“ и „Синоним“ ДОО из Београда, у жалби јавног тужиоца се само указује да је првостепени суд превелик значај дао мишљењу Министарства финансија које, према ставу жалбе, није основ кога треба да се држе привредници већ је то слово закона којим се уређује шта све отпремница треба да садржи да би привредник имао право на одбитак ПДВ-а. Међутим, насупрот наводима изјављене жалбе, Апелациони суд налази да је правилно првостепени суд прихватио мишљење Министарства финансија РС у погледу обавезних елемената које треба да садржи рачун, да би могао да се употреби у обрачуна претходног ПДВ од стране пореског обвезника, које је засновано на одредбама Закона о порезу на додату вредност, кога су се очигледно придржавали порески инспектори, с обзиром да приликом теренске пореске контроле нису утврдили неправилности у пословању предузећа окривљеног, па како је несумњиво утврђено да су у конкретном случају рачуни за извршени промет са предузећима „Драго систем“ ДОО Београд и „Синоним“ ДОО Београд садржавали све што је било потребно по Закону о ПДВ, те да је промет потврђен исказом сведока Д.Ђ., као власника предузећа „Драго систем“ ДОО Београд и М.М., као власника теретних возила, који је потврдио да је превозио робу предузећа „Драго систем“ ДОО Београд и „Синоним“ ДОО Београд, околност да у отпремници нема регистарског броја возила којим је роба доведена, те да није наведено да је предузећу „Драго систем“ одузет ПИБ, не представља основ за оспоравање права на одбитак претходног пореза, као ни доказ да је окривљени употребио фиктивну документацију и лажно приказао набавку добара од поменутих предузећа и неосновано се користио правом на одбитак претходно плаћеног ПДВ-а.

(пресуда Основног суда у Пожаревцу 78К-399/10 од 19.02.2014.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-974/14 од 16.06.2014.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРОДАЈА РОБЕ „НА ЦРНО“ (Члан 234. став 3. у вези става 1. КЗ)

Продаја робе „на црно“ је само вид угрожавања функционисања привредног система и као таква, у ситуацији када није повређено или угрожено имовинско право конкретног правног или физичког лица, није довољна за постојање кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл.234 ст.3 у вези ст.1 КЗ).

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крушевцу окривљени М.С. ослобођен је од оптужбе да је извршио кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл.234 ст.3 у вези ст.1 КЗ...

Јавном тужбом окривљеном М. С. је, између осталог, стављено на терет да је као одговорно лице у својству директора предузећа „Агрос“ д.о.о. Крушевац искористио свој положај и себи прибавио противправну имовинску корист на тај начин што је разну робу из продајног асортимана предузећа, у укупној вредности од 5.645.005,61 динара, продао „на црно“ непознатим купцима, а новац добијен продајом задржао за себе и тиме себи прибавио противправну имовинску корист за наведени износ, а да би прикрио такво пословање сачинио је фактуре неистините садржине као да је наведену робу продао предузећу „АВД Тим“ ДОО из Плочника.

Првостепени суд је изводио доказе на околност да ли је било стварног промета робе између предузећа у коме је окривљени био директор и предузећа „АВД Тим“ д.о.о. или су у питању фактуре неистините садржине, које су, неспорно књижене у предузећу „Агрос“ д.о.о. Крушевац, при чему роба, такође неспорно, није плаћена, те како се власник предузећа „Агрос“ д.о.о. Крушевац, у коме је окривљени био директор, недвосмислено изјаснио да штета за ово предузеће није наступила, правилно је закључио да није доказано да је на описани начин, па чак и да је у питању продаја робе на „црно“ и да није у питању стварни промет робе која није плаћена, није доказано да је окривљени као директор искористио свој службени положај и себи прибавио противправну имовинску корист, јер за случај да се то заиста догодило власник приватног предузећа би морао бити оштећен.

Власник приватног предузећа као привредног субјекта, односно друштва са ограниченом одговорношћу, се изјаснио да предузеће није оштећено радњама окривљеног, исти очигледно није ни подносилац кривичне пријаве, нити иницијатор овог кривичног поступка, па се интерес државе у конкретној кривичноправној ствари не може огледати у заштити оштећеног, који то својство није стекао према одредбама Законика о кривичном поступку, како важећем у време извршења предметног кривичног дела, тако и у време пресуђења, јер је дело извршено на штету приватне имовине, односно предузећа у приватној својини, већ се евентуално интерес државе може огледати у томе што критичном приликом, иако је обрачунат порез на додату вредност исти није плаћен, а што није предмет овог кривичног дела, јер неплаћени порез и не представља имовинску корист коју одговорно лице, као физичко лице, прибавља себи.

По нахођењу Апелационог суда, стоји чињеница да кривично дело из чл.234 КЗ спада у групу привредних кривичних дела, те да је групни заштитни објекат привредни систем и његово функционисање, али на принципима тржишне економије у којој се мора поћи од слободе и равноправности привређивања. Уколико су ти принципи повређени противправним радњама, било у формалном или материјалном значењу те речи, онда се може и мора говорити о настанку

конкретне имовинске штете по одређено физичко или правно лице, на који се начин улази у кажњиву кривичноправну зону. Са кривичноправног аспекта, постојање „апстрактне опасности“ која се огледа у угрожавању функционисања привредног система (тзв. продаја робе на црно, неуплаћивање новца на рачуне правних лица, тако да се не може пратити ток робе и новца и сл.), није довољно за постојање овог кривичног дела. Да би се могло говорити о овом делу, које се може извршити са више алтернативних радњи и алтернативних последица, потребно је да „пословањем“ одговорног лица буде повређено или угрожено имовинско право конкретног правног или физичког лица, дакле, не привредни однос сам по себи (јер тада постоје и други механизми за сузбијање таквог начина пословања који нису кривичне природе), већ имовинска права субјеката привредних односа.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу К.135/11 од 10.12.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-370/14 од 25.03.2014.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРОТИВПРАВНА ИМОВИНСКА КОРИСТ (Члан 234. став 2. у вези става 1. КЗ)

Исплатом јубиларних награда радницима након престанка радног односа, уколико су то право стекли по основу радног односа, док је исти трајао, истима као физичким лицима није прибављена противправна имовинска корист, у смислу кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Јагодини окривљени Н. С. је оглашен кривим да је извршио кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 2 у вези ст.1 КЗ.

Радња извршења кривичног дела из чл.234 ст.2 у вези ст.1 КЗ у виду искоришћавања службеног положаја или овлашћења постоји када се тај положај или овлашћење користи не због остваривања циљева службе, већ ради остваривања интереса трећих лица или на штету интереса неког лица при чему се код кривичног дела из чл.234 КЗ интереси трећих физичких лица манифестују у противправној имовинској користи, а штета трећег лица у имовинској штети, а на субјективном плану кривично дело се може остварити само са директним умишљајем.

Из изреке првостепене пресуде произилази, што је и теза јавне тужбе, да је исплатом адвокатских услуга адвокату А. П. и јубиларних награда тројници радника којима је престао радни однос пре извршене исплате, окривљени искоришћавањем свог положаја и овлашћења истим физичким лицима прибавио противправну имовинску корист, дакле, имовинску корист на коју они нису имали право и да је

тима нанео имовинску штету оштећеној О. С., док из образложења првостепене пресуде произилази да су адвокатске услуге неспорно извршене и да је на њих адвокат имао право, а да није ни утврђивано (нити су на ту околност предлагани докази) да ли су три радника по основу радног односа, док је исти трајао, стекли право на јубиларну награду у ком случају, по оцени Апелационог суда, то право не губе престанком радног односа, већ стичу могућност да у законом одређеним роковима, као право по основу рада, остваре пред надлежним судом или се исто претвара у природну облигацију, тако да се не може говорити о противправној имовинској користи, јер је иста заснована на законским прописима.

Имајући у виду концепцију оптужења, изреку првостепене пресуде и разлоге које је првостепени суд дао у образложењу пресуде, који су међусобно противречни до те мере да пресуда нема разлога о чињеницама које су предмет доказивања, то се правилност и законитост првостепене пресуде не може са сигурношћу испитати, па је укидање првостепене пресуде због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 2 ЗКП, неминовно.

(пресуда Основног суда у Јагодини 6К.1336/10 од 5.08.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-5823/13 од 15.01.2014.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕОВЛАШЋЕНА ПРОИЗВОДЊА
И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ОПОЈНИХ ДРОГА
(Члан 246. став 1. КЗ)**

Када јавна тужба терети окривљеног да је неовлашћено ради продаје преносио опојну дрогу хероин, у току поступка је нужно и довољно извести доказе којима се утврђују само чињенице које чине биће дела, а не и доказе којима би се евентуално утврдило да је окривљени извршио и неку другу алтернативну радњу прописану одредбом чл.246 ст.1 КЗ у виду нуђења на продају или продаје опојне дроге, док се чињеница да је опојна дрога хероин ради продаје неовлашћено преношена утврђује оценом околности конкретног случаја.

Из образложења:

Оптужним актом Вишег јавног тужиоца у Пожаревцу, окривљеном С. Б. је стављено на терет да је извршио кривично дело неовлашћено стављање у промет опојних дрога из чл.246 ст.1 КЗ, тако што је опојну дрогу хероин у количини од 15,04 грама нето масе преносио ради продаје.

Кривично дело из чл.246 ст.1 КЗ врши лице које неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ко ради продаје купује, држи или преноси или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге.

Дакле, радња кривичног дела из чл.246 ст.1 КЗ је одређена алтернативно, а за постојање кривичног дела довољно је извршење само једне од напред наведених радњи.

Када се има у виду да је у конкретном случају окривљеном оптужним актом стављено на терет да је ради продаје преносио опојну дрогу хероин, а не и да је опојну дрогу нудио на продају, или да је исту продавао, првостепени суд се у току поступка, насупрот наводима жалбе, правилно кретао у границама постављеним оптужним актом и изводио само доказе неопходне ради утврђивања чињеница које чине биће дела које је окривљеном стављено на терет и које су као такве предмет доказивања, па правилно није изводио доказе из којих би се евентуално утврдило да је окривљени извршио и неку другу алтернативну радњу прописану одредбом чл.246 ст.1 КЗ, те су као неосновани оцењени наводи у жалби браниоца окривљеног да првостепени суд у току поступка није извео ниједан доказ којим би била утврђена одлучна чињеница да је окривљени нудио опојну дрогу на продају, те да је исту продавао и да се тиме бавио.

Следствено наведеном, првостепени суд је ценећи околности конкретног случаја, односно да је код окривљеног критичном приликом пронађена већа количина опојне дроге, да је у његовом стану приликом претреса, а након критичног догађаја, пронађена вагица за прецизно мерење марке „Лаица“, да окривљени, иако је без сталног запослења и слабог имовног стања, ипак живи сам у стану који су му оставили родитељи, што подразумева и додатне трошкове, да има сопствено путничко возило, да је критичном приликом преносио опојну дрогу хероин за коју је по сопственом признању платио 200 еура, правилно закључио да је, иако је окривљени зависник од опојне дроге хероин, неприхватљива његова одбрана да је предметну количину опојне дроге преносио за сопствену употребу, тим пре што је окривљени раније осуђиван за исто кривично дело, па су супротни наводи жалбе неосновани.

(пресуда Вишег суда у Пожаревцу 4К-26/13 од 11.06.2014.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1605/14 од 30.10.2014.године)

**Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

**ТЕШКО ДЕЛО ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА
(ЕВЕНТУАЛНИ УМИШЉАЈ)**

(Члан 297. став 1. у вези члана 289. став 1. КЗ)

Да би понашање окривљеног било квалификовано као пристанак на наступање забрањене последице потребно је да је окривљени у вожњи показао висок степен безобзирности.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу, окривљени Б. П. оглашен је кривим да је извршио тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 ст. 3 у вези чл. 289 ст. 3 КЗ.

Жалбом Основног јавног тужиоца се првостепена пресуда побијала указивањем да је окривљени конкретном приликом поступао са евентуалним умишљајем и с тим у вези да је његове радње требало квалификовати као кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 ст. 1 у вези чл. 289 ст. 1 КЗ из разлога што је окривљени прешао на коловозну траку намењену за кретање возила из супротног смера преко беле неиспрекидане уздужно извучене линије затим преко леве ивице коловоза прешао на разделно острво, што по ставу жалбе представља „безобзирну вожњу“.

Међутим, за квалификацију наведену у жалби неопходно је да се на поуздан начин из свих околности може утврдити да је окривљени био свестан да забрањена последица може наступити и да је на њено наступање пристао (евентуални умишљај). Свест о томе да забрањена последица може наступити и да је возач на ово пристао произилази из изузетно високог степена безобзирности коју возач у одређеним ситуацијама показује при управљају моторним возилом. То су по правилу ситуације најгрубљих облика непрописне вожње од стране возача као што су случајеви управљања моторним возилом под утицајем алкохола, управљање од стране возача који није обучен за то, управљање технички неисправним возилом нарочито у погледу механизма за управљање и коришћење, а да је тих недостатака возач свестан или у другим приликама када се вожња из одређених разлога због брзине, непоштовања првенства пролаза и сл. може окарактерисати као нарочито безобзирна.

Апелациони суд је нашао, да у конкретном случају није доказано да је окривљени поступио на неки од начина који се могу окарактерисати као пристанак на наступање забрањене последице јер је окривљени имао возачку дозволу за управљање моторним возилом „Б“ категорије, није био под утицајем алкохола, возило је било технички исправно, а изведени докази не указују да се окривљени конкретном приликом кретао неприлагођеном брзином, с тога се прелазак окривљеног на коловозну траку намењену за кретање возила из супротног смера преко беле неиспрекидане линије, а затим и преко леве ивице коловоза и прелазак на разделно острво у ситуацији када није било доказа да је претицао неко друго возило, по оцени овог суда, не може оценити као нарочито безобзирно понашање због којег би се могло узети да је окривљени пристао на наступање забрањене последице, већ је исто последица непажње у вожњи, односно свесног нехата, како је то првостепени суд правилно утврдио.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу, 1К-1603/13 од 26.03.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1.1127/14 од 18.07.2014. године)

**Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу**

**ИЗАЗИВАЊЕ НАЦИОНАЛНЕ, РАСНЕ И ВЕРСКЕ МРЖЊЕ И
НЕТРПЕЉИВОСТИ
(Члан 317. став 1. КЗ)**

Инкриминисане речи које је окривљена упутила оштећеној: „Четника треба убит право у чело, влахе треба побит“, не представља радњу извршења кривичног дела изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару, окривљена Е.Х., оглашена је кривом због кривичног дела изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из чл. 317 ст. 1 КЗ, на тај начин што је оштећену, која је била позвана са осталим радницима – чистачицама, вређала и псовала, а након тога изазвала националну мржњу, упутивши јој речи: „Четника треба убит право у чело, влахе треба побит“.

Радње извршења кривичног дела изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из чл. 317 ст. 1 КЗ, састоје се у изазивању или распиривању мржње или нетрпељивости. Изазивање мржње, у смислу овог члана (за коју радњу се окривљена јавном тужбом терети), је стварање до тада непостојеће мржње или нетрпељивости, тако што се, пре свега, утиче на емоције, а делимично и на интелект, при чему мржња подразумева спремност да се неком нанесе зло, и она је психолошка основа за појаву конфликтних ситуација, док је нетрпељивост блажег интензитета и значи нетолеранцију.

За кривицу је потребан умишљај (директан или евентуални), односно учинилац треба да је свестан да својом делатношћу изазива или распирују мржњу или нетрпељивост међу лицима која припадају народима или етничким заједницама, као и да то чини на основу њихове националне, расне или верске припадности.

Апелациони суд налази да инкриминисане речи, које је окривљена упутила оштећеној, не представља радњу извршења кривичног дела изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из чл. 317 ст. 1 КЗ, јер нису остварени, како објективни, тако и субјективни елементи предметног кривичног дела, јер на основу изведених доказа, суд није могао са потребним степеном извесности извести закључак о томе да је окривљена (као припадник Бошњачке националности) те речи упутила у циљу изазивања националне мржње, конкретно према припадницима Српске националности, којој иначе припада оштећена. Ово тим пре, што је оштећена у свом исказу, између осталог, навела – када јој је окривљена упутила предметне инкриминисане речи које су је увредиле, али није осетила страх и да је окривљена мрзи, тј. да није приметила да јој је те речи упутила понационалној основи, будући да је Српкиња.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару, К.бр. 63/13 од 28.01.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж.1-829/14 која је донета 19.08.2014. године, а објављена 22.08.2014. године)

**Сентенцу приредила: Даница Маринковић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ФАЛСИФИКОВАЊЕ СЛУЖБЕНЕ ИСПРАВЕ (Члан 357. став 1. КЗ)

Адвокати не могу бити извршиоци кривичног дела фалсификовање службене исправе из чл.357 ст.1 Кривичног законика јер немају својство службених лица у смислу чл.112 ст.3 КЗ („Службени гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр.).

Из образложења:

Решењем Основног суда у Ужицу одбијен је оптужни предлог оштећене као тужиоца С.И. против окривљених М.Д. и Ђ.Д. да су 28.07.2008.године у својству пуномоћника оштећене као тужиоца у службеној исправи насловљеној као пуномоћје које су сачинили и ставили печат адвокатске канцеларије са садржајем текста у коме се таксативно наведена овлашћења која им се дају, на који начин су унели неистините податке на исправу на коју су уместо потписа оштећене као властодавца потписали њено име и тако неистиниту службену исправу употребили у правном саобраћају, чиме би извршили кривично дело фалсификовање службене исправе из чл. 357 ст. 1 КЗ.

Жалбом оштећене као тужиоца се указује да је у конкретном случају пуномоћје које су окривљени као адвокати сачинили, првостепени суд морао да третира као службену исправу која то представља у правном саобраћају због специфичности делатности којом се окривљени баве.

Да би били остварени елементи кривичног дела фалсификовање службене исправе из чл. 357 ст. 1 КЗ потребно је да службено лице приликом уношења неистинитих података или неуношења података или овере службене исправе својим потписом односно службеним печатом или омогућавањем прављења службене исправе са неистинитом садржином својим потписом односно службеним печатом, поступа у вршењу службене дужности у оквиру одређених овлашћења, док је службена исправа писмена изјава службеног лица сачињена у писменој форми и у вршењу његове службене дужности која може да послужи као доказ неке правно значајне чињенице.

Првостепени суд је правилно закључио да окривљени као адвокати у односу са странком немају својство службених лица у смислу чл. 112 ст. 3 КЗ важећег у

време које се окривљенима ставља на терет као време извршења кривичног дела, односно 28.07.2008.године, те да је из наведеног разлога пуномоћје које странке издају адвокатима за заступање приватна исправа, чиме се не дира у поверена јавна овлашћења адвокатским коморама Србије у складу са одредбама Закона о адвокатури, важећег у време извршења кривичног дела („Службени лист СРЈ“, бр.24/98 и др.), а што није од значаја за конкретну кривичноправну ствар.

(решење Основног суда у Ужцу, 2К-77/13 од 13.02.2013.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж.2-645/13 од 19.03.2013.године)

***Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ПРИТВОР

Сврха притвора, као мере за обезбеђење присуства окривљених, у смислу главе VIII Законика о кривичном поступку, је несметано вођење кривичног поступка.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Новом Пазару Кв-13/14 од 27.01.2014.године, према окривљеном М. Р., на основу одредбе чл. 211 ст. 1 тач. 4 ЗКП, за највише 60 дана продужен је притвор.

У заједничкој жалби браниоци окривљеног су цитирали одредбе чл. 210 и 211. ЗКП, уз указивање да наведене одредбе не садрже означавање сврхе притвора и изводи закључак да, сходно одредби чл. 210 ЗКП, ако нема означања „сврхе“ нема ни притвора.

Међутим, Апелациони суд налази да иако одредба чл. 210 ЗКП не садржи изричито сврху притвора, иста се посматра, у смислу главе VIII ЗКП, којом су прописане мере за обезбеђења присуства окривљених и за несметано вођење кривичног поступка, одакле произилази да је сврха свих мера за обезбеђење присуства окривљених, па и притвора, управо несметано вођење кривичног поступка, па су супротни наводи у жалби оцењени као без значаја за другачију одлуку суда.

(решење Вишег суда у Новом Пазару Кв-13/14 од 27.01.2014.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-188/14 од 11.02.2014.године)

*Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ И УПУЋИВАЊЕ НА ПАРНИЦУ (Члан 258. став 4. ЗКП)

Чињеница да је у току поступка неспорно утврђено да је између окривљеног и предузећа оштећеног у току извршни поступак пред Привредним судом у Краљеву не представља сметњу за упућивање оштећеног на парницу ради остваривања имовинскоправног захтева, који је истакао, а чију висину није определио, будући да се упућивањем на парницу не ствара обавеза на страни оштећеног да исту и покрене.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву, коју је Апелациони суд испитао сходно чл. 604 ЗКП („Службени гласник РС“, бр.72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013, који се примењује од 01.10.2013.године), оштећено предузеће је упућено на грађанску парницу ради остваривања имовинскоправног захтева.

Жалбом пуномоћника оштећеног се указује да је у току поступка неспорно утврђено да је између оштећеног предузећа и окривљеног у току извршни поступак пред Привредним судом у Краљеву, те да је из наведеног разлога, суд погрешно оштећеног, применом одредбе чл. 206 ст. 2 ЗКП, упутио на грађанску парницу ради остваривања имовинскоправног захтева.

Одредбом чл. 433 ст. 4 ЗКП, је прописано која су лица овлашћена за изјављивање жалбе, те да оштећени може изјавити жалбу само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и о досуђеном имовинскоправном захтеву, па с обзиром да је првостепени суд оштећеног који је истакао имовинскоправни захтев, а чију висину није определио у смислу чл.206 ст.2 ЗКП („Сл.лист СРЈ“, бр.70/2001 и 68/2002 и „Службени гласник РС“, бр.58/2004, 85/2005 - др.закон, 49/2007, 20/2009 - др. закон, 72/2009 и 76/2010), важећег у време пресуђења, упутио на парницу, чиме није створио обавезу на страни оштећеног да парницу мора да покрене, то Апелациони суд налази да је жалба неоснована.

(пресуда Основног суда у Краљеву, 7К-666/11 од 11.06.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж.1.5105/13 од 26.11.2013.године)

***Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

**ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ
(Члан 258. ЗКП)**

Одлука кривичног суда о имовинскоправном захтеву не искључује могућност оштећеног, уколико је незадовољан висином досуђеног имовинскоправног захтева, да своја права оствари и у посебном парничном поступку.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу оштећеном С.С. је досуђен имовинскоправни захтев у износу од 67.800,00 динара, који одговара висини противправне имовинске користи коју је окривљени А.А. прибавио на штету оштећеног и адекватан је укупној вредности покретних ствари оштећеног С.С., која је утврђена путем исказа оштећеног и налаза и мишљења вештака који се изјаснио о висини противправне имовинске користи у време извршења кривичног дела, што је правилно, и на који оштећени током првостепеног поступка није имао примедби.

Оштећени С.С. је изјавио жалбу у којој је указао да му је причињена знатно већа материјална штета која укључује и штету на улазним алуминијским вратима на радионици и алуминијском прозору који су током обијања оштећени, односно да су ствари које су му одузете „вредније“ него што је то процењено од стране вештака.

Међутим, жалбом оштећеног се не доводи у сумњу одлука суда о висини досуђеног имовинскоправног захтева, будући да суштински посматрано, одлука кривичног суда о имовинскоправном захтеву не искључује могућност оштећеног, уколико је незадовољан висином имовинскоправног захтева који осим, вредности ствари, према ставу жалбе, укључује и штету на улазним алуминијским вратима на радионици и алуминијском прозору који су током обијања оштећени, а што није било предмет разматрања од стране првостепеног кривичног суда, јер би то непотребно оптеретило и пролонгирало кривични поступак, да своја права оствари и у посебном парничном поступку.

Следствено томе, жалба оштећеног је неоснована и истом се не доводи у сумњу одлука суда о висини досуђеног имовинскоправног захтева.

(пресуда Основног суда у Пожаревцу 78К-202/2012 од 29.05.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-620/14 од 13.05.2014.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕКРШАЈНИ ПОСТУПАК И КРИВИЧНО ГОЊЕЊЕ

Околност да је према окривљеном за исте радње у току прекршајни поступак није околност која трајно искључује кривично гоњење.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву, према окривљеном Г.П. је, на основу чл. 354 ст. 1 тач. 3 Законика о кривичном поступку (ЗКП), одбијена оптужба да је извршио кривично дело лака телесна повреда из чл. 122 ст. 1 КЗ, са образложењем да у конкретном случају постоје околности које трајно спречавају кривично гоњење окривљеног за кривично дело лака телесна повреда из чл. 122 ст. 1 КЗ, и да ту околност представља то што је према окривљеном за исте радње у току поступак пред прекршајним судом.

Апелациони суд је нашао да се основано жалбом пуномоћника приватног тужиоца указује да околност да је према окривљеном због истих радњи у току поступак пред Прекршајним судом, не представља околност која трајно искључује кривично гоњење, с обзиром да се у случају истовременог вођења и кривичног и

прекршајног поступка примат даје кривичном поступку, а све у смислу одредбе чл. 213 ст. 1 тач. 3 Закона о прекршајном поступку, којом је прописано да се прекршајни поступак прекида решењем ако је за исто дело против окривљеног покренут кривични поступак и да тада прекид траје до доношења правноснажне судске одлуке у кривичном поступку из чега јасно и недвосмислено произилази да је примат дат кривичном поступку, те да у конкретном случају није било места примени одредбе чл. 354 ст. 1 тач. 3 ЗКП .

(пресуда Основног суда у Краљеву, ЗК.бр.603/11 од 11.04.2013. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1.4495/13 од 03.10.2013. године)

***Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу***

НЕДОЗВОЉЕН ДОКАЗ (Члан 368. став 1. тачка 10. ЗКП)

Звучни снимак разговора између окривљеног и оштећене који је самоиницијативно својим мобилним телефоном, без сагласности окривљеног, снимила оштећена може бити коришћен као доказ у току поступка, упркос противљењу окривљеног, уз изричиту сагласност оштећене.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крушевцу окривљени С.С. је оглашен кривим да је извршио кривично дело примање мита из чл. 367 ст. 1 КЗ, а као доказ у току поступка коришћен је и звучни запис односно снимак разговора оштећене са окривљеним који је оштећена самоиницијативно снимала.

Жалбом браниоца окривљеног се указује да је звучни запис сведока „крајње проблематичан доказ“ и да није у сагласности да одредбама ЗКП.

Насупрот наводима изјављене жалбе, да се ради о недозвољеном доказу, у смислу чл. 368 ст. 1 тач. 10 ЗКП, важећег у време пресуђења, односно у смислу чл. 438 ст. 2 тач. 1 новог ЗКП, оштећена С.П. је самоиницијативно снимала на свом личном мобилном телефону разговор са окривљеним, приликом репродуковања тог снимка окривљени је навео да је у питању вероватно његов глас, а оштећена потврдила да је у питању снимак који је она сачинила при крају радног времена у зборници школе, па с обзиром да се окривљени у време прављења звучног снимка са тим није сагласио, а његов глас се налази на снимку, а у ситуацији када се на звучном снимку истовремено налази глас оштећене која је изричито сагласна са прављењем тог снимка, односно исти је самоиницијативно и лично сачинила, то је, по налажењу Апелационог суда, правилан закључак првостепеног суда у смислу чл. 132а ст. 4 ЗКП, важећег у време пресуђења, да се не ради о недозвољеном доказу.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу К.66/12 од 23.09.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-5181/13 од 25.11.2013.године)

**Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

**ИСКАЗ САОПТУЖЕНОГ
(Члан 406. став 1 тачка 5. ЗКП)**

Пресуда се не може засновати на исказу саоптуженог према коме је поступак, након раздвајања, правноснажно окончан обустављањем кривичног поступка услед одустанка јавног тужиоца.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу, окривљени Б.Д., на основу чл.423 тач.2 Законика о кривичном поступку, ослобођен је од оптужбе да је извршио кривично дело тешка крађа у саизвршилаштву из чл.204 ст.1 тач.1 у вези чл.33 КЗ.

Побијајући чињенично стање утврђено од стране првостепеног суда, у жалби Основног јавног тужиоца се указује да је првостепени суд учинио пропуст јер није ценио записник о саслушању осумњиченог малолетног Б.О. у присуству браниоца ПУ Крагујевац, Ку.137/11 од 19.04.2011. године.

Насупрот оваквим жалбеним наводима, по налажењу Апелационог суда, правилно је поступио првостепени суд када на наведеном записнику о саслушању осумњиченог малолетног Б.О. (окривљеном Б.Д. је стављено на терет да је предметно кривично дело извршио у саизвршилаштву са малолетним Б.О.) није засновао пресуду, с обзиром да је одредбом чл.406 ст.1 тач.5 ЗКП прописано да се осим у случајевима посебно прописаним овим Закоником, упознавање са садржином записника о исказима саоптужених може по одлуци већа обавити сходно применом чл.405 овог Законика ако је реч о исказу саоптуженог према којем је кривични поступак раздвојен или је већ окончан правноснажном осуђујућом пресудом, а поступак према малолетном Б.О. је раздвојен и правноснажно окончан обустављањем кривичног поступка услед одустанка Вишег јавног тужиоца.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ЗК-174/14 од 26.03.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1.898/14 од 10.06.2014. године)

**Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу**

ОДУСТАНАК ТУЖИОЦА ОД ОПТУЖБЕ

Јавни тужилац који је одустао од оптужбе није овлашћен да изјави жалбу на пресуду којом је према окривљеном оптужба одбијена.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Чачку, у ставу II тач.2 изреке, суд је, на основу чл. 422 ст. 1 тач. 1 ЗКП, према окривљеном Н.Р. одбио оптужбу да је извршио кривично дело превара из чл. 208 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ, будући да је прецизираним оптужним актом од 09.02.2011.године јавни тужилац одустао од оптужбе у односу на наведено кривично дело.

У смислу одредбе чл. 52 ЗКП, важећег у време подношења измењене оптужнице у којој је јавни тужилац одустао од гоњења према окривљеном за кривично дело из чл. 208 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ, јавни тужилац може одустати од захтева за гоњење до завршетка главног претреса пред првостепеним судом, а пред вишим судом –у случајевима предвиђеним у закону.

Према становишту Апелационог суда, као другостепеног, након одустанка, који је неопозив, јавни тужилац губи својство овлашћеног тужиоца, па самим тим не може предузимати радње у поступку у односу на оптужбу од које је одустао. Следствено наведеном, јавни тужилац није овлашћен ни да изјави жалбу на део пресуде којим је суд према окривљеном Н. Р. због кривичног дела из чл.208 ст.3 у вези ст.1 КЗ одбио оптужбу због одустанка јавног тужиоца, па је Апелациони суд жалбу јавног тужиоца у овом делу одбацио као недозвољену.

(пресуда Основног суда у Чачку 4К-466/10 од 24.03.2014.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-777/14 од 9.05.2014.године)

***Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу***

**НОВИ ДОКАЗ УЗ ЖАЛБУ
(Члан 436. став 4. ЗКП)**

Нови доказ приложен уз жалбу у виду коментара сталних судских вештака из ДНК Центра на налаз и мишљење Национално-криминалистичко-техничког центра, на који доказ у току поступка није било примедби, нити је било предлога за допуну доказног поступка, а који се односи на нове чињенице које су у функцији мењања одбране окривљеног током првостепеног поступка, што се наставља и у поступку по жалби, није таквог квалитета да доводи у сумњу правилност закључака првостепеног суда.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крушевцу окривљени С.Д. и М.П.оглашени су кривим да су извршили по једно кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл.246 ст.1 КЗ.

Жалбом се везано за биолошке трагове окривљеног М.П. на једном од пакета са опојном дрогом указује на нове чињенице, односно да окривљени М.П. није донор спорног трага и на ту околност се подноси нови доказ у виду коментара сталних судских вештака из ДНК Центра из Београда на налаз и мишљење НКТЦ УКП МУП- Србије у коме су исти дали мишљење да су елементи ДНК профила М.П. и С.В. садржани у мешаном ДНК профила најмање три особе утврђеном из спорног биолошког трага, где исти наводе да НКТЦ није применио никакву биостатичку рачуницу на основу које би се изјаснио са којом вероватноћом се може тврдити да је М.П. један од донора испитаног трага.

Одредбом чл. 436 ст. 4 ЗКП прописано је да се у жалби могу износити чињенице и предлагати нови докази, али је жалилац дужан да наведе разлоге зашто их раније није изнео, што је у конкретном случају изостало, па је Апелациони суд, полазећи од цитиране одредбе, имао у виду да је на главном претресу дана 25.10.2013.године првостепени суд, између осталог, извршио увид у записник УКП НКТЦ Београд, након чега није било ни питања, ни примедби везано за овај писани доказ, ни предлога за допуну доказног поступка, суд нашао да нове чињенице изнете у жалби и нови докази нису таквог квалитета да доводе у сумњу правилност закључака првостепеног суда, посебно имајући у виду и одбрану окривљеног М.П.који је на главном претресу и надаље истицао да је остварио физички контакт са садржајем путне торбе, односно са једним пакетом у коме са налазила опојна дрога, али да је то било тек на аутобуској станици, што је до тада негирао, па овако изнете нове чињенице и предложени нови докази само указују на измену одбране окривљеног што се наставља и током жалбеног поступка, а што је првостепени суд ценио током првостепеног поступка.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу К.66/13 од 25.10.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-89/14 од 30.01.2014.године)

***Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

**НЕДОЗВОЉЕНИ ДОКАЗИ
(Члан 438. став 2. тачка 1. ЗКП)**

Пресуда се не може заснивати на аудио запису и транскрипту аудио записа, јер прикупљање тих доказа није било обухваћено наредбом истражног судије Вишег суда (по одредбама тада важећег ЗКП).

Из образложења:

Пресудом вишег суда, окривљени су оглашени кривим због кривичног дела изнуда у покушају из чл. 214 ст. 3 у вези чл. 30 и 33. КЗ, и осуђени на казну затвора.

Против наведене пресуде жалбе су изјавили браниоци окривљених, па је уважавањем истих, првостепена пресуда укинута, поред осталог и због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП.

Наведену битну повреду одредаба кривичног поступка, првостепени суд је, по налажењу Апелационог суда, учинио на тај начин што је побијану пресуду засновао на аудио запису и транскрипту аудио записа, на ком доказу се по одредбама Законика не може заснивати судска одлука, у смислу чл. 18 ст. 2 ЗКП. Ово са разлога, што је овај доказ прибављен без наредбе Суда, јер из списка предмета произилази да је истражни судија донела наредбу, која се односи на надзор и снимање телефонских и других разговора или комуникација другим техничким средствима и оптичким снимањима у вези коришћења телефонских бројева од стране окривљених, и иста је донета сходно чл. 504е ст. 3 у вези ст. 1 тада важећег ЗКП, који је важио у време предузете наведене истражне радње.

Стога, по оцени Апелационог суда, како су предметни докази прибављени без наредбе надлежног суда, а првостепени суд те доказе извео на главном претресу и на њима засновао пресуду, то је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП, осим ако је, с обзиром на друге доказе, очигледно да би и без тог доказа била донесена иста пресуда, због чега је укидање првостепене пресуде било обавезно.

(пресуда Вишег суда у Крагујевцу, 4К.бр. 54/13 од 03.12.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж.1-1140/14 од 11.09.2014. године)

*Сентенцу приредила: Даница Маринковић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕСУЂЕНА СТВАР

Законик о кривичном поступку пружа ширу заштиту од двоструке угрожености окривљеног у односу на члан 4. Протокола број 7. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода јер штити окривљеног и за кривично дело за које је поступак против њега правноснажно обустављен или је оптужба правноснажно одбијена.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Чачку, у делу изреке под II и IV, према окривљенима М.Б. и Д.Т., на основу одредбе чл. 354 тач. 2 ЗКП, одбијена је

оптужба да су као саизвршиоци извршили кривично дело насилничко понашање из чл. 344 ст. 2 у вези ст. 1 у вези чл. 33 КЗ, а везано за кривично дело извршено дана 07.01.2007.године према оштећенима М.Б. и В.Б., којом приликом је оштећеном В.Б. нанета лака телесна повреда испред Дома културе.

Првостепени суд је као неспорно утврдио да се ради о истом животном догађају који произилази из истих чињеница или чињеница које су у битном исте, а које су биле предмет разматрања у прекршајном поступку када је решењем Прекршајног суда у Чачку обустављен прекршајни поступак против ових окривљених због прекршаја из чл. 6 ст. 3 Закона о јавном реду и миру, јер је наступила апсолутна застарелост прекршајног поступка на основу чл. 234 ст. 1 Закона о прекршају.

Жалбом јавног тужиоца у овом делу се указује на чл. 4 Протокола број 7. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, којом је успостављена гаранција да се никоме не може судити, нити се неко може поново казнити у казненом поступку исте државе за кажњиво дело ако је већ правноснажно ослобођен или осуђен, те да, према ставу жалбе, само када се поводом истог догађаја у оба поступка кривичном и прекршајном, ствар суштински реши тј. донесе ослобађајућа или осуђујућа пресуда, постоји опасност двоструке угрожености окривљеног, па како је у конкретном случају само обустављен прекршајни поступак, та чињеница не указује да је повређено начело „*ne bis in idem*“.

Стоји чињеница на коју се указује жалбом везано за цитирање садржине чл.4 поменутог Протокола, међутим, одредбом чл. 6 ЗКП важећег у време пресуђења, прописано је да нико не може да буде гоњен и кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или је за то дело поступак против њега правноснажно обустављен или оптужба правноснажно одбијена, па како се неспорно ради о кажњивим делима (и прекршају и кривичном делу) и како је заштита од двоструке угрожености окривљеног шире постављена наведеним чланом процесног закона него што је то учинио Протокол уз поменуту Европску конвенцију, то жалбу јавног тужиоца Апелациони суд цени неоснованом.

(пресуда Основног суда у Чачку К.349/10 од 15.03.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ.1-5409/13 од 11.12.2013.године)

**Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ДОПРИНОС ОШТЕЋЕНОГ

Окривљени је управљајући моторним возилом као опасним средством и користећи оборена светла, иако је био дужан да на возилу укључи дуга светла, прешао на леву коловозну траку, којом се кретао оштећени-пешак и на тај начин створио опасну саобраћајну ситуацију, па се не може говорити о

доприносу оштећеног саобраћајној незгоди, иако се исти није кретао на правилан начин.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу окривљени Р.В. оглашен је кривим да је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл.297 ст.4 у вези чл.289 ст.3 КЗ, тако што је управљајући путничким моторним возилом марке „Југо“ отпочео радњу померања возила улево, а да се претходно није уверио да то може да учини на безбедан начин и ноћу на моторном возилу за време вожње у саобраћају на путу није укључио дуга светла, па је услед овакве непрописне вожње прешао возилом на леву страну коловоза, посматрано у смеру кретања и предњом левом чеоном страном.... ударио пешака-оштећеног Р.Р. који се кретао уз десну ивицу коловоза наведеног локалног пута у супротном смеру....

Бранилац окривљеног у жалби указује да је вештак саобраћајне струке навео да се оштећени као пешак кретао десном, уместо левом страном коловоза у смеру кретања и не у потпуности уз ивицу коловоза, које кретање је, по ставу жалбе, супротно одредбама чл.93 ст.1, 2, 3 и 4 ЗОБС-а на путевима и као такво представља допринос пок. оштећеног Р. Р. настанку предметне саобраћајне незгоде.

Првостепени суд је из доказа изведених у току поступка на несумњив начин утврдио да је окривљени у вожњи користио оборена светла, иако је био дужан да на возилу којим је управљао укључи дуга светла, под којима би, како то произилази из налаза и мишљења вештака саобраћајне струке, пок.оштећеног који је био у тамној одећи уочио са већег растојања, с обзиром да је прегледност пута на месту саобраћајне незгоде добра и износи 300 метара, као и да је окривљени критичном приликом за своје кретање користио леву коловозну траку намењену кретању возила из супротног смера. Дакле, с обзиром да је мишљење вештака да је управо окривљени који је управљао возилом „Југо“, као опасним средством, преласком на леву коловозну траку у смеру кретања, а којом се кретао пок.оштећени створио опасну саобраћајну ситуацију, Апелациони суд налази да је правилан закључак првостепеног суда да су управо пропусти окривљеног у вожњи у узрочно-последичној вези са настанком саобраћајне незгоде, па сама чињеница да се оштећени критичном приликом није кретао на правилан начин је у тој мери без утицаја на настанак предметне саобраћајне незгоде да се не може сматрати доприносом настанку исте. С обзиром на наведено, напред наведени жалбени наводи су оцењени као неосновани.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ЗК-1530/11 од 1.11.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-356/14 од 27.02.2014.године)

***Сентенцу приредила: Јелица Марашевић
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу***

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Др Илија Зиндовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ПРАВНИ ОДНОСИ ИЗ УГОВОРА О ПОКЛОНУ (*DONATIO*)

I. ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ И ИСТОРИЈАТ УГОВОРА

1. ПОЈАМ И РАЗГРАНИЧЕЊЕ

Уговор о поклону (дару) је уговор којим се једна уговорна страна (поклонодавац) обавезује да део своје имовине – ствар или неко имовинско право пренесе на друго лице (поклонопримца), без икакве посебне накнаде,³ а поклонопримац се са тим сагласи.⁴ Из овога произилази да без обзира што се ради о добротном правном послу, да је за његову сагласност неопходно потребна сагласност воља обе уговорне стране. Облик испољавања сагласности странака није посебно одређен. Исти може бити изражен на било који начин – изричито, предузетом конклюдентном радњом и сл. Изузетак представља ситуација када је предмет уговора непокретност јер тада уговор мора бити састављен у писменој форми, а потписи уговарача оверени код надлежног органа.

Ако је једна страна сама обећала да ће неко трећи другој страни пренети неку ствар или право, онда то обећање нема својство уговора о поклону. Не постоји уговор о поклону ако неко у корист другог пропусти стицање имовине или се одрекне припадајућег још нестеченог права. Циљ уговора је да се увећа имовина поклонопримца, па се стога не може ни говорити о поклону кад неко преузме јемство за дужника према његовом повериоцу.⁵ На такав начин се само боље обезбеђује потраживање повериоца према дужнику. Не сматра се да постоји уговор о поклону ако поверилац који је добио у залог неку ствар, па се добровољно одрекне залога, нити пак постоји поклон ако поклонодавац поклања туђу ствар јер је такав уговор ништав⁶ по принципу да нико на другом не може пренети више права него што га има и код ситуације када једно лице даје ствар другом лицу који овај од њега тужбом може тражити, не сматра се поклоном. Међутим, ако је дужнику учињен опрост дуга или је неко по споразуму са дужником платио дуг повериоцу, а без намере да се од дужника то наплати, такве ситуације се могу сматрати поклоном.

³ Проф. Благојевић Б, (у књизи Грађанско правни облигациони уговори), Београд, 1952, стр. 67. одређује поклон као уговор којим се једна страна (поклонодавац, дародавац) обавезује да бесплатно уступи другој (поклонодавца обдареном) неко имовинско добро (ствар или право). У Скици за Закон о облигацијама и уговорима у чл. 509 предвиђа се да „Уговором о дару“ обавезује се даривалац да на обдареника пренесе без накнаде својину неке ствари или неко право, или му да.

⁴ Ако нема сагласности поклонопримца нема ни уговора. Нико се не може присилити да прими поклон без своје воље (Бикић А., *obligaciono pravo, posebni deo*, Sarejevo, 2005 стр. 47) Француски *Cade civil* у чл. 984 поклон дефинише као „акт којим се поклонодавац лишава одмах и неопозиво поклоњене ствари у корист поклонопримца, који је прихватио.“

⁵ Уговор о јемству је посебна врста уговора и њиме се само обезбеђује потраживање повериоца према дужнику (посебна врста личног обезбеђења). Осим тога, на тај начин се имовина повериоца не увећава.

⁶ У § 565. СГЗ је прописивао да са туђом ствари, било покретном били непокретном, или на штету трећег поклон се чинити не може. И ако се учини, пада и уништава се.

С друге стране, тестаментано располагање се не може сматрати поклоном из више разлога: тестамент се може увек опозвати. У питању је једнострана изјава воље, а поклон је по својој природи уговор – што значи захтева постојање сагласности две стране. Дејство тестамента наступа тек након смрти тестатора док је уговор о поклону правни посао који делује за живота уговорних страна – *inter vivos*. Не ради се о поклону ако се неко одриче права које још није настало или којем се нада из разлога што се не може поклањати нешто што се нема у својој имовини. Не ради се о поклону и у оним случајевима када поклонодавац испуњава неку моралну обавезу. Ово из разлога што се давање поклона мора заснивати на искључиво независној вољи поклонодавца. Не ради се о поклону ако неко има право на награду – нпр. учествовао на такмичењу и освојио прво место јер је та награда већ раније била уговорена или прописана законом. Не сматра се поклоном ни изјава у оставинском поступку којом се наследник не прихвата наслеђа, али уколико наследник да наследничку изјаву да се прихвата наслеђа, а истовремено свој наследнички део уступа другом санаследнику, сматра се да постоји уговор о поклону. Наравно, санаследник се мора изјаснити да ли прихвата уступљени део јер је поклон двострани уговорни однос. Уколико такве сагласности нема, нема ни поклона.⁷

Уговор о поклону није регулисан Законом о облигационим односима, јер је раније било одлучено на нивоу бивше Југославије да се уговор регулише на нивоу република и покрајина. У то време ни једна република ни покрајина нису искористиле уставну могућност да законски регулишу уговор о поклону. У Србији се на односе из уговора о поклону и данас примењују правна правила Српског грађанског законика из 1844. године, а сходно чл. 4 Закона о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године и за време непријатељске окупације („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 86/46).

2. ИСТОРИЈАТ УГОВОРА

Уговор о поклону (иако код нас законом још увек није регулисан) се јавља у животу често. Ипак, овај уговор, по свом карактеру нема онај значај као уговор о купопродаји. Разлог тога је што овај уговор не представља један од основних инструмената правног промета. Његово закључивање није неопходно за промет „али он служи као правни инструмент изражавања материјалне помоћи од стране једног лица другоме, изражавање наклоности једног лица према другоме, те изражавање извесне пажње, захвалности и благодарности једног лица другоме“.⁸

Уговорну конструкцију попут поклона познавао је и Хамурабијев законик, али основно уобличење овог уговора остварено је у римском праву. Ипак, иако су поклони практиковани кроз целу римску историју, поклон у почетку није био самосталан правни посао. Његова сврха се манифестовала кроз конструкцију преношења права власништва путем манипулације, *in iure, cesije* - уступањем потраживања или опростом дуга. Разлог тога је што је римско право све до појаве хришћанства настојало да поклоне ограничи и подвргне контроли у циљу спречавања злоупотребе – спречавања осиромашења породица растурањем породичне имовине, заштита

⁷ Перић Ж., О посебним уговорима – о уговору о поклону, Београд, 1927, стр. 261.

⁸ Лоза Б. – Мисита Н., *obligaciono pravo, posebni deo*, Sarajevo, 1988, стр. 68.

брака из рачуна, спречавање пљачке од стране магистрата.⁹ У каснијем периоду такве стеге су одбачене, а за време Јустинијана поклони испод 500 солида нису морали бити регистровани. За њихову утуживост било је довољно утврдити постојање просте сагласности воља. „Тек тада је *донатио*, и то само онај чија вредност не прелази 500 солида, постао *pactum legitimum*“¹⁰ што значи да су и неуписани – нерегистровани поклони уживали судску заштиту. Но, и поред либералнијег става према овој врсти уговора римско право поклон никада није уврстило у реалне уговоре.

У средњовековном праву Србије поклон је имао своју израженост у примени и у време државе Немањића. Поклони су углавном чињени црквама, а форма уговора се углавном изражавала кроз тзв. хрисовуље. У суштини ту су више били записи, као „приложити, подложити (под цркву), приносити, ређе даровати.... дати“.¹¹ Уговори о поклону нарочито властодавчеви, закључивани су у писаној форми у виду писама због чега се поклон и називао „записаније“¹² Иако поклон подразумева сагласност обе стране овакво давање је производило дејство, јер се пристанак цркве или манастира да прими поклон подразумевао и није захтевао да буде изричито изјављен.

II УСЛОВИ ЗА НАСТАНАК УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Када су у питању уговорни односи опште је правило да уговорне стране имају способност уговарања тј. да имају пословну способност. Међутим, код овог уговора, обзиром на његову бесплатност, не морају обе стране имати потпуну пословну способност. Пословна способност учиниоца поклона не мора бити иста са способношћу примаоца поклона. Код уговора о поклону поклонодавац мора имати потпуну пословну способност, јер он слободно располаже имовином и тим актом исту умањује. Ако поклонодавац учини поклон, а нема потпуну пословну способност, такав уговор се може побијати од стране заинтересованих лица.

Од овог правила постоје и изузеци. Тако малолетник који је навршио 15 година може учинити поклон ако та вредност потиче из његове зараде, јер је исти оствареном зарадом овлашћен слободно располагати. Малолетно лице, као и лице које је ограничено пословно способно (нпр. пунолетно лице које је делимично лишено пословне способности), може чинити поклоне ако су они мање вредности.

Насупрот овој ситуацији, услови у погледу пословне способности поклонопримца су доста другачији. Поклонопримац не мора да има потпуну пословну способност јер се сматра да поклон може примити и пословно неспособно лице.¹³ Ако је поклон примило лице које је пословно неспособно његов законски заступник може изјавом поклонодавцу (дариваоцу) раскинути поклон примљен без његове дозволе.¹⁴

⁹ Овакве забране садржао је посебан закон *lex Cincia* који је донет 204 године п. н.е. Поклон је био забрањен и адвокатима, а казне у случају кршења закона биле су до четвороструког износа поклона.

¹⁰ Стојчевић Д., *Rimsko obligacionog pravo*, Београд, 1960, стр. 107.

¹¹ Тарановски Т., *Историја српског права у Немањићкој држави* НИУ „Сл. лист СРЈ“ Београд 1996, стр. 641–642.

¹² Ибид, стр. 644.

¹³ Према § 563 СГЗ-а „примити поклон може сваки, и онај, који иначе сам уговора другог закључити не може“. Слично одређење садржи и ОИЗ у чл. 480 ст.2 који предвиђа да „дарове примити може и онај који не може сам законито у друге уговоре ступати, ни сам својевласно другоме даривати“.

¹⁴ Види: Константиновић М., *Скица за законик о облигацијама и уговорима*, чл. 512. Скице.

III ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ УГОВОРА

Уговор о поклону има доста сличности са другим правним пословима и то како са бестеретним, тако и са теретним. Кад су у питању бестеретни правни послови, уговор о поклону се најчешће упоређује са тестаментом. И у једном и у другом случају врши се уступање без накнаде. Разлика је у томе што је уговор о поклону двострани правни посао (уговор) и за његов настанак је неопходно потребна сагласност воља оба саговорача. Тестамент је једностранни правни посао и за настанак истог воља супротне стране је небитна.¹⁵ С друге стране, уговор о поклону је правни посао међу живима – *inter vivos*, док тестамент производи дејство након смрти оставиоца – *mortis causa*.

И код неких других уговора, као што су нпр. послуга или бесплатна остава постоји присутан елемент „бесплатности“. Међутим, за разлику од уговора о поклону, код ових уговора се не стиче право власништва на ствари, већ се исте морају вратити. С друге стране, уговор о поклону има доста сличности са уговором о продаји и уговором о размени. Сличност се огледа у томе што код истих сагласност странака која твори уговор ствара основ стицања (*iustus titulus*) права власништва. Међутим, разлика између њих је очигледна јер је уговор о поклону по својој природи бесплатан, док купопродаја и размена у себи садрже елемент теретности.

Уговор о поклону спада у категорију **једнострано обавезујућих** уговора, јер његовим закључењем ствара се обавеза само на страни поклонодавца. Поклонопримац из уговора стиче само право (без обавеза) да захтева предају предмета поклона. Сходно томе, сва она правила везано за одговорност за материјалне и правне недостатке испуњења, о раскидању или измени уговора због промењених околности, прекомерном оштећењу, зеленашком уговору, приговору неиспуњења уговора и сви други приговори карактеристични за теретне уговоре, не могу се истицати у једном таквом односу.

Одступање од правила да је уговор о поклону једнострано обавезан постоји у случају уговора о поклону са налогом (теретом), мешовитом и узајамном поклону.

Поклон је **доброчин** правни посао, јер поклонопримац није дужан за примљени поклон ништа узвратити поклонодавцу. Поклон се чини у намери да се за узврат не добије ништа, да се увећа имовина другог на рачун своје имовине. Ако поклонодавац за узврат добије нешто друго од поклонопримца, онда се ради о новом уговору о поклону са измењеним улогама. Међутим, ако је поклонопримац по пријему поклона био дужан учинити бесплатно давање поклонодавцу, онда се више не ради о уговору о поклону, већ о уговору о размени. Поклон ће постојати само ако постоји разлика у вредности између размењених предмета.

Уговор о поклону је **комутативан** јер у моменту закључења уговора се зна колика је обавеза поклонодавца и шта је предмет обавезе. Међутим, уговор може имати и **алеаторан** карактер (нпр. закључи се уговор о поклону рода јабука за одређену годину).

Поклон спада у категорију уговора *intuitu personae*, што значи да се исти закључује обзиром на личност. Поклон се даје тачно одређеном лицу што чини битан

¹⁵ Воља тестаменталног наследника је битна за реализацију тестаamenta јер ако се тестаментални наследник не прихвати наслеђа које му по тестаменту припада, тестамент неће ни произвести правно дејство у том делу, већ ће се применити законска решења.

елемент уговора. Најчешће су то блиска лица, из тога се може видети мотив закључења уговора, а што све упућује и на закључак да је уговор о поклону **каузалан** уговор. Изузетно, поклон не мора бити везан за личност – нпр. када се нешто поклања у опште корисне сврхе. Поклон је и **самосталан** уговор, јер његов настанак и дејство не зависе од постојања неког другог уговора.

Иако овај уговор (као посебан уговор) код нас није регулисан позитивним прописима, може се рећи да исти спада у категорију именованих уговора. Разлог тога је што одредбе посебних закона (Закон о наслеђивању, Породични закон и др.), помињу и делимично регулишу односе који из њега проистичу. На односе који настају његовим закључењем, нису регулисани уговором, примењују се правна правила из раније важећих Грађанских законика (СГЗ).

Уговор о поклону је **формалан**.¹⁶ Да би исти производио правни учинак потребно је испоштовати законом предвиђену форму. Наше право захтева или писмену или реалну форму. Писмена форма се захтева у оним случајевима када је предмет поклона одређена ствар – нпр. непокретност. Поједини аутори¹⁷ сматрају да је писмена форма услов настанка уговора тј. за настанак уговора није довољна сама сагласност уговорних страна, већ је поред те сагласности неопходно постојање и писмене форме, када се ради о обећању поклона. И према решењу Скице за Законик о облигацијама и уговорима, било је предвиђено да за пуноважност уговора о дару (поклон) потребно је да буде закључен у писаној форми. Али је пуноважан усмени дар покретних ствари, ако су предате обдаренику (чл. 510 ст. 1 Скице). И § 564 СГЗ је прописивао да „ко поклон само усмено учини а ствар не преда и на захтевање неће да преда, не може се судом натерати, да предати мора. Само са писменим доставерним доказом може се поклон путем судски тражити.“ Овакво решење је очигледно предузето из § 943 АГЗ¹⁸ а ОИЗ је у чл. 484 прихватио сличан став¹⁹.

Из напред изнетог произилазило би да за настанак уговора о поклону није довољна само сагласност уговорних страна, већ је неопходна и писмена форма која је услов пуноважности (*ad solemnitatem*). По нашем мишљењу овакав став се не би могао прихватити као генерално правило јер би био у супротности са чл. 26 ЗОО, који прописује да је уговор закључен кад су се уговорне стране сагласиле о битнијим састојцима уговора. Пре се може прихватити став да уговор постоји (тј. да писмена форма није услов настанка уговора), али да усмено обећање поклона, без његове предаје ствара натуралну (природну) – натуралну неутуживу облигацију.²⁰ Природне облигације (*obligationes naturales*) нису потпуне облигације јер нису заштићене тужбом.²¹ С друге стране, сва ова законска решења и правни ставови не-

¹⁶ Већина Грађанских законика овај уговор предвиђају као формалан уговор. Франуски Code civil у чл.; 931 за пуноважност уговора захтева оверу од стране нотара, што значи да уговор мора бити закључен у писменој форми. ШЗО у чл. 243 ст.1 предвиђа да обећање поклона покретне ствари је пуноважно само ако је учињено писмено.

¹⁷ Нпр. Перовић С., Облигационо право, књига прва, Београд 1980, стр. 610, као и Мијачић М., Облигациони уговори, Београд 1980. стр. 60 и 61.

¹⁸ „Из даровне погодбе, која је учињена само усмено без праве предаје дароване ствари, даропримац не задобива никаква тражбеног права. Ово право треба да је на писменој исправи основано“.

¹⁹ Чл. 484 прописује и следеће: „Ко само наустице обећа какав дар, а не преда га, нити обећање писмено утврди или залогом обезбједи, он се неће моћи судом нагнати да изврши што је обећао, па баш да је друга страна најправилнијим начином обећање прихватила.“

²⁰ Према чл. 213 ЗОО не може се тражити оно што је дато или учињено на име извршења неке природне (натуралне) обавезе.

²¹ Ближе о томе види: Аранђеловић Д., Основи облигационог права, општи део, Народна штампарија, Београд 1929. стр. 5.

сумњиво указују на околност да и у савременом праву преовлађује стремљење искристалисано још у римском праву да се онемогући брзоплетост и непромишљеност учињеног поклона, али и онемогући неизвесност усмено закључених уговора о поклону.

У правној теорији постоје и мишљења да се уговор о поклону може закључити у усменом облику, изузев када су предмет поклона непокретности²² тј. да се овај уговор може закључити консенсуално²³. Имајућу у виду чињеницу да Закон о облигационим односима није регулисао уговор о поклону из ових опречних правних схватања у погледу форме уговора о поклону, налазимо да би његова законска регулатива била потребна и корисна што пре.

IV БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ УГОВОРА

Код свих уговора, па и уговора о поклону да би исти настао треба да буде постигнута сагласност о основним елементима уговора. Нпр. код уговора о купопродаји то су предмет продаје и цена, код уговора о закупу то су ствари које се дају у закуп и висина закупнине и сл. У том смислу, уговор о поклону је специфичан јер је добротин, што значи да нема противчинидбе друге стране (поклонопримца). Стога се може рећи да уговор о поклону настаје када уговорне стране постигну сагласност о његовом предмету. Међутим, битан елемент уговора о поклону је и **намера** да се поклон учини (*animus donandi*).²⁴ Тај елемент је нужан услов за постојање уговора о поклону и без његовог присуства не може се сматрати да постоји поклон.

1. ПРЕДМЕТ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Предмет поклона представља одређено имовинско давање, којим се увећава имовина поклонопримца. У стварном животу као предмет поклона се најчешће јавља предаја **ствари**. Свака ствар, у најширем смислу речи, може да буде предмет поклона. Услов је да ствар није искључена из правног промета тј. да је иста у режиму *res in commercio*. Када је предмет уговора немогућ, недопуштен (противан је принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима), неодређен или неодредив (уговор не садржи податке помоћу којих се његов предмет може одредити), уговор о поклону је ништав (чл. 46–50 ЗОО)²⁵.

Предмет поклона може бити покретна као и непокретна, потрошна и непотрошна, замењива и незамењива ствар. И будућа ствар може бити предмет поклона. Услов је да је уговор закључен у писменој форми, јер се такав уговор не може занемаривати на реалној форми.

²² Ближе о томе види: Пишкулић, З., - Ђерђ – И., Основи приватног права у Војводини, Геса Коп, Београд, 1924. стр. 151 – према Бабић И., - Петровић З., Облигационо право, Посебни део, Београд 2004.стр. 57.

²³ Вуковић М., Обвезно право, књига друга, Школска књига, Загреб, 1964. стр. 249.

²⁴ Судска пракса овај елемент сматра *condictio qua non* (услов без кога се не може) за постојање поклона. Тако је ВСС у пресуди Рев. бр. 2546/01 од 7.2.2002. године оценио да: „уговор о поклону је двострани и једнострано обавезан правни посао којим се сагласношћу воља врши пренос одређеног права са једног лица на друго без накнаде. Битни елементи уговора о поклону су предмет уговора и намера да се поклон учини. Уговор неће настати док се не постигне сагласност о битним елементима. Самим тим, сагласност поклонопримца да прими поклон и постојање намере да се поклон учини, јесте минимум који се мора испунити код сваког уговора о поклону.“

²⁵ Бабић И., - Петровић З., *op. cit.* стр. 62

За пуноважност уговора о поклону није неопходно да се ствар налази код поклонодавца. Није неопходно да се прелазак у имовину поклонопримца врши директно из имовине поклонодавца. Поклоњена ствар се може налазити и код трећег лица, јер довољно је да трећи, ствар која је предмет поклоне, на захтев поклонодавца преда поклонопримцу нпр. купи се ствар неком за поклон па је продавац преда директно поклонопримцу.

У пракси се дешавају случајеви да се поклони туђа ствар тј. ствар на којој поклонодавац нема право власништва. Какво је дејство таквог уговора? „Овде је потребно одвојити дејство закљученог уговора у односу на власника ствари и од учинка које уговор производи између самих уговорача.“²⁶ При томе, поклањање туђе ствари не дира у права власништва поводом предмета поклоне. Разлог тога је што се мора применити универзално правило да нико не може пренети на другога више права него што га сам има. У вези тога и § 565. ст. 1 СГЗ је предвиђао да: „Са туђом ствари било покретном било непокретном, или на штету трећег поклон се чинити не може. Иако се учини пада и уништава се“. Сходно томе, и произилази да уговор о поклону који за предмет има туђу ствар није основ (*iustus titulus*) за стицање права својине поклонопримца. Ако је ствар предата поклонопримцу, власник ствари може *rei vindikacionom* или *publicijanskom* тужбом тражити ствар назад. Несавестан поклонопримац (знао је или је према околностима случаја морао знати да је ствар туђа), дужан је вратити не само поклоњену ствар, већ и плодове који од ње потичу. Ако је дошло до оштећења ствари примљене у поклон, савесни поклонопримац не одговара за штету док несавесни одговара.

У одређеној ситуацији савестан поклонопримац може поклоњену туђу ствар задржати у својину под одређеним условима. Услов је да су испуњене претпоставке за стицање својине одржајем или кроз право грађења на туђем земљишту. Тада се више не би радило о стицају власништва путем правног посла (дериватно стицање), већ о оригинарном стицању. У таквом случају треће лице – власник ствари може захтевати само накнаду штете од поклонодавца, ако су за то испуњени законски услови (види чл. 31. ЗОСПО).

У случају да је поклонопримац даље отуђио туђу поклоњену ствар трећем лицу, ситуација може бити двојака. Ако је савестан поклонодавац ствар отуђио трећем лицу уз накнаду, власник ствари не може тражити ствар да му се врати. У том случају поклонопримац је добијену накнаду дужан предати власнику ствари. Ако је савестан поклонопримац ствар даље отуђио без накнаде – поклонио трећем лицу, престаје свака обавеза савесног поклонопримца према власнику. Несавестан поклонопримац, уколико ствар отуђи трећем савесном лицу, дужан је власнику ствари накнадити њену пуну вредност, без обзира да ли је ствар отуђио теретно или бестеретно. Ако је и треће лице несавесно, власник ствари може директно од њега тражити повраћај исте. С друге стране, ако је поклонодавац несавестан па је поклањањем туђе ствари наступила штета за поклонопримца, поклонодавац је истоме одговоран за штету. У том смислу § 945 АГЗ је предвиђао да „ко сазнањем туђу ствар поклони и ову околност према обдаренику прећути, одговара за штетне последице.“

У одређеним ситуацијама и треће лице које није власник ствари може побити уговор о поклону. Тако поверилац, чије је потраживање доспело за исплату, може побити уговор о поклону свог дужника који је предузет на штету поверио-

²⁶ Бикић А., *op. cit.* стр. 53.

ца. Тако је чл. 281. ст. 3. ЗОО прописао да „код бесплатних располагања и са њима изједначених правих радњи сматра се да је дужник знао да предузетим располагањем наноси штету повериоцима“, и за побијање тих радњи не захтева се да је трећем лицу „то било познато или могло бити познато“. Значи, поклон се у оваквим ситуацијама може побијати без обзира на савесност трећег лица. „Одрицање од наследства сматра се бесплатним располагањем (чл. 281. ст. 4. ЗОО)“.

Предмет поклона може бити и повремено давање. У случају смрти поклонопримца уговор се гаси, док у случају смрти поклонодавца обавезе из таквог уговора прелазе на његове наследнике, изузев ако из уговора произилази шта друго.²⁷

Предмет поклона може бити део имовине или сва имовина поклонодавца. У случају поклона целе имовине, поклонопримац се ипак не сматра универзалним сукцесором поклонодавца, јер поклонопримац не би био у обавези да измирује дугове поклонодавца. Ипак, у таквим случајевима не дира се у права повериоца у вези доспелих потраживања предвиђених чл. 280–285 ЗОО.

И будућа ствар – имовина (ствар или имовина која се очекује – будући род јабука и сл.), може бити предмет уговора о поклону. То је у суштини уговор о поклону са суспензивним условом. Овакав уговор ће производити правно дејство уколико поклонодавац стекне ту имовину. Оно што је битно код оваквог поклона је да се поклон будуће имовине никада не претпоставља. Поклањање будуће имовине се мора специјално уговорити. Ово из разлога што се код уговора о поклону поклонодавац јавља у улози дужника, а у случају сумње и спора, полази се од тога „да је уговарач који се обавезао узео на себе мањи, а не већи терет.“²⁸ Међутим, ништав је и уговор о поклону будућег наследства коме се поклонодавац нада (чл. 180. ЗОН-а).

Закључење уговора о поклону, па и сама предаја ствари не утиче на судбину стварних права у вези те ствари (залога, службеност и сл.) која трећа лица имају на поклоњеној ствари. Ово из разлога што се мора поштовати правило да поклонодавац не може пренети више права на поклонопримца, него што га и сам има у вези те ствари. Уколико на поклоњеној ствари трећа лица имају нека стварна права којима се у извесној мери ограничава право коришћења и располагања ствари, поклонопримац је дужан та права трећих лица и поштовати.

Поред ствари, предмет поклона може бити и неко **имовинско право**. То су најчешће тражбена права и услов је да су она преносива (нпр. пренос потраживања према трећем лицу). Пренети се могу и имовинска права проистекла из одређене личности – тзв. имовинска компонента, као нпр. право проналазача, ауторско право и сл. Имовинска права која су строго везана за личност као нпр. законско право издржавања, лична службеност, право становања и сл. не могу бити предмет поклона.

Предмет поклона може бити и ствар или право минималне вредности – по принципу „поклону се у зубе не гледа“. Шта више, вредност предмета поклона за једну страну – поклонодавца, може бити безначајан, а за другу – поклонопримца може имати одређену посебну вредност (нпр. поклон неке фотографије која је поклонопримцу посебно драга и сл). Без обзира на такав однос вредновања ствари поклон ће постојати.

²⁷ Чл.513. Скице.

²⁸ Лоза Б., - Мисита Н., *op. cit.* стр 70.

2. НАМЕРА ДАРЕЖЉИВОСТИ

За разлику од неких других уговора, намера због чега се поклон чини је битан елемент уговора. Стога је намера дарежљивости тј. воља да се поклон учини и увећа имовина поклонопримца и основ обвезивања поклонодавца. Ако нема намере дарежљивости нема ни уговора о поклону, већ се ради о неком другом уговору (нпр. продаји, размени и сл.), нпр. ако неко изврши одређену исплату у заблуди без намере да то буде поклон, може тражити враћање исте назад. Намера дарежљивости се не претпоставља, већ она мора бити изражена у уговору или произилазити из околности под којима је уговор закључен.

Намеру да се учини поклон покрећу одређени мотиви. Поклон се најчешће закључује, обзиром на личност коме се поклон чини. Стога, ако је поклонодавац био у заблуди у погледу мотива или личности поклонопримца (нпр. очекивани резултат је постигао неко други) уговор о поклону се сматра закљученим. У том случају поклонодавац може тражити поништење уговора позивајући се на заблуду (чл. 61. ЗОО).

У ОБАВЕЗЕ И ПРАВА УГОВОРНИХ СТРАНА

Уговор о поклону је једнострано обавезујући уговор. Стога његовим закључењем обавезе настају само за једну страну – поклонодавца, а поклонопримац стиће само права. Које обавезе из уговора о поклону настају за поклонодавца зависи од тога да ли је у питању уговор о поклону код којег се ствар одмах предаје (реални поклон) или се предаја поклона само обећава (обећање поклона).

Ако се ради о реалном поклону, поклонодавац је своју обавезу испунио предајом ствари. Ако се ради о обећању поклона за поклонодавца настају две основне обавезе и то:

- а) обавеза да чува поклоњену ствар до рока предаје,
- б) да поклонопримцу преда предмет поклона.

С друге стране, у вези тих обавеза поклонодавца, поклонопримац има следећа права:

- а) да захтева предају предмета поклона,
- б) да тражи накнаду штете за уништење или оштећење ствари насталу кривцом поклонодавца

1. ОБАВЕЗЕ ПОКЛОНОДАВЦА

а) Чување обећане ствари до момента предаје

Поклонодавац је дужан да ствар брижљиво чува до рока који је одређен за предају. При томе је поклонодавац дужан да ствар чува са пажњом доброг домаћина, тј. доброг привредника. Трошкове одржавања ствари до момента предаје сноси поклонодавац. Плодови и прираштаји који потичу од поклоњене ствари од закључења уговора до рока за предају ствари припадају поклонодавцу, а после овог рока припадају поклонопримцу, без обзира да ли је ствар предата у уговореном року. Ако је пак ствар предата поклонодавцу пре уговореног рока, плодови и припаци од момента предаје припадају опет поклонопримцу, а ово из разлога што „дан предаје

у овом случају има исто дејство као и дан наступања рока за предају.²⁹ Ако рок предаје ствари није уговорен, плодови и припаци који потичу од ствари до момента њене предаје припадају поклонодавцу, а након предаје поклонопримцу.

б) Предаја ствари и преношење права

Основна обавеза поклонодавца је да поклонопримцу преда ствар или му пренесе неко имовинско право. Предајом ствари стиче се право својине и право располагања. Предаја ствари може бити извршена у зависности од договора, врсте ствари и природе посла. Начин предаје може бити реалан (физичка предаја – *traditio vera*). У такву предају спада и тзв. симболична предаја нпр. предаја кључева од аутомобила и сл. иако се не ради о фактичкој предаји предмета из руке у руку. Предаја покретне ствари може бити извршена и предајом документа – исправе на основу које стицалац може располагати том ствари – нпр. товарног листа, складишнице и сл.

У одређеним ситуацијама право својине на ствари се не стиче у моменту предаје, већ у тренутку закључења уговора. Ту је фактичка предаја сувишна, ствар се већ од раније налази код поклонодавца по неком другом правном основу нпр. о закупу, послузи и сл. С друге стране, могућа је и ситуација када поклонопримац стиче својину на ствари и када није у државини исте нити му се касније врши предаја. То је случај када поклоњена ствар и даље остаје у државини поклонодавца (*constitutum possessorium*) по неком другом основу нпр. по основу уговора о закупу.

Пренос права својине на поклоњеној ствари која се не налази у државини поклонодавца већ трећег лица (*cessio vindicationis*) обавља се у тренутку закључења уговора о поклону којим је поклонодавац пренео поклонопримцу право да захтева повраћај те ствари³⁰

Када су предмет поклона непокретности уговор мора бити закључен у писменој форми, а потписи уговарача оверени у суду. За стицање својине на истима, поред тих услова, није довољна предаја у државину (као код покретних ствари), већ се својина стиче уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом. За подручја где важи тапијски систем начин стицања се врши кроз означања преноса на тапији и предајом тапије. С друге стране, ако је упис о преносу својине уписан у јавне књиге, поклонопримац стиче својину на истој иако му ствар фактички није предата. Супротно томе, поклонопримац неће стећи својину на ствари и када му је по уговору ствар предата али није извршен пренос у јавним књигама.

Кад је предмет поклона неко тражбено право, пренос истог се по правилу врши закључењем уговора нпр. закључењем уговора о цесији. Ако се уговором преноси неко имовинско право из ауторског дела или из индустријске својине (искоришћавање патента, жига, модела и сл.) уговор о поклону је основ да поклонопримац закључи уговор о искоришћавању те имовинске компоненте. Предају ствари и пренос права по правилу врши поклонодавац или лице кога он овласти. Ова обавеза поклонодавца прелази и на његове наследнике уколико се ствар налази у заоставштини. Ствар која је предмет поклона предаје се поклонопримцу или лицу кога он овласти, односно наследницима поклонопримца. Ако поклонопримац одбије без разлога пријем поклона, поклонодавац се може ослободити обавезе депоновањем ствари код суда или продајом и депоновањем новца (чл. 327–333 ЗОО).

²⁹ Лоза Б., - Мисита Н., - ор. cit. стр. 73.

³⁰ Бабић И., - Петровић З., ор. cit. стр. 66.

в) Обавеза накнаде штете

Поклонопримац може поклонодавца принудити на предају предмета само онда ако је уговор о поклону закључен у писменом облику. Усмени уговор заснива само природну облигацију, тј. иста је неутужива, па се поклонодавац и не може принудити на предају ствари или пренос права.

Како је уговор о поклону добротин правни посао, по правилу поклонодавац не одговара за материјалне и правне недостатке ствари, односно права које је предмет поклона. Поклонодавац, ипак, одговара за штету која је настала због правних и материјалних недостатака ствари, ако је за исте поклонодавац знао или морао знати. Поклонодавац до предаје ствари одговара за штету поклонопримцу и у случају оштећења или пропасти ствари ако су исти настали због његове кривице у вези повреде обавезе чувања ствари. Та штета у себи укључује и ону штету коју је поклонопримац претрпео поуздавајући се да ће му поклоњена ствар бити предата у стању у коме је била у време закључења уговора, као и штета због недобијања ствари због пропасти исте. Када је у питању задоцњење испуњења новчаног поклона поклонодавац дугује законску камату од подношења тужбе (чл. 515 Скице).³¹

Када је у питању поклон са теретом или налогом оправдано се сматра да се у погледу ових недостатака исти сматра као теретни посао, те да у том случају поклонодавац одговара за материјалне и правне недостатке поклоњене ствари, али само уколико вредност учињених услуга (односно вредност терета или налога), премашује вредност поклоњене ствари³²

Насупрот свему овоме поклонопримац има право захтевати предају предмета поклона или пренос права, као и накнаду штете у описаним случајевима ако постоје кривица и пропусти на страни поклонодавца.

VI ОПОЗИВ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Иако је једнострано обавезујући уговор, закључени уговор о поклону производи дејства као и сваки други уговор. Исти може бити раскинут сагласношћу воља уговорних страна. Једностранни раскид се може десити само ако ствар није предата, односно пренесено право. У супротном такав раскид у суштини представља нови поклон са промењеним улогама странака. Што се тиче једностраног раскида уговора о поклону, по правилу исти није могућ. Међутим, могућ је једностранни раскид уговора опозивом поклона од стране поклонодавца ако су испуњене околности предвиђене законом, као и побијање поклона и враћање предмета по захтеву трећих лица.

1. ОПОЗИВ ПОКЛОНА ЗБОГ ОСИРОМАШЕЊА ПОКЛОНОДАВЦА

Ако поклонодавац након давања поклона толико осиромаша да нема довољно средстава за издржавање може тражити од поклонопримца да му поклон врати

³¹ Насупрот овоме Перовић С., - сматра да поклонодавац дугује законску затезну камату од момента падања у доцњу. Види и: Бабић И., -Петровић З., *op. cit.* стр. 67.

³² Види чл. 516 ст.3 Скице и Перовић С., *op. cit.* стр. 617., Мијачић М., *op. cit.* стр. 66.

уколико су испуњени и други услови. У правној теорији су опречна схватања у погледу обима опозива поклона тј. да ли поклонодавац има право само тзв. делимичног опозива поклона или тај опозив може бити потпун – апсолутни опозив поклона. По § 947. АГЗ поклонодавац је имао право само на делимични опозив и није имао право апсолутног опозива поклона. Поклонодавац је могао опозвати само приносе предмета поклона (камате, плодове и сл.) и то само у оном обиму који је поклонодавцу потребан за нужно издржавање. С друге стране СГЗ у § 567. уопште не третира обим опозива поклона, већ само прецизира случајеве због којих поклонодавац поклон може опозвати (порећи). Према Скици (чл. 518.) опозив поклона је могућ ако даривалац нема довољно средстава за живот или за издржавање лица која је по закону дужан издржавати при чему поклонодавац може захтевати да му поклонопримац врати оно што се од примљеног поклона још налази у његовој имовини. Израз „још“ могао би се тумачити у смислу да је могућ и делимичан опозив поклона. Међутим, судска пракса је углавном заузела став да се може вршити само потпун опозив, а не и делимичан. Наше је мишљење да би делимичан опозив поклона, уколико се ради о дељивој ствари или праву, требало прихватити, али не и у случају ако се опозив тражи због неблагодарности поклонопримца.³³

Опозив поклона у овом случају подразумева и испуњеност одређених услова: а) да поклонодавца нема ко по закону да издржава или уколико ових лица има, да она немају средства за издржавање; б) да поклонопримац није и сам у оскудици, тј. да нема довољно средстава за живот или за издржавање лица која је по закону дужан издржавати; ц) да се предмет поклона или његова вредност још увек налазе у имовини поклонопримца. При томе, није од утицаја услед чега је дошло до осиромашења поклонодавца. Уколико пак поклонодавац злонамерно отуђи поклон, биће одговоран за то.

Захтев за опозив поклона поклонодавац може упутити поклонопримцу вансудски или судски подношењем тужбе суду. Од момента када поклонопримац добије захтев постаје несавестан и његова одговорност се поопштрава. Опозивање поклона може се учинити према наследницима поклонопримца уколико се предмет поклона или његова вредност налазе у заоставштини.³⁴ Ако је поклонодавац учинио више поклона прво се опозива учињени задњи поклон и тако редом уназад. Ако је више поклона учињено истовремено, опозивају се сви истовремено сразмено висини захтева поклонодавца за опозив.

У правној теорији постоје опречна схватања да ли се поклонопримац може ослободити обавеза враћања предмета поклона уколико преузме обавезу да поклонодавцу обезбеди нужна средства за живот или преузме обавезу за издржавање. У СГЗ таква могућност није била предвиђена. Међутим, у Скици (чл. 518. ст. 2.) предвиђено је да поклонопримац може избећи опозивање ако се обавезе да ће давати поклонодавцу у одговарајућој мери средства која му недостају. Сматрамо да овакво решење треба да прихвати и судска пракса. Наравно, у том смислу мора да постоји и захтев поклонопримца. С друге стране, одрицање од права да се поклон опозиве због каснијег осиромашења нема правне важности (чл. 519. Скице).

³³ То такође важи ако се ради о грубој неблагодарности.

³⁴ Лоза Б., - Мисита Н., *op. cit.* стр. 68.

2. ОПОЗИВ ПОКЛОНА ЗБОГ НЕБЛАГОДАРНОСТИ

Поклон је уговор *intitu personae* што значи да се од поклонопримца очекује извесни степен захвалности према поклонодавцу. Стога, ако поклонопримац учини одређену незахвалност, поклонодавац има право да опозове поклон под условом да предмет поклона није уништен. Такву могућност предвиђа већина грађанских законика. Према § 567. СГЗ, „дародавац може поклон порећи“ и у случају „ако обдарени велику неблагодарност спрам дародавца покаже, наносећи вред његовом животу, телу, части и нарушавајући његову слободу и имање“. Слична одредба прихваћена је и у чл. 517. Скице, као и у ставовима водећих правних тероретичара.³⁵ С друге стране, по нашем мишљењу под великом неблагодарношћу треба подразумевати такву повреду тела, части, слободе и имовине поклонодавца која представља кривично дело против тела, имовине поклонодавца, без обзира да ли се за такво дело гони по службеној дужности или по приватном захтеву али и понашање које нема карактер кривичног дела.³⁶ Међутим, ни свако кривично дело учињено према поклонодавцу не ствара услов за опозив поклона (нпр. кривично дело учињено из нехата код угрожавања безбедности саобраћаја којим је оштећено здравље или имовина поклонодавца). У суштини, велика незахвалност се тумачи кроз постојање степена грубости којом се повређује обавеза на захвалност према поклонодавцу, што се све мери постојећим друштвеним стандардима од којих судија треба да пође. Тако нпр. постоји груба неблагодарност ако поклонопримац вређа или омаловажава поклонодавца, ако му не пружи нужну помоћ која се у таквим околностим очекује и сл.

Иако СГЗ (чија се правила о поклону примењују на овом подручју) не предвиђа да груба неблагодарност може бити уперена и према блиским сродницима поклонодавца, сматрамо да такву неблагодарност треба тумачити у ширем контексту, тј. када су у питању и блиски сродници поклонодавца. И чл. 517. ст. 1. Скице предвиђа да велика неблагодарност може бити уперена и према неком блиском лицу поклонодавца. Који је то круг лица опредељује судска пракса. Најчешће су то блиски сродници као нпр. дете, брачни друг, родитељ и сл.

До опозива поклона не долази *ipso facto*, већ по захтеву о коме одлучује суд, а поступак може покренути поклонодавац или његови наследници. Захтев се подноси против поклонопримца, а ако он више није жив, ако рок није протекао, онда се захтев може поднети против наследника поклонопримца. Ако је поклонодавац био жив у време трајања рока у коме је могао опозвати поклон, а захтев за опозив није поднео, наследници губе право на стављање захтева за опозив поклона. Ако је опозив поклона извршен према поклонопримцу, опозив производи дејство и према наследницима поклонопримца.

Поставља се питање, у ком року се може тражити опозив поклона? Према Скици (чл. 517. ст. 3.) субјективни рок је једна година, док је објективни рок десет година. Међутим, Скица нема званичну верзију законског текста, а с друге стране,

³⁵ Види: Перовић С., *op. cit.* стр. 620 и Мијачић М., *op. cit.* стр. 68.

³⁶ Судска пракса је заузела став да дело поклонопримца не мора бити кривично дело. Насупрот томе АГЗ у § 948. као грубу неблагодарност подразумева такву повреду тела, части или имања, да се против повредиоца може по службеној дужности или на захтевање повређенога по Казненом закону ислеђење предузети. Према ШЗО (чл. 249.) за могућност опозива поклона захтева се да је поклонопримац извршио тешко кривично дело против поклонодавца или неког од његових блиских сродника.

СГЗ није прописивао рокове за опозив поклона, па се у том смислу не могу ни користити правна правила из тог законика. По нашем мишљењу у том случају треба применити правна правила ОИЗ из чл. 490. ст. 1. који предвиђа да се захтев за опозив може поднети у року од десет година од дана када је поклонодавац сазнао за радње (нерадњу) поклонопримца које представљају велику незахвалност. Овакав став има оправдање и у чињеници да се тиме не дира у одредбе чл. 28 ст. 2 Закона о основама својинскоправних односа која одредба регулише стицање својине путем одржаја. Поклонопримац има законски основ а и протек рока од 10 година који рок је услове за стицање својине на непокретностима (а за покретне ствари јер рок још краћи – 3 године), па би у супротном била доведено у питање дејство овог прописа (чл. 28) везано за стицање својине када је прави основ стицање везан за бестеретни акт тј. недостатак противчинидбе од стране поклонопримца.

Ако је поклонодавац грубу незахвалност опростио, тиме се одрекао и права да тражи опозив поклона што важи и за његове наследнике. Одривање унапред од опозива због неблагодарности нема правног дејства (чл. 519. Скице).

Уколико су пак трећа лица пре опозива поклона стекла или конституисала неко права на поклоњеној ствари, опозив поклона на иста не утиче, већ иста остају у важности и након опозива. Ако су та права конституисана након опозива поклона за иста неће производити дејство. Ако је до конституисања тих права дошло од момента подношења захтева суду до доношења одлуке о опозиву важност тих права зависиће од савесности стицаоца тих права што утврђује суд у поступку. Стога би упис поднетог захтева за опозив поклона у земљишне књиге када су у питању непокретности, било потребно да би се трећа лица о томе благовремено обавестила ради исправног поступања.

Уговор о поклону је уговор интуиту персонас. У вези са тим поставља се питање да ли наследник поклонодавца може покренути спор за опозив поклона због неблагодарности која је од стране поклонопримца учињена према поклонодавцу а овај није стигао да покрене поступак за опозив поклона иако је код њега у том смислу постојала чврста намера (нпр. смрт због срчаног удара, можданог удара – напрасне смрти из било код разлога). Преовлађује становиште да се ни у таквим случајевима не може прихватити да то право прелази на наследнике јер би се тиме нарушила кључна особеност овога права везано за личност поклонодавца.

3. ОПОЗИВ ПОКЛОНА ЗБОГ ПОНИШТАЈА ИЛИ РАЗВОДА БРАКА

Уговор о поклону се најчешће чини између брачних другова или између осталих чланова породице. Поклон између брачних другова може бити учињен пре или у току трајања брака. На уговоре о поклону из таквог односа примењују се правила облигационог права (*lex generalis*) и одредбе Породичног закона (*lex specialis*). Приликом закључења брака и у току трајања брака чине су уобичајени мањи поклони, али и поклони веће вредности. У случају поништења или развода брака брачни друг као поклонодавац може захтевати враћање учињених поклона под условом: а) да је поклон учињен из посебне имовине; б) да је поклон дат брачном другу у току трајања брака или ради закључења брака; ц) да је поклон несразмерно

велики у односу на вредност његове целокупне имовине у време постављања захтева за враћање.

Мањи уобичајени поклони се не враћају. Неће се враћати ни поклон веће вредности ако би то за брачног друга – поклонопримца значило очигледну неправду или би га то довело у тешке материјалне прилике. По правилу враћају се само поклони који су дати из посебне имовине, а не и из заједничке. Када би враћање поклона за поклонопримца значило очигледну неправду или би га довело у тешке материјалне прилике, фактичко је питање које испитује суд у сваком појединачном случају. Нпр. очигледна је неправда ако брчани друг - поклонопримац треба да врати поклон, а за ништавост брака је искључиво крив други брачни друг - поклонодавац.

Ако је поклон у међувремену отуђен, ранији брачни друг дужан је вратити новчану вредност примљене ствари. У случају злонамерног отуђења или уништења ствари, поклонопримац је дужан поклонодавцу накнадити вредност ствари по тржишној цени у време када ствар треба вратити. Законодавац није предвидео у ком року се може захтевати враћање поклона што сигурно ствара одређену правну несигурност, посебно у односима поклонодавца и поклонопримца. Сматрамо да у таквим случајевима треба прихватити правило предвиђено чл. 490. ст.1. ОИЗ који предвиђа рок од десет година од дана сазнања за отуђење.

VII ПОБИЈАЊЕ ПОКЛОНА ОД СТРАНЕ ТРЕЋИХ ЛИЦА

У одређеним случајевима и трећа лица имају право да захтевају враћање предмета поклона (потпуно или делимично). Те ситуације нису предвиђене као опште правило, већ само у случајевима предвиђеним законом – најчешће посебним законима као *lex specialis*.

1. ПОБИЈАЊЕ ПОКЛОНА ЗБОГ ПОВРЕДЕ НУЖНОГ ДЕЛА

Нужни наследници³⁷ имају право да захтевају враћање поклона ако је оставилац тестаментом или поклонима повредио њихов нужни део. Нужни је онај део заоставштине са којим оставилац није могао располагати, јер га императивна законска норма у томе ограничава. Разлог тога је да би се одређена лица заштитила од самовоље оставиоца да их остави без ичега, посебно када је у питању имовина која потиче из старине.

Када је повређен нужни део, прво се смањују располагања учињена тестаментом, па уколико и после тога нужни део не би био намирен, враћају се поклони.³⁸ Разлог тога је што се и тестаментално располагање сматра поклоном, али по времену касније. Поклони се враћају обрнутим редом у односу како су чињени. Ако су поклони дати истовремено, враћају се сразмерно. Поклонопримац се сматра савесним држаоцем до момента сазнања за захтев за враћање поклона. Ако је нужни део облигационе природе, а повређен је поклонима, тада не долази до враћања поклона, већ до његовог надомештања (надомештај нужног дела). Право да захтева

³⁷ Према чл. 39. ст.1. ЗОН-а нужни наследници су: оставиочеви потомци, усвојеници и њихови потомци, брачни друг, родитељи, усвојилац, браћа и сестре, дедови и бабе и остали преци.

³⁸ Види чл. 53. ЗОН-а.

враћање поклона припада и наследницима и усвојеницима нужног наследника који није захтевао нужни део, а умро је пре истека рока за постављање захтева. Рокови у којима се може тражити побијање поклона због повреде нужног дела предвиђени су Законом о наслеђивању (чл. 58. и чл. 59. ЗОН-а).

2. ПОБИЈАЊЕ ПОКЛОНА ЗБОГ ПОВРЕДЕ ОБАВЕЗЕ ИЗДРЖАВАЊА

Побијање уговора о поклону могу тражити друга лица ако је поклонодавац у обавези да иста издржава (по закону, уговору, тестаменту, судској одлуци и сл.). То значи да се поклоном трећем лицу не може елиминисати обавеза издржавања и повредити право издржаваног лица. Побијање поклона се врши у оном обиму који је потребан за намирње обавезе издржавања. Побијање ових располагања могу тражити само она лица која је поклонодавац дужан да издржава. Враћање поклона се врши обрнутим редом од онога којим су чињени. Захтев за враћање поклона може се тражити и од наследника поклонопримца ако се поклон, односно његова вредност налази у заоставштини. До момента подношења захтева поклонодавац, односно његови наследници нису несавесни, а након тога постају несавесни.

Могућност побијања поклона у оваквим ситуацијама дата је у циљу онемогућавања извржавања обавеза лица које је дужно да даје издржавање другом лицу. Поставља се питање да ли поклонопримац може задржати предмет поклона и тако отклонити захтев трећег лица ако преузме обавезу да га издржава? Иако има мишљења да суд то треба да дозволи, наше је мишљење да то треба дозволити али само уз сагласност подносиоца захтева. Ово из разлога што је предмет поклона најчешће реална ствар, из које се може наплатити издржавање, а преузета обавеза често нема иза себе реално обезбеђење.

3. ПОБИЈАЊЕ ПОКЛОНА ОД СТРАНЕ ПОВЕРИЛАЦА

Често се дешава да дужници, да би избегли своје обавезе према повериоцима и онемогућили их у наплати, учине поклон и тиме предузму правну радњу на штету поверилаца. У оваквим случајевима повериоци имају право на побијање поклонодавчевих радњи (поклона).³⁹ Побијање се врши тужбом (*actio pauliana*) или истицањем приговора против захтева трећег лица према дужнику повериоца или његових правних следбеника коме је дужник учинио поклон. Као бесплатно располагање сматра се и одрицање од наследства или друге радње пропуштања због којих у имовину дужника није унета одређена вредност или настала каква материјална корист (уништен чек, пропуштен рок за протест, опроштен дуг, није истакнут приговор застарелости у односу на потраживање трећег и сл.).

За побијање уговора о поклону повериоци нису дужни доказивати повериочеву намену оштећења поверилаца јер се то само по себи претпоставља. Није правично да неко чини поклон другоме, а да не може измирити своје обавезе.

Побијањем уговора о поклону он губи дејство само у односу према повериоцу (тужиоцу) и то у мери потребној за испуњење његовог потраживања. Оваква тужба се може поднети и у стечајном поступку, али се из враћене ствари намирују сви повериоци сразмерно, а не само подносилац захтева.

³⁹ Види чл. 280–285 ЗОО.

Да би се захтев могао поднети потребно је да су испуњени одређени услови и то: а) да је потраживање поверилаца доспело за наплату; б) да је дужник инсолвентан. При томе није потребно да је против извршног дужника безуспешно вођен извршни поступак. Не могу се побијати уобичајени пригодни поклони, наградни поклони, као ни поклони учињени из захвалности сразмерни материјалним могућностима дужника (чл. 282. ЗОО). Рок у коме се тужбом може тражити побијање износи три године од дана када је предузета радња која се побија, односно од дана када је требало предузети пропуштenu радњу (чл. 285. ЗОО).

VIII ПОСЕБНЕ ВРСТЕ ПОКЛОНА

Уговор о поклону у погледу садржине, права и обавеза уговорних страна најчешће садржи стандардне елементе за овај уговор. Међутим, уговарачи у уговор не ретко, уносе и одредбе које одступају од уобичајених. Те специфичне одредбе опредељују и врсту (модалитет) уговора о поклону. У пракси неки модалитети се јављају чешће од других.

1. ПОКЛОН С НАЛОГОМ (*DONATIO SUB MODO*)

Уговором о поклону може бити предвиђено да поклонопримац преузме обавезу за одређено давање, чињење или нечињење. Налог, може бити уговорен у корист поклонопримца (нпр. да новац уплати за школовање), поклонодавца (нпр. да се поклонопримац лечи, води у иностранство и сл.) или у корист трећег лица (да га поклонодавац једно време издржава, прими на стан и сл.). У овом последњем случају ради се и о уговору у корист трећег лица. У том случају треће лице стиче непосредно право према поклонопримцу.

Ако поклонопримац не изврши налог, поклонодавац може тражити да се то принудно спроведе или да раскине уговор. Ако предмет поклоне није предат поклонопримцу неће се ни предати, а ако је предат, у случају раскида уговора, мора се вратити. Извршење налога, ако није везано за личност поклонодавца, могу тражити и његови наследници, а ако је налог установљен у јавном интересу и надлежни орган.

Правило је да се налог извршава по закључењу уговора. Али налог не сме бити такве природе да представља накнаду за поклон. У том случају не би постојао уговор о поклону, већ неки други неименовани или именовани уговор, у зависности од садржине уговора. Ако је налог објективно неизвршив и неморалан, треба сматрати да такав налог не производи правно дејство, а закључени уговор са налогом треба третирати као уговор без налога.

Од налога треба разликовати одложни суспензивни услов. Код уговора са налогом, уговор производи правно дејство моментом закључења, с тим што се исти може раскинути. Међутим, ако се у уговору налази одложни услов, почетак његовог правног дејства зависи од испуњења одложеног услова. Испуњење налога се може тражити тужбом, док се испуњење услова не може приморати тужбом.

Поклон с налогом треба разликовати од савета, односно жеље поклонодавца. Ако жеља није изричита да би се могла третирати као налог или услов, онда иста правно не обавезује.

2. НАГРАДНИ ПОКЛОН

(*DONATIO RENUMERATIONIS CAUSA*)

Наградни поклон је поклон који се даје у циљу одавања признања и награде поклонопримцу. Настанак и реализација истог практично зависи од одређених радњи поклонопримца које поклонодавца опредељују да поклон учини. Међутим, поклонодавац није у обавези да тај поклон учини нити би поклонопримац имао овлашћење да тужбом тражи закључење и извршење тог уговора. Ако би поклонопримац био овлашћен на подношење тужбе, онда се не може сматрати да се ради о поклону, већ о уговору са накнадом.

Овај уговор се, по правилу, може побијати под општим претпоставкама које важе за основни уговор о поклону, али се не може побијати због оштећења повериоца ако је поклон сразмеран материјалним могућностима дужника – поклонодавца (чл. 282. ЗОО).

3. ПОКЛОН ПО МОРАЛНОЈ ДУЖНОСТИ

За разлику од уобичајеног уговора о поклону, поклон по моралној дужности настаје из моралне (а не правне) обавезе поклонодавца.⁴⁰ Моралне побуде поклонодавца могу бити различите (нпр. због сродничког, тазбинског, брачног, пријатељског и сл. односа). Овај поклон, од стране трећих лица, не може се побијати ако је исти био сразмеран материјалним могућностима дужника – поклонодавца (чл. 282. ЗОО), нити се може успешно тражити назад по правилима о стицању без основа (чл. 213. ЗОО)

4. ПОКЛОН ЗА СЛУЧАЈ СМРТИ

(*DONATIO MORTIS CAUSA*)

Ова врста поклона вуче корене из римског права. Исти је склапан у кризним ситуацијама, тј. када је поклонодавац одлазио у рат, опасан пут, када је био тешко болестан и сл. Овакав уговор би престајао да важи ако би поклонодавац преживео или оздравио.

Овај облик поклона има специфично дејство јер исти производи дејства под условом да поклонопримац надживи поклонодавца, а предаја и пренос права својине на ствари поклонопримцу се одлаже до после смрти поклонодавца. Ако је овај поклон регулисан тестаментом, онда добија институт легата.

Уговор о поклону за случај смрти производи дејство ако је закључен у писменој форми. Ако је поклонопримац законски наследник поклонодавца, поклон му се урачунава у његов наследни део, изузев ако из уговора произилази да то није била намера оставиоца. Ипак, овај облик уговора не представља основ за наслеђивање и поклонопримац се не може сматрати наследником, већ повериоцем из уговора чије се извршење одлаже до тренутка смрти поклонодавца. Поклон за случај смрти

⁴⁰ Бабић И., - Петровић З., *op. cit.* стр 73.

треба разликовати од уговора о наслеђу, који је по нашим законима забрањен – ништав. Поред ове врсте поклона, постоје друге врсте поклона као нпр., поклон у општекорисне сврхе, поклон између брачних другова, узајамни поклон и др.

Надежда Видић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ПРИМЕНА ЕВРОПСКОГ ИЗВЕШТАЈА О САОБРАЋАЈНОЈ НЕЗГОДИ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Приликом примене права у пракси судова појавило се **спорно правно питање правног дејства Европског извештаја о саобраћајној незгоди у парничном поступку** углавном по тужби оштећених који су у саобраћајној незгоди претрпели штету на возилу у износу који прелази динарску противвредност 500 Еура, у ситуацији када је попуњен европски извештај и када није извршен увиђај од стране саобраћајне полиције, за накнаду штете против осигуравајућих организација.

Разрешења овог спорног правног питања налази се у следећој законској регулативи:

Чланом 27. Закона о обавезном осигурању у саобраћају, прописано је да штете за које одштетни захтев износи мање од 1.000 евра у динарској противвредности и за које су уз захтев достављени докази на основу којих се може утврдити обавеза друштва за осигурање, сматрају се малим штетама.

Друштво за осигурање је дужно да накнаду штете из става 1. овог члана исплати у року од 8 дана од дана пријема захтева.

Друштво за осигурање је дужно да штету исплати у року из става 2. овог члана и у случају кад у поступку накнаде штете утврди да је износ штете до 1.000 евра у динарској противвредности, иако захтев за накнаду штете није опредељен као захтев за накнаду штете из става 1. овог члана.

Чланом 28. истог Закона прописано је:

Када оштећено лице поднесе одштетни захтев друштву за осигурање, друштво не може у одговору на такав захтев истицати приговоре које би на основу закона или уговора о осигурању могло истаћи према осигуранику због непридржавања закона или уговора.

Друштво за осигурање које накнади штету оштећеном лицу ступа у његово право према лицу одговорном за штету, за износ исплаћене накнаде, камату од исплате накнаде и трошкове поступка, ако обавеза друштва није наступила према условима уговора о осигурању од аутоодговорности.

Чланом 31. истог Закона прописано је:

У случају саобраћајне незгоде, учесници су дужни да попуне, потпишу и међусобно размене извештај о саобраћајној незгоди, сагласно закону којим се уређује безбедност саобраћаја на путевима. Уредно попуњен Европски извештај о саобраћајној незгоди одштетно лице и осигураник могу користити као одштетни

захтев по основу осигурања од аутоодговорности. Ставом 2. је прописано да је друштво за осигурање дужно да уговарачу осигурања уз полису осигурања од аутоодговорности, уручи извештај о саобраћајној незгоди.

За време употребе моторног возила у саобраћају возач је дужан да има Европски извештај о саобраћајној незгоди и да га предочи на захтев овлашћеног службеног лица.

Одредбом члана 29. истог закона је прописано у којим случајевима осигурано лице губи права из осигурања и не прописује као разлог губитка овог права то што је сачињен Европски извештај о саобраћајној незгоди.

Чланом 117. став 1. тачка 1. истог Закона, прописано је да ће се члан 27. примењивати почев од дана приступања Републике Србије Европској унији, а **члан 106. став 1.** да штета за коју одштетни захтев износи мање од 500 Еура у динарској противвредности и за које су у захтев достављени докази на основу којих се могу утврдити обавезе друштва за осигурање, сматрају се малим штетама.

Одредбом члана 168. став 1. тачка 3. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, прописано је да возач, односно други учесник саобраћајне незгоде, у којој је неко лице задобило телесне повреде, односно погинуло или је настала велика материјална штета, дужан да обавести полицију и остане на месту незгоде до доласка полиције и завршетка увиђаја, а **одредбом чл. 172 ст. 1 тач. 3** истог Закона, прописано је да је возач, односно учесник саобраћајне незгоде у којој је настала само мања материјална штета, дужан да попуни Европски извештај о саобраћајној незгоди у случају када овлашћено лице не врши увиђај саобраћајне незгоде. За непоступање по напред наведеним одредбама члана 168. став 1. и члана 172. став 1. тачка 3., одредбама истог Закона и то **члана 332.** (тачке 69. и 70.) прописана је новчана казна за прекршај. **Чланом 322.** наведеног Закона, прописано је шта чини веродостојну исправу о прекршају, што подразумева да те исправе могу бити коришћење и као доказ у поступку за накнаду штете, а међу таквим исправама није и Европски извештај о саобраћајној незгоди.

Следом наведених одредби, несачињавање Европског извештаја у конкретној ситуацији, у смислу члана 172. став 1. Закона о безбедности саобраћаја на путевима је кажњиво под наведеним условима, и утолико је наведена норма императивна, али не може произвести трајне консеквенце у парничком поступку за накнаду штете. Ово због тога, што је чланом 31. Закона о обавезном осигурању, прописана само обавеза осигуравајућег друштва да ту процењену штету исплати под наведеним условима, али тиме није искључено право осигуравајућег друштва да у парничном поступку доказује да је та штета мања, нити право оштећеног да у истом поступку доказује да је штета била већа, тим пре што одредбом члана 29. Закона о обавезном осигурању у саобраћају потписивање Европске конвенције о саобраћају, није разлог због кога би оштећеном престала права из уговора о осигурању. То, што учесници саобраћајне незгоде нису позвали полицију, већ су потписали Европски извештај о саобраћајној незгоди, само отежава доказивање висине штете пред Судом.

Ацо Вучићевић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

Право законских наследника рехабилитованог лица да на име рехабилитационог обештећења захтевају накнаду материјалне штете, коју је рехабилитовано лице претрпело у вези неоснованог лишења слободe и повреде других права.

Након ступања на снагу Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/2011 од 07.12.2011. године) покренут је велики број парница у којима рехабилитована лица или лица из члана 7. тачка 5. овог Закона према Републици Србији истичу захтев у вези права на рехабилитационо обештећење, која су прописана одредбама члана 26. истог закона, и то како за накнаду материјалне штете настале због повреде права и слобода, тако и на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe. У вези захтева рехабилитованих лица из члана 7. тачка 5. овог закона, за накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe у складу са одредбом става 3. члана 26., као и у погледу захтева рехабилитованих лица за накнаду материјалне штете настале због повреде права и слобода, не постоје спорна питања од већег значаја. Међутим, у погледу тужбених захтева лица из члана 7. тачка 5 овог закона (деца рехабилитованих лица која су за време лишења слободe рехабилитованог лица била без родитељског старања) која су и законски наследници рехабилитованих лица, која су умрла пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, за накнаду материјалне штете коју су рехабилитована лица претрпела услед лишења слободe или других права, не постоји јединствена судска пракса, прецизније, скоро да се не може говорити о постојању судске праксе по овом питању.

Из одредаба наведеног закона произилази да је циљ истог закона да се отклоне последице ауторитарних поступака органа власти, односно да се изврши правна рехабилитација жртава политичке репресије, уз моралну сатисфакцију, али и решавање питања накнаде штете у виду рехабилитационог обештећења, укључујући и право на враћање конфисковане имовине. Одредбама члана 3. дефинисано је да је рехабилитација утврђивање ништавости, односно непуноважних аката и радњи којима су лица из члана 1. став 1. овог закона лишена живота, слободe или других права из политичких, верских, националних или идеолошких разлога. Правне последице рехабилитације за рехабилитовано лице и за друга лица одређена овим законом су мере уклањања и ублажавања последица ништавих, односно непуноважних аката и радњи из става 1. овог члана и обухватају право на: посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак); здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања; право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину; право на обештећење за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење).

Одредбама члана 17. прописана је садржина решења о рехабилитацији, с тим што је најважније да се у решењима која су донета по било ком од предвиђених

основа, назначава да су без дејства одговарајуће правне последице повреде права, односно да су одлуке које су биле донете против рехабилитованих лица ништаве од њиховог доношења, и да су ништаве њене правне последице, с тим што се рехабилитовано лице сматра неосуђиваним у делу у којем је усвојен његов захтев за рехабилитацију, а време трајања извршења казне сматра се неоправданим лишењем слободе.

Одредбама члана 20. предвиђена су права **рехабилитованих** лица и то: право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, као и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбама члана 21. прописана су права **других** лица тако да је, између осталог, прописано да лице из члана 7. тачка 5. овог Закона (деца рехабилитованих лица која су расла без родитељског старања за време лишења слободе рехабилитованог лица), има право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење, у складу са одредбом члана 26. став 3. овог закона. Одредбом става 2. истог члана прописано је право на рехабилитационо обештећење у случају смрти рехабилитованог лица, док је одредбом става 3. истог члана посебно прописано право наследника рехабилитованог лица на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, у складу са одредбом члана 25. овог закона.

Одредбом става 3. члана 26. прописано је да **рехабилитовано** лице и **лице из члана 7. тачка 5.** овог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Одредбама става 1. истог члана, прописано је право **рехабилитованог** лица на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Одредбе Закона о рехабилитацији, а посебно цитиране одредбе, којима је регулисана материја права рехабилитованог и других лица, укључујући и право на рехабилитационо обештећење, упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5. овог закона, као наследници рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона, немају право на обештећење за материјалну штету коју је рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободе или друге повреде права.

Овај закључак заснива се првенствено на чињеници да такво право **није изричито прописано** у корист лица из члана 7. тачка 5., што је свакако **нужно**, с обзиром на озбиљност ове материје, а да је законодавац ово право хтео да призна тим лицима, то би свакако учинио, као што је учињено у вези права наследника

рехабилитованог лица на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно у погледу права на обештећење за исту имовину (члан 21. став 3.).

Стоји чињеница да нема правне рехабилитације без моралне сатисфакције и материјалног обештећења (рехабилитационог обештећења). С обзиром да је овим законом регулисано питање правне рехабилитације жртава политичке репресије, јасно је да се питање лишавања дејства свих радњи којима је повређено неко право рехабилитованом лицу, питање моралне сатисфакције, а посебно и питање материјалног обештећења првенствено односи на **рехабилитовано** лице, с тим што се одређена права признају и другим лицима, укључујући и лица из члана 7. тачка 5., и то уз прецизан опис права и услова за његово признавање. С обзиром да су права других лица **изведена** из права рехабилитованог лица, логично је да права других лица буду прецизно одређена, тако да се не оставља могућност непоузданом тумачењу. Ово посебно из разлога што посебан проблем представља питање обезбеђивања материјалних средстава за накнаду по основу рехабилитационог обештећења, што се манифестовало у свим државама које су донеле овакве или сличне законе (што је посебно назначено у текстовима који су објављени на ову тему), у смислу да држава признаје одређена права у обиму који може да реализује. Овим се делимично образлаже и циљно тумачење овог закона.

Из наведених разлога следи да **право** на накнаду **материјалне** штете због повреде права и слобода (захтеви се најчешће односе на неплаћени рад у редовно радно време, неплаћени прековремени рад, неисплаћене плате за време незапослености по престанку лишења слободе ...) има само **рехабилитовано** лице које је **било у животу** у моменту **ступања на снагу** Закона о рехабилитацији, док у случају да је рехабилитовано лице **умрло пре ступања на снагу** овог Закона, лица из члана 7. тачка 5., односно његови законски **наследници, ово право немају**.

Претходни закључак оспорава се у појединим парницама од стране пуномоћника тужиоца уз позивање на став Врховног касационог суда у одлуци Рев.1427/11 од 23.02.2012. године, да наследници неоправдано осуђених лица и лица неосновано лишених слободе наслеђују само право осуђеног лица на накнаду имовинске штете. Позивајући се на овај став пуномоћници тужилаца наводе да је тужилац, као законски наследник свога оца, односно лица које је било неосновано лишено слободе (рехабилитованог лица) наследио право свог правног претходника, као оштећеног лица, на накнаду имовинске штете, уз образложење да у случају када је оштећено лице за живота поставило захтев за накнаду имовинске – материјалне штете, наследници могу да наставе поступак у границама већ постављеног захтева, док у случају ако такав захтев оштећено лице није поставило, законски наследник након његове смрти је овлашћен да самостално постави имовински захтев.

Сматрам да поменути став из пресуде Врховног касационог суда није применљив у овом случају, нити је прихватљив став пуномоћника тужилаца о наслеђивању наведеног имовинског права.

Мишљење Врховног касационог суда изнето је у предмету у коме наследник умрлог лица тражи накнаду материјалне и нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе умрлог лица у току кривичног поступка, тако да се у истом предмету расправља о наведеном потраживању по одредбама Законика о кривичном поступку, а не по одредбама Закона о рехабилитацији, којима је јасно прописано које лице има право на накнаду материјалне штете. Поред тога, у поменутом случају наследник умрлог лица поставља имовинско-правни захтев по одредбама закона који је био на снази за живота њиховог правног претходника, што упућује на то да је по важећем закону за живота стекао одређено имовинско право, које може да буде предмет наслеђивања, док у случају који је предмет овог реферата за живота рехабилитованог лица није био на снази закон који му признаје наведено право.

Наведеним приговором проблем се своди на питање да ли може да се сматра да је након ступања на снагу Закона о рехабилитацији, након смрти тог лица, исто лице стекло право на накнаду материјалне штете, те се то право може сматрати његовом заоставштином, односно предметом наслеђивања.

Негативан одговор на ово питање произилази из дефиниције заоставштине из става 2. члана 1. Закона о наслеђивању, којим је прописано да заоставштину чина сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Како је рехабилитовано лице умрло пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, то се као правна последица рехабилитације која је прописана одредбом члана 3 истог закона не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинско право на накнаду материјалне штете, тако да по наведеној одредби Закона о наслеђивању такво право не може да буде у саставу заоставштине, а тиме ни предмет наслеђивања од стране законских наследника. Наведено имовинско право могло би да буде предмет наслеђивања једино у случају да је посебним прописом предвиђено наступање фикције да се након ступања на снагу Закона о рехабилитацији и правноснажности решења о рехабилитацији, право на накнаду материјалне штете сматра имовинским правом рехабилитованог лица, а тиме и његовом заоставштином. С обзиром да на такав начин ово питање није регулисано, очигледно је да се лица из члана 7. тачка 5. истог закона не могу основано позивати на ово имовинско право као предмет заоставштине, односно наслеђивања.

Из наведених разлога, предлажем да Грађанско одељење Апелационог суда у Крагујевцу усвоји следеће

М И Ш Љ Е Њ Е

Не постоји правни основ за тужбени захтев лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији, којим захтевају накнаду материјалне штете коју је претрпело рехабилитовано лице, правни претходник тужилаца, а који није био у животу у моменту ступања на снагу Закона о рехабилитацији.

На заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове, одржаној дана **26.12.2013.године**, поводом реферата о трошковима спора, усвојени су следећи

ЗАКЉУЧЦИ

1. Суд је дужан да о захтеву за накнаду трошкова спора одлучи одлуком којом се окончава поступак пред тим судом.

2. Парнична странка је дужна да опредељен захтев по врсти и висини трошкова постави најкасније на последњем рочишту за главну расправу у поступку пред првостепеним судом, односно пре закључења расправе пред већем другостепеног суда, без остављања накнадно судског инструктивног рока за предузимање те радње, осим у случају повлачења тужбе или правног лека које није извршено на расправи у ком случају парнична странка захтев за накнаду парничних трошкова мора поднети одмах по пријему обавештења о повлачењу и у року за изјашњење о истом.

Опредељен захтев значи да се у њему мора навести врста предузете радње за коју се трошкови траже, број предузетих радњи (поднесака, заступања и слично) и износ који се потражује за ту радњу.

Захтев за трошкове спора не мора бити постављен јединственим трошковником на завршној расправи, већ се може износити сукцесивно током трајања поступка за поједине предузете радње и то кроз поднесак или на записник.

3. Износ трошкова парничног поступка досуђен судском одлуком је новчана обавеза на коју се може тражити и досудити у складу са чланом 277. став 2. ЗОО затезна камата прописана Законом о висини стопе затезне камате, почев од дана доношења судске одлуке па до исплате.

Захтев за камату на трошкове спора, не може бити предмет посебног тужбеног захтева (парнице), а уколико је таква тужба поднета, одбацује се као недопуштена.

4. Досуђивање трошкова спора сразмерно успеху у спору значи да странци припада онај проценат укупних трошкова са којим је успела у спору, тј. у сразмери између траженог и досуђеног, осим за трошкове вештачења који се признају у целини, ако је вештачење било нужно код нематеријалне штете.

Код тужбе и противтужбе успех странака у парници се одређује на исти начин као у ставу један ове тачке.

5. Одговор на жалбу, одговор на ревизију или одговор на неко друго правно средство, ако није нужан трошак, накнада за исте неће се признати.

6. Пошто се одлука о трошковима спора сматра решењем, у случају укидања само тог дела судске пресуде, у другостепеној одлуци се мора навести да се укида решење о трошковима спора.

7. Парнична странка која је у спору успела за коју је наступила обавеза на плаћање прописане судске таксе за предузету радњу у поступку, а која таксу није платила и није о уплати доставила доказ суду до окончања расправљања који претходи одлучивању о трошковима, не може основано потраживати од друге парничне странке која је спор изгубила, износ неплаћених а доспелих судских такси као трошак парничног поступка, јер исти није стварно настао, а о томе суд води рачуна по службеној дужности.

**Председник Грађанског одељења – судија
Смиљана Ристић**

**Председник Одељења за радне спорове - судија
Симонида Милорадовић**

ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА ВИШИХ И ОСНОВНИХ СУДОВА СА ПОДРУЧЈА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

Одговори на спорна правна питања постављена од стране виших и основних судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу усвојена на заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове одржаној дана 06.03.2014. године.

1. Питање: Да ли има места да се основни суд односно виши суд, као судови опште надлежности, огласе апсолутно ненадлежним и да се одбаце предлози односно тужбе учесника у поступку, с обзиром да Закон о враћању одузете имовине и обештећењу у оквиру прелазних и завршних одредби, ово питање није регулисао.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове: Законом о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник РС“, бр. 72/11) у члану 2. став 1. прописано је: Право на враћање имовине по одредбама овог закона може се остварити за имовину одузету применом следећих прописа:

- Основни Закон о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, бр. 28/47, 12/57 и 63/52 и „Службени лист СФРЈ, бр. 13/65, 5/68, 7/68 и 11/68);
- Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/58);
- Закон о одређивању грађевинског земљишта у градовима и насељима градског карактера („Службени лист СФРЈ“, бр. 5/68 и 20/69)

Стоји чињеница да се Закон о враћању имовине и обештећењу у извесном смислу (што не значи да то треба схватити у апсолутном смислу) може сматрати као *lex specialis*, а како се питање односи на накнаду за експропријацију, треба имати у виду одредбу члана 2. став 2. тачке 29. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу која одредба прописује да се овај закон примењује само не експропријацију која је извршена сходно Основном Закону о експропријацији. Разлог овакве формулације је у директној вези са чланом 15. став 3. и 4. Основног Закона о експропријацији обухваћеним чланом 2. тачка 29. цитираног закона.

Из овог произилази да, ако је експропријација извршена сходно назначеном основном Закону о експропријацији (назначеног у тачки 29. члана 2. Закона), тада се питање враћања земљишта као и накнаде мора регулисати у складу са одредбама Закона о враћању одузете имовине и обештећењу. У предметима по поднетим предлозима и тужбама у оваквим случајевима судови се морају оглашавати апсолутно ненадлежним. Али, ако се ради о предлозима и тужбама везано за експропријацију која је извршена мимо примене Основног Закона о експропријацији (тачка 29. члан 2. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу) онда су за поступање по тим предлозима односно тужбама надлежни судови опште надлежности.

Одговори на спорна правна питања које су усвојили Грађанско одељење и Одељење за радне спорове Апелационог суда у Крагујевцу, на заједничкој седници одржаној дана 07.5.2014. године.

1. Питање: Да ли је судија који оверава уговоре о доживотном издржавању овлашћен да на рочишту одређује вредност спора – уговора и да на тако утврђену вредност налаже плаћање таксе у смислу Закона о судским таксама или је у обавези да наложи плаћање таксе према вредности која је означена у самом уговору. Применом којих тарифних ставова из Закона о судским таксама одмеравати висину таксе код овере уговора о доживотном издржавању и уговора о расподели имовине.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Према Закону о судским таксама, ови уговори се сматрају предлогом у ванпарничном поступку, те се не утврђује вредност ове имовине из уговора о доживотном издржавању.

2. Питање се односи на то који закон треба да се примењује у поступку оцене законитости решења о избору и разрешењу директора јавних предузећа или установе чији је оснивач локална самоуправа и да ли се такви предмети заводе у уписник „ГЖ“ или „ГЖ1“. Ови предмети се заводе у „ГЖ1“ уписник, а што је сагласно одлуци која је донета на састанку председника већа. Што се тиче примене закона, не примењује се Закон о радним односима у државним органима, јер јавна предузећа и установе нису органи локалне самоуправе, већ је она само њихов оснивач. Примењују се као *lex specialis* и прописи који регулишу област за коју су та предузећа, односно установе основане. За случај да *lex specialis* не садржи посебне одредбе које регулишу избор или именовање директора или вршиоца дужности директора, примењује се Закон о раду као општи пропис. Одговор на питање - ако се тужба поднесе ненадлежном суду од када тече рок за оцену благовремености тужбе - је да рок тече од дана подношења тужбе суду, без обзира да ли је он надлежан или ненадлежан.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Правилан је став Грађанског одељења Вишег суда у Јагодини да је виши суд сходно одредби члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 116/2008... 101/2013) надлежан за суђење у споровима поводом избора и разрешења органа правних лица, односно да одлучује о законитости решења о избору и разрешењу директора јавног предузећа или установе чији је оснивач јединица локалне самоуправе.

У смислу одредбе члана 32. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07) локална самоуправа је овлашћена да поред осталог оснива службе, јавна предузећа, установе и организације утврђене Статутом општине и да врши надзор на њиховим радом.

Правилан је закључак Вишег суда у Јагодини да јавна предузећа нису органи јединица локалне самоуправе и да оцену законитости решења о избору и разрешењу директора јавног предузећа или установе треба ценити према одредбама

посебног закона којим се уређује та област, односно за коју област су она основана. Уколико посебни закони из области за коју су јавна предузећа или установе основане не садрже посебне одредбе којима се на другачији начин уређује поступак и рокови остваривања и заштите права запослених, па и директора, на ове правне односе треба применити Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 32/13), а не одредбе Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС“, бр. 48/91... 34/2001) јер јавна предузећа и установе нису органи локалне самоуправе.

Правилан је став Грађанског одељења Вишег суда у Јагодини да се благовременост тужбе за поништај решења о избору или разрешењу директора јавних предузећа или установа чији је оснивач јединица локалне самоуправе цени у односу на дан пријема тужбе суду без обзира да ли је тај суд стварно надлежан за поступање. При томе, уколико рок за подношење тужбе није прописан посебним законом којим се уређује област за које је јавно предузеће или установа основана, примењује се рок за подношење тужбе прописан Законом о раду.

Спорове о оцени законитости решења о избору или разрешења директора или правних лица, односно јавних предузећа или установа, треба заводити у уписник „Гж1“ у складу са Законом о уређењу судова.

3. Питање се односи на то како треба судови да поступају када достављају писмена Републичком јавном правобранилаштву. Суштина одговора је да одредбу чл. 17 Закона о јавном правобранилаштву треба тумачити тако да су судови, органи и организације које заступа Републичко јавно правобранилаштво дужни да достављају све судске и друге поднеске непосредно организационим јединицама Републичког јавног правобранилаштва, образованим за њихово подручје ако је Републичко јавно правобранилаштво на њих пренело овлашћење да буду законски заступници у конкретној парници, односно поступку. Значи да ако није пренело овлашћење тој организационој јединици, у том случају треба директно достављати поднеске Републичком јавном правобранилаштву.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Одредбом члана 9. Закона о јавном правобранилаштву прописано је да Републичко јавно правобранилаштво у судским и управним поступцима заступа Републику Србију и њене органе и организације, ради остварења њихових имовинских права и интереса и да у тим поступцима има положај законског заступника.

Чланом 11. наведеног Закона прописано је да су судови и други органи дужни да у стварима у којима је предвиђено заступање од стране Републичког јавног правобранилаштва достављају сва писмена непосредно Републичком јавном правобранилаштву и да достављање које је извршено противно овој одредби не производи правно дејство.

У члану 17. истог Закона прописана је обавеза суда, органа и организација која заступа Републичко јавно правобранилаштво да достављају све судске и друге

поднеске непосредно организационим јединицама Републичког јавног правобранилаштва, образованим за њихово подручје.

Са напред наведених разлога настаје дилема коме суд треба да достави одговор на тужбу у ситуацији када је тужба поднета против Републике Србије и њених органа и организација, чији је законски заступник према члану 9. наведеног Закона.

Према ставу Апелационог суда у Крагујевцу у таквој ситуацији тужба на одговор доставља се Републичком јавном правобранилаштву, а како је то прописано одредбом члана 11. наведеног Закона, јер у противном уколико би се достављање извршило Организационој јединици Републичког јавног правобранилаштва, не би производило правно дејство. Рок за достављање одговора на тужбу у таквој ситуацији рачуна се од дана када је тужба достављена на одговор Републичком јавном правобранилаштву.

Одредбу члана 17. Закона о јавном правобранилаштву треба тумачити тако да су судови, органи и организације које заступа Републичко јавно правобранилаштво дужни да достављају све судске и друге поднеске непосредно организационим јединицама Републичког јавног правобранилаштва, образованим за њихово подручје, ако је Републичко јавно правобранилаштво на њих пренело овлашћење да буду законски заступници у конкретној парници, односно поступку.

4. Питање: Решењем Општинског суда у Параћину утврђено је да је недељива непокретност сувласништво странака. У ставу другом истог решења утврђена је садашња тржишна вредност непокретности. У даљем току поступка физичке деобе непокретност је била досуђена предлагачу, након чега је суд решењем од 22.03.2011. године огласио неважећом продају и обуставио ванпарнични поступак. Како се сада продаја непокретности врши у извршном поступку, то по одредбама ЗИО, питање је да ли на основу напред наведена два решења предлагач може покренути поступак извршења јер ни у једном не стоји да ће се деоба непокретности извршити продајом по одредбама ЗИО.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Поступати у складу са закључком о правилима поступка цивилне деобе непокретности усвојеним на седници ВКС дана 13.09.2010. године.

5. Питање: Да ли се при овери уговора о доживотном издржавању морају приложити листови непокретности – доказ о својини који није старији од шест месеци.

Одговор Вишег суда у Јагодини је да је потребно због могућих промена права власништва на непокретностима.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Прихвата се мишљење Вишег суда у Јагодини јер то произилази из одредбе члана 194. став 2. ЗОН. Ово са разлога, јер се уговором о доживотном издржавању располаже имовином на којој је давалац издржавања власник у моменту сачињавања уговора.

6. Питање: Тужбу је поднео ЕБС Краљево против туженог Т.М. из Свилајнца. Основни суд у Краљеву је донео решење дана 26.12.2013.године којим се огласио месно ненадлежним и предмет уступио Основном суду у Јагодини који је у исти суд заведен после 01.01.2014.године. Нико није истакао приговор месне ненадлежности. Основни суд у Јагодини је донео решење 5П.бр.160/14 од 14.02.2014. године којим се огласио месно ненадлежним и списе предмета је проследио Основном суду Деспотовац – Судској јединици Свилајнац на даљи поступак с позивом на Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава који је ступио на снагу 01.01.2014. године, као и на основу члана 19. и члана 39. став 1. ЗПП.

Основни суд у Деспотовцу – Судска јединица Свилајнац је поднео захтев за решавање сукоба месне надлежности између Основног суда у Јагодини и Основног суда у Деспотовцу. Решавајући о сукобу надлежности Виши суд у Јагодини је донео решење Р.бр.33/14 од 09.04.2014. године којим се одређује Основни суд у Деспотовцу – Судска јединица Свилајнац за поступање у овој правној ствари.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Апелациони суд налази да је у конкретном случају за поступање надлежан Основни суд у Јагодини. Ово са разлога, што према члану 19. став 1. ЗПП, суд ће по службеној дужности да се огласи месно ненадлежним ако постоји искључива месна надлежност другог суда. У конкретном случају из постављеног питања не произилази да се ради о искључивој месној надлежности Основног суда у Деспотовцу. Осим тога, не произилази да су испуњени услови из члана 19. став 3. ЗПП, односно тужени није поднео приговор у року од 8 дана од дана пријема одговора на тужбу у ком случају би Основни суд у Јагодини морао да се огласи месно ненадлежним.

Чињеница је да је донет Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава који је ступио на снагу 01.01.2014. године који у члану 13. став 2. предвиђа да новоосновани судови преузимају предмете који су примљени у ранији суд до дана почетка примене овог закона а у којима до тог дана није донета одлука. Међутим, из постављеног питања произилази да је предмет примљен у Основни суд у Јагодини након ступања на снагу истог закона.

7. Питање: Да ли се може спроводити физичка деоба у извршном поступку без донетог решења у ванпарничном поступку о начину и условима физичке деобе, а на основу пресуде којом је утврђено право својине странке на идеалном делу непокретности са овлашћењем да свој део може физички издвојити.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: С обзиром да у вези наведеног питања Основног суда у Краљеву постоји важеће и правно обавезујуће мишљење Грађанског одељења Врховног касационог суда од 13.09.2010. године, по коме се не може спроводити физичка деоба у извршном поступку на основу пресуде којом је утврђено право својине странке на идеалном делу непокретности са овлашћењем да свој део може физички издвојити, односно

да физичка деоба у извршном поступку није више могућа без правноснажне судске одлуке донете у ванпарничном поступку којом су одређени начини и услови деобе, то је Грађанско одељење Апелационог суда у Крагујевцу сагласно са мишљењем Основног суда у Краљеву у вези овог питања.

8. Питање: Решењем адвокатске коморе одређен је привремени заменик адвокату који је био спречен да се бави адвокатуром, са чиме странка није била упозната, већ је ангажовала другог адвоката који је доставио поднесак и уз тај поднесак доставио пуномоћје. На рочиште одређено за 08.02.2013. нико није приступио, па је Основни суд у Чачку вероватно донео неко решење неповољно за странку. Основни суд у Чачку сматра да није био у обавези да позове новог пуномоћника, нити било ког другог пуномоћника, јер је тужилац био обавештен о рочишту, па је требало да обавести новог пуномоћника, а пуномоћник кога је ангажовала Адвокатска комора као заменика, требало је сам да се интересује када је рочиште.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Када се узме у обзир след догађаја у конкретном предмету, мишљење Вишег суда у Чачку није прихватљиво. Ово због тога, што је суд између два наведена рочишта примио обавештење и решења Адвокатске коморе да је пуномоћнику адвокату који је заступао тужиоца по пуномоћју на рочишту од 30.11.2012. године привремено забрањено бављење адвокатуром и одређен привремени заменик. Суд није могао очекивати да овај пуномоћник из реда адвоката приступи на расправу јер му је забрањен рад, а то није могао очекивати ни од привременог заступника који према изложеном чињеничном стању није имао пуномоћје странке.

У списима предмета налазило се пуномоћје за другог ангажованог адвоката које је приложено уз поднесак од 25.12.2012. године, па је суд када је већ сазнао да претходно ангажовани пуномоћник из реда адвоката не може ступити у суд нити предузимати радње у поступку и када привремени заменик није имао пуномоћје странке на рочиште позове пуномоћника који је у том моменту једини имао пуномоћје странке, а то је адвокат који се легитимисао уз поднесак од 25.12.2012. године.

Ово због тога, што је чланом 91. став 1. ЗПП прописано да је пуномоћник дужан да приликом предузимања прве радње у поступку поднесе пуномоћје а ставом 2. да је суд дужан да у току целог поступка пази да ли је лице које се појављује као пуномоћник овлашћено за заступање. Ако утврди да лице које се појављује као пуномоћник није овлашћено за предузимање одређене радње суд ће да укине парничне радње које је то лице предузело ако их странка није накнадно одобрила. Привремени заступник није могао предузимати радње пре него што му странка изда пуномоћје, а у конкретном случају према презентираним стању привремени заменик такво пуномоћје није имао, а странка није ни знала да јој је одређен, па суд није ни могао очекивати да ово лице приступи на расправу. Раније ангажованом пуномоћнику који је био присутан на рочишту 30.12.2012. године пуномоћје је престало даном када му је привремено забрањено бављење адвокатуром, о чему је суд обавештен, па се никако није могло очекивати да ово

лице приступи на рочиште, а према изложеном чињеничном стању странка није знала за ту меру Адвокатске коморе.

Једини овлашћени пуномоћник био је адвокат који је доставио пуномоћје суду 25.12.2012. године и које није могао знати да је претходном адвокату забрањено бављење адвокатуром а знао је да том лицу није отказано пуномоћје, већ је само издато пуномоћје и њему као још једном пуномоћнику који није уредно позван на расправу. У конкретној ситуацији суд је био у обавези да упути позив за рочиште адвокату који је ангажован 25.12.2012. године.

9. Питање: Странка је поднела тужбу ради накнаде штете по Закону о рехабилитацији и сматра да не треба да плати судску таксу. По чл. 12. ст.2 Закона о рехабилитацији странка не треба да плати таксу ако је поднела предлог за рехабилитацију, а не и захтев за накнаду штете.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Закон о судским таксама који се односи на поступак пред судовима ниједном одредбом није искључио обавезу таксног обвезника на плаћање таксе уколико своје право црпи из основа Закона о рехабилитацији и Закона о враћању одузете имовине и обештећењу.

Ово тим пре што је чланом 26. ставовима 1. 3. и 4. Закона о рехабилитацији прописано да рехабилитовано лице има право на обештећење у складу са Законом којим се уређују облигациони односи, док је чланом 12. став 2. прописано да је подносилац захтева у поступку рехабилитације ослобођен плаћања трошкова поступка.

Такође, чланом 38. ставом 1. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу прописано је да стицање имовине и остваривање обештећења по овом закону не подлеже плаћању ни једне врсте пореза, административних и судских такси, па се очигледно ова погодност односи на поступак пред Агенцијом за реституцију јер је чланом 51. овог закона прописано да се оснива Агенција за реституцију ради вођења поступка и одлучивања о захтевима за враћање имовине, као и ради исплате новчане накнаде и обештећења и обављања других послова утврђених законом и да Агенција обавља ове послове као поверене.

10. Питање: Да ли у споровима мале вредности пресуда може бити укинута више пута, односно да ли се може поново укинути ако је већ једном била укинута.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Пресуда у споровима мале вредности може бити укидана више пута и предмет уступљен првостепеном суду на поновно суђење, имајући у виду да је одредбом члана 383. став 4. ЗПП прописано да ће другостепени суд да закаже расправу и одлучи о жалби и захтевима странака кад је у истој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута, осим ако се побија пресуда у спору мале вредности. Ова одредба се примењује сходно одредби члана 506. став 2. ЗПП којом је прописано да ако је у поступцима из става 1. овог члана после ступања на снагу овог закона

пресуда, односно решење којим се окончава поступак укинато и враћено на поновно суђење, поновни поступак спровешће се по одредбама овог закона. Имајући напред наведено у виду, то значи да другостепени суд може више пута да укида првостепену пресуду и уступа је првостепеном суду на поновно суђење водећи при томе рачуна о одредби члана 479. став 1. ЗПП којом је прописано да пресуда или решење којим се окончава парница у споровима мале вредности може да се побија само због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. ЗПП и због погрешне примене материјалног права.

11. Питање: Апелациони суд у Крагујевцу је укинуо одлуку првостепеног суда из Ужица, због битне повреде из чл. 361 ст.2 тач. 12 и тач.1 ЗПП, због тога што суд није био прописно састављен, јер је требало да се суди у већу, да поступа судија који има посебна знања и судије поротници. С обзиром да је чланом 507 ст. 2 ЗПП, члан 203 Породичног закона стављен ван снаге, питање је како суд да поступа у таквој ситуацији. Виши суд у Ужицу сматра да треба применити чл. 35 ст. 3 новог ЗПП којим је прописано да у породичном односима у првом степену увек суди судија појединац, који мора да има сертификат о посебним знањима из области права детета, што је и мишљење овог суда.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: У члану 35. став 3. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11) прописано је да у парничном поступку у вези са породичним односима у првом степену увек суди судија појединац а у другом степену веће. У члану 507. став 2. истог закона прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи члан 203. Породичног закона („Службени гласник РС“, бр. 18/05).

Тумачењем ових одредби према правилу о тумачењу права, наметнуо би се закључак да се процесним одредбама процесног закона не могу дерогирати одредбе материјалноправних прописа. То би било у случају да постоје две различите одредбе које једна другу искључују. Међутим, чланом 507. став 2. ЗПП прописано је да даном ступања на снагу овог закона, који је каснио у времену престао да важи члан 503. ПЗ. Чланом 35. став 3. ЗПП је прописано да у парничном поступку у вези са породичним односима у првом степену увек суди судија појединац а у другом степену веће састављено од троје судија. Одредбом члана 4. је прописано да судије из става 3. овог члана морају бити лица која су стекла посебна знања из области права детета.

Обзиром да не постоји одлука Уставног суда која би била основ за елиминисање одредбе члана 507. став 2. ЗПП, у првостепеном поступку може поступати судија појединац у вези са породичним односима.

12. Питање: Да ли може државни службеник или намештеник који је примљен на одређено време као волонтер у основном суду ради стручног оспособљавања након истека рока од 6 месеци да настави са стручним усавршавањем још 6 месеци.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Закон о државним службеницима („Службени гласник РС“ број 79/05..., 104/09) у члану 2. одређује се појам државног службеника и намештеника из кога произилази да су то запослена лица која не могу да буду примљена ради стручног оспособљавања. Сходно члану 106а истог закона, руководилац са незапосленим лицем може закључити уговор о стручном оспособљавању без накнаде, ради стручног оспособљавања, односно стицања радног искуства и услова за полагање државног стручног испита. У ставу 2. истог члана одређено је да се уговор из става 1. за оспособљавање за рад лица са средњим образовањем закључује најдуже на 6 месеци, а уговор за оспособљавање за рад лица са високим образовањем, најдуже на годину дана.

Закон о волонтирању („Службени гласник РС“ број 36/10) у члану 2. прописује да је волонтирање организовано добровољно пружање услуге или обављања активности од општег интереса, за опште добро или за добро другог лица, без исплате новчане накнаде или потраживања друге имовинске користи, осим ако овим законом није другачије одређено. У члану 3. прописано је да се волонтирањем не сматра, између осталог, време проведено на стручном оспособљавању и усавршавању или на практичном раду без заснивања радног односа, у складу са законом.

Према томе, државни службеник или намештеник не може уопште бити примљен на одређено време као волонтер ради стручног оспособљавања, јер ако је државни службеник или намештеник значи да већ има закључен уговор о раду. Само са незапосленим лицем руководилац може да закључи уговор о стручном оспособљавању без накнаде, ради стручног оспособљавања, односно стицања радног искуства и услова за полагање државног стручног испита и то за рад лица са средњим образовањем најдуже 6 месеци, а уговор за оспособљавање за рад лица са високим образовањем најдуже на годину дана. Из наведеног произилази да након истека ових рокова руководилац не може са незапосленим лицем да закључи нови уговор ради настављања стручног оспособљавања, осим уколико је посебним прописом прописан дужи рок стицања радног искуства и услова за полагање државног стручног испита.

13. Питање: На основу ког тарифног броја Таксене тарифе или члана Закона о судским таксама се одређује такса за оверу уговора о доживотном издржавању.

Према Закону о судским таксама, ови уговори се сматрају предлогом у ванпарничном поступку те се не утврђује вредност ове имовине из уговора о доживотном издржавању.

14. Питање: Шта је меродавна вредност за одмеравање паушалне таксе у поступку расправљања заоставштине у смислу тарифног броја 7. Таксене тарифе. Мишљење Основног суда у Новом Пазару је да се не може узимати тржишна вредност непокретности које се наслеђују јер је распон од 1.000,00-75.000,00

динара који је предвиђен мали и да би се у том случају штитили богати грађани који би плаћали максималну таксу само 75.000,00 динара.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: При одмеравању паушалне таксе у поступку расправљања заоставштине, примењује Закон о судским таксама.

15. Питање се односи на уручења писмена извршном дужнику према члану 29 ЗИО, односно на ситуацију када се не може извршном дужнику уручити предлог за извршење и решење о извршењу. Основни суд у Пожаревцу је предложио да се примењује чл. 10 ЗИО, а сходно чл. 223 ЗПП, јер је полиција обавестила суд да не може да се уручи писмено извршног суда. Виши суд је заузео супротан став, да без обзира што то лице не може да буде пронађено, а пријављено је на одређеној адреси, да се примењују правила о уручењу предвиђена ЗИО, а само у изузетним случајевима да се може применити одредба чл. 10 ЗИО везано за прекид поступка (члан 223 ЗПП). Треба прихватити став Вишег суда у Пожаревцу, а не треба прихватити став Основног суда у Пожаревцу, из разлога што постоји могућност достављања преко огласне табле суда, а само изузетно треба прихватити могућност прекида поступка. Виши суд у Пожаревцу сматра да нема уопште места прекиду поступка.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Прихвата се одговор Вишег суда у Пожаревцу, с тим што не треба схватити генерално да нема места прекиду поступка у смислу чл. 10 ЗИО, а сходно чл. 223 ЗПП, већ то треба везати за ситуацију када је у питању утврђивање стварне адресе извршног дужника.

16. Питање: Појављује се проблем са извршним дужницима, код спровођења извршења, најчешће на покретним стварима. По правилу, суд би требао да изврши одузимање покретне ствари, на предлог повериоца и да је да на чување трећем лицу. Међутим, пошто то извршни повериоци не предлажу, а треће лице неће ствар да чува, а суд наложи извршном дужнику да не сме да отуђи ту ствар, да не сме да је хаба итд. ту се сада поставља проблем кад треће лице које у судском поступку хоће да купи ту ствар, па је може купити и са повериоцем непосредном погодбом, а пре тога хоће да је види, дужници не дозвољавају да ово лице види ствар или је мимо забране суда отуђе. Виши суд у Пожаревцу је дао одговор, а у суштини се ради о констатацији. Мишљења је да се у овом случају може применити одредба чл. 90 ЗИО, везано за чл. 51 ЗИО, како је навео и Виши суд у Пожаревцу. Питање је да ли се извршни дужник може кажњавати у овом случају, јер је поступио мимо наредбе суда. Сматра да може, јер члан 51. ЗИО предвиђа ситуацију када извршни дужник не поступи по наредби суда, а не стоји по одлуци суда. То значи да суд може дати налог извршном дужнику да омогући трећем лицу да изврши преглед ствари, а ако то не учини, може га новчано казнити, без обзира што није донета одлука ни решење. То је једини начин како би се извршни дужници приволели да омогуће трећим лицима да виде ствар. Додао је да постоји и кривично дело забране отуђења ствари мимо забране суда.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: прихвата се одговор Вишег суда у Пожаревцу као правилан.

17. Питање: Да ли подношење захтева за изјаву о имовини извршног дужника у току поступка утиче на спровођење извршења на начин како је то предложено предлогом за извршење, односно да ли се поступак може обуставити уколико наступе услови за обуставу поступка због пропуштања извршног повериоца да уплати тражени предужам, да предложи поновни попис извршног дужника, продају непосредном погодбом, намирење досуђењем ствари или да достави тачну адресу извршног дужника.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Када се подноси предлог за извршење, па се у току поступка утврди да се не може спровести на одређеној ствари, нису се стекли услови за обуставу поступка извршења. Наиме, када је извршни поверилац поднео предлог за извршење, сматра се да је тражио извршење на свим средствима, а суд је дужан да га обавести да не може да се спроведе извршење на том средству извршења и да извршни поверилац треба да да предлог да измени средство извршења.

Суд може обуставити извршење у случају да извршни поверилац не достави адресу извршног дужника, али само ако то извршни поверилац није учинио из неоправданих разлога.

18. Питање: Ко треба да заступа Републику Србију у поступцима извршења, а у ситуацији када је као дужник означена Република Србија - Виши суд, Основни суд. Одговор је дао и Основни суд у Пожаревцу и Виши суд у Пожаревцу.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Прихвата се одговор Вишег суда у Пожаревцу да према одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, Закона о парничном поступку и Закона о јавном правобранилаштву, Републику Србију - Виши суд, Основни суд или Прекршајни суд и у поступку извршења и обезбеђења заступа Републички јавни правобранилац, као законски заступник Републике Србије.

19. Питање: У спору ради конституисања стварне службености пута потребно је да се пут простире преко више послужних непокретности ради доласка да повласне некретнине - парцеле. Власници послужних некретнина су различита лица, а тужба је поднета само према власницима једне од послужних некретнина. Да ли је потребно тужбом обухватити власнике свих послужних некретнина, преко којих је потребно да се простире службеност пута? Основни суд у Пожаревцу је заузео став да је потребно обухватити све власнике послужних некретнина, кад се ради о конституисању службености, а Виши суд у Пожаревцу има другачији став и сматра да се не ради о јединственим и нужним супарничарима, већ је довољно да се тужба поднесе према оном власнику послужне парцеле, како странка тражи.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: У спору ради конституисања стварне службености, а у случају да се стварна службеност

пута простире преко више послужних парцела, без обзира што неко од власника тужиоцу не спори да преко његове парцеле конституише службеност, због начела рестрикције права службености, тужбом је потребно обухватити све власнике послужних парцела. Ово и из разлога, што се приликом конституисања правца простирања стварне службености, мора водити рачуна да се тај правац определи тако да најмање оптерећује послужна добра.

У случају да се ради о поступку везано за **утврђивање права службености** (било по основу уговора или одржаја), није потребно обухватити тужбом и власнике осталих послужних парцела које тужиоцу не оспоравају право пролаза.

20. Питање: Да ли је Центар за социјални рад, као странка у поступку у својству тужиоца, таксени обвезник у случају када је од стране Центра поднета тужба за лишење родитељског права, као и у другим споровима где је Центар за социјални рад странка у поступку.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Прихвата се одговор Вишег суда у Пожаревцу, да је Центар за социјални рад ослобођен плаћања судске таксе у случају када је и странка чије интересе заступа ослобођена од плаћања судске таксе у смислу чл. 9 Закона о судским таксама.

21. Питање: Да ли се ради о спору мале вредности, у смислу чл. 468 ЗПП у ситуацији када се поступак води ради раскида или поништаја уговора који се односи на непокретност (уговор о закупу, купопродаји и други), ако вредност предмета спора не прелази износ од 3.000 евра.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Посебан поступак у споровима мале вредности прописан је Законом о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011). Појам спорова мале вредности одређен је у члановима 486. и 469. ЗПП.

Као спорови мале вредности, у смислу одредбе чл. 468 ЗПП, сматрају се само имовински спорови по тужбама за осуду на чинидбу – исплату потраживања у новцу који не прелази динарску противвредности 3.000 еура по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Промена курса из става 1. овог члана након подношења тужбе не утиче на примену правила овог поступка.

Као спорови мале вредности сматрају се и спорови у којима се тужбени захтев не односи на потраживање у новцу а тужилац је у тужби навео да пристаје да уместо испуњења одређеног захтева прими одређени новчани износ који не прелази износ из става 1. овог члана (чл. 33 ст. 1 ЗПП, нпр. извршење одређене радње по уговору о делу) или за предају покретне ствари чија вредност је у тужби означена преко износа од 3.000 еура сматрају се споровима мале вредности само ако је тужилац у тужби навео да пристаје да уместо испуњења одређеног захтева прими одређени новчани износ који не прелази износ од 3.000 еура (*facultas alternativa* чл. 327 ЗОО). Имовински спорови по тужбама за утврђење не сматрају

се спровима мале вредности без обзира на вредност предмета спора означену у тужби.

Као спорови мале вредности сматрају се и спорови у којима предмет тужбеног захтева није новчани износ а вредност предмета спора коју је тужилац у тужби навео не прелази износ из става 1. овог члана, то значи да је суд овлашћен у овом случају да на начин прописан одредбом чл. 33 ст. 2 ЗПП провери вредност предмета спора означену у тужби било да је то вредност означена испод или изнад износа од 3.000 еура по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, ако је очигледно да је вредност одређена сувише ниско или сувише високо јер странка није овлашћена да произвољним означавањем вредности предмета спора утиче на врсту поступка у овом случају, односно на надлежност за састав суда.

Одредбом чл. 469 ЗПП је прописано да се не сматрају споровима мале вредности спорови о непокретностима, спорови из радних односа и спорови због сметања поседа. То значи да се правила поступка у споровима мале вредности не примењују у споровима о непокретностима, споровима из радних односа и споровима због сметања поседа с обзиром на значај и природу предмета ових спорова.

Дакле, правила поступка у споровима мале вредности не примењују се на спорове о непокретностима који се односе на спорове о стварним правима на непокретностима, на захтеве за предају непокретности у државину без обзира на основ захтева. Спорови за раскид или поништај уговора о купопродаји, уговора о закупу и друго не сматрају се споровима мале вредности. Међутим, спорови поводом захтева за исплату цене за непокретност, накнада за коришћење непокретности или друга новчана потраживања у вези са непокретностима сматраће се споровима мале вредности ако потраживање не прелази вредност од 3.000 еура по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

22. Питање се тиче укидања решења у поступцима рехабилитације, односно да ли се ова решења могу укидати више пута од стране вишег суда.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: Одредбе чл. 367 – 398 ЗПП се односе на жалбени поступак против првостепене пресуде. Члан 383. ставови 3, 4, 5, 6. и 7. ЗПП регулише жалбени поступак ако је пресуда већ једанпут била укинута. Наиме, ако веће другостепеног суда нађе да је ради правилног утврђења чињеничног стања потребно да се пред другостепеним судом понове већ изведени докази или докази чије је извођење одбио првостепени суд, може да закаже расправу пред другостепеним судом.

Одредбе чл. 399 – 402 ЗПП се односе на жалбени поступак против првостепеног решења. Истим одредбама није предвиђено да се након првог укидања првостепеног решења, ново решење не може укинути из чега произилази да се решење може укидати више пута, с тим што се може преиначити ако је првостепени суд потпуно и правилно утврдио чињенично стање али је погрешно применио материјално право.

23. Питање: Од када тече добровољни рок за испуњење обавезе у правној ситуацији када је на одлуку изјављена жалба? Према већинском мишљењу судија Вишег суда, рок за испуњење обавезе која је наложена пресудом у ситуацији када је изјављена жалба на првостепену пресуду тече поново и то од дана пријема другостепене одлуке, а уколико није било жалбе, рок за добровољно испуњење обавезе почиње тећи од дана пријема првостепене одлуке. Према другом, мањинском мишљењу, рок за извршење чинидбе почиње да тече наредног дана од дана достављања преписа пресуде странци којој је наложено извршење како је то прописано одредбом чл. 345 ст. 3 ЗПП, без обзира да ли је против пресуде изјављена жалба или не, јер жалба изјављена против првостепене пресуде којом је наложено извршење чинидбе имао само суспензивно дејство у погледу извршења обавезе.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове гласи: У члану 345. став 1. новог ЗПП прописано је да је странка којој је наложено извршење неке чинидбе дужна исту да изврши у року који јој суд одреди. У ставу 2. истог члана прописано је да рок за извршење чинидбе износи 15 дана, ако посебним прописима није другачије предвиђено, али да суд може да одреди дужи рок за извршење чинидбе која се не састоји у новчаном давању а да је у меничним и чековним споровима рок за извршење чинидбе 8 дана. Ставом 3. истог члана прописано је да рок за извршење чинидбе почиње да тече наредног дана од дана достављања преписа пресуде странци којој је наложено извршење.

Имајући у виду да је одредбом чл. 367 ст. 2 ЗПП прописано да благовремено изјављена жалба спречава да пресуда постане правноснажна у делу који се побија жалбом, а да жалба изјављена против судске одлуке има суспензивно дејство до доношења одлуке по жалби, произилази да парични рок односно рок за добровољно испуњење чинидбе наложене судском одлуком, када је против исте изјављена жалба тече према дужнику обавезе – чинидбе од дана пријема другостепене одлуке.

Одредбом чл. 15 Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је када судска одлука постаје извршна и да извршног наступа по правноснажности судске одлуке и ако је протекао рок за добровољно испуњење односно наступио услов одређен том одлуком. И овим чланом је предвиђено да рок за добровољно испуњење тече од дана достављања одлуке извршном дужнику, а која одредба није у колизији са чл. 345 ЗПП, а што све упућује на закључак да је кроз већинско правно мишљење суштински дат правилан одговор на претходно питање.

На заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове одржаној дана 27.08.2014 . године усвојени су одговори на спорна правна питања постављена од стране основних судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу.

1. Питање: Да ли тумачити да поступак посредовања за мирење супружника започиње достављањем тужбе са позивањем странака ради посредовања у мирењу или поступак посредовања започиње (када се тужилац у тужби није изјаснио да не жели посредовање), када се странке пред судом сагласе да суд спроведе тај поступак?

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове: Одредбу члана 231. Породичног закона, треба тумачити у контексту одредаба чланова 232. и 230. Породичног закона, али и у складу са одредбама ЗПП, а ово из следећих разлога:

Парнични поступак је сложен и у себи обухвата више фаза поступка. Везано за Породични закон једна од фаза поступка је и посредовање ради мирења брачних другова. Достављање тужбе и позива за посредовање (ако у тужби тужилац није назначио да не пристаје на посредовање) још увек не представља фазу посредовања, већ да посредовање започиње оног момента када се странке сагласе да суд врши посредовање. У вези истог произило би да судија који је задужен са таквим предметом, уколико је на записнику констатовано да странке не пристају на посредовање, практично се посредовање не спроводи нити се поступак посредовања започиње, те да тај судија може поступати по тужби за развод брака по назначеном предмету, јер се та констатација не може сматрати да посредовање није успело, јер посредовања није ни било. На овакав начин практично се отклања пропуст, да странка која је поднела тужбу у тужби није назначила да не жели посредовање, односно употпуњује се претходно стање да супротна страна не жели посредовање.

У том смислу извесно појашњење пружа и члан 230. став 2. тачка 1. ПЗ, где је прописано: посредовање у брачном спору се не спроводи ако један од супружника не пристане на посредовање.

Из овога произилази да достављање тужбе и позива странкама за посредовање представља једну припремну радњу која је карактеристична за цео поступак, али да таква радња аутоматски не отвара поступак посредовања, тј. не може се сматрати да се ту ради о спровођењу посредовања све до оног момента док се странке не сагласе да суд може вршити посредовање. У вези тога, у том смислу треба тумачити и одредбу члана 232. став 3. Породичног закона када су супружници пристали да се посредовање повери надлежном органу старатељства или другој установи. Тада суд технички поступак miraња прослеђује тој установи.

Стоји чињеница да постоји мишљење да самим достављањем тужбе и позива за рочиште, започиње и поступак посредовања, те да у таквом случају ако се посредовање не спроводи да судија који је задужен са тим предметом не може наставити поступак по тужби за развод брака, те да у том случају предмет треба проследити другом судији. Овакав став је погрешан, јер само достављање тужбе и заказивање рочишта, јесте фаза припремног поступка али не и фаза поступка посредовања, јер је посредовање део фазе целокупног поступка. Посредовање

започие оног момента када странке дају сагласност за посредовање, без обзира да ли се то односило на фазу мирења или на фазу нагодбе.

У прилог исправности овакве констатације иде и следећа околност: ако је суду поднета тужба, где је у тужби тужилац за развод брака назначио да изричито не жели посредовање, предмет се по редоследу ствари заводи одређеном судији. Због констатације тужиоца да не жели посредовање, произошло би (ако би се прихватио овај други став као исправан), да се предмет аутоматски мора извести из уписника за тог судију и завести на другог судију, што би све доводило до одлагања рочишта и повреде начела економичности поступка.

2. Питање – Након 01.06.2012. године за подручје Основног суда у Ужицу, није постављен и одређен приватни извршитељ, суд је и након овог датума усвајао овакве предлоге за извршења, па је спорно правно питање, како даље да поступа у ситуацијама када такво решење о извршењу није спроведено, а поверилац накнадно ставио предлог да извршење спроведе приватни извршитељ у складу са одредбама ЗИО, а посебно имајући у виду члан 34. Закона о изменама и допунама ЗИО („Службени гласник РС“, бр. 55/14), односно да ли треба обуставити поступак, укинути спроведене радње у поступку и предмет уступити приватном извршитељу са подручја Вишег суда у Ужицу, или се суд може огласити стварно ненадлежним и списе предмета уступити приватном извршитељу са подручја Вишег суда у Ужицу као искључиво надлежном, или се може огласити апсолутно ненадлежним (с обзиром на статус приватног извршитеља кога именује Министарство правде) укинути све спроведене радње и предлог одбацити као недозвољен.

Одговор Грађанског одељења и Одељења за радне спорове: Чланом 3. Закона о именама Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 55/14 од 23.05.2014. године) прописано је да се у члану 312. став 3. реч „основног“ замењује са речју „вишег суда“, тако да овај члан сада гласи:

Извршитељ врши јавна овлашћења која су му поверена овим законом.

Извршитељ обавља делатност као предузетник или као члан ортачког друштва чији чланови могу бити искључиво извршитељи.

Извршитеља именује министар са подручја Вишег и подручја Привредног суда.

Чланом 4. наведених измена и допуна ЗИО, прописано је да извршитељи који су именовани до дана ступања на снагу овог закона, настављају да обављају делатност за подручје вишег суда на којем се налази седиште основног суда за чије подручје су именовани.

Чланом 325. ЗИО прописана су овлашћења и дужности извршитеља, између осталог тачком 1. да поступак по предлогу за спровођење извршења одређује начин извршења, ако извршни поверилац није одредио начин извршења и тачком 2. да поступак по предлогу за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга.

Прелазним и завршним одредбама ЗИО и то чланом 358. прописано је да поступци извршења и обезбеђења у којима је до дана почетка примене овог закона, започето спровођење извршења, окончаће се по одредбама овог закона, а поступци извршења и обезбеђења у којима је до дана почетка примене овог закона изјављена жалба на решење о извршењу и обезбеђењу, уступиће се суду надлежном за одлучивање по приговору на решење о извршењу или обезбеђењу у складу са овим законом.

Спорно правно питање је настало због тога што на територији Вишег суда у Ужицу фактички није било извршитеља, па је Основни суд доносио решење о извршењу на основу веродостојних исправа и из надлежности извршитеља по члану 325. тачка 2. ЗИО. Према члану 137. Устава Републике Србије у интересу ефикаснијег и рационалнијег остваривања права и обавеза грађана и задовољавања њихових потреба од непосредног интереса за живот и рад, Законом се може поверити обављање одређених послова из надлежности Републике Србије, Аутономној покрајини, Јединици локалне самоуправе, поједина јавна овлашћења се могу законом поверити и предузећима, установама, организацијама и појединцима и посебним органима преко којих се остварује регулаторна функција у појединим областима или делатностима, Република Србија, Аутономне покрајине и Јединице локалне самоуправе могу основати јавне службе чије делатности и послови због којих се оснивају се уређују и прописују законом. Сходно члану 2. став 3. ЗИО, као и члану 4. истог закона је прописано да извршитељ спроводи извршење на основу решења суда за чије подручје је именован и привремене мере суда, ако законом није другачије прописано. Чланом 256. ЗИО је прописано да о приговору извршног дужника против закључка извршитеља из разлога прописаног чланом 254. и приговору извршног повериоца из члана 255. одлучује веће суда на чијем подручју се налази седиште извршног повериоца и да се на даљи ток поступка пред судом примењује одредба члана 48. и 49. истог закона, а којим су прописане обавезе дужника који подноси приговор и поступак по приговору на основу веродостојне исправе.

Садржина одредбе члана 251. и члана 256. ЗИО, јасно упућује на повезаност поступања суда и извршитеља у поступку спровођења извршења и на карактер јавних овлашћења која су законом поверена извршитељу.

У оваквој правној ситуацији суд треба применом члана 36. став 3. и 4. ЗИО да закључком предмет уступи извршитељу ради спровођења извршења.

**Председник Грађанског одељења – судија
Смиљана Ристић**

**Председник Одељења за радне спорове - судија
Симонида Милорадовић**

На заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове, одржаној дана **10.07.2014.**године, у вези трошкова спора, усвојени су следећи

ЗАКЉУЧЦИ

1. Трошковник се не може сматрати опредељеним ако је у њему наведено да се тражи накнада за заступање од стране стручног лица – адвоката за свако одржано и за свако одложено рочиште, већ се сматра опредељеним ако је наведен број одржаних, број одложених рочишта, односно одређени број других предузетих парничних радњи.

2. Трошковник се сматра опредељеним у погледу износа, уколико је наведен тачан износ трошкова који се тражи, а не сматра се опредељеним уколико се само наведе да трошкове тражи по Адвокатској тарифи, без означавања тачног износа.

3. Странка има право на накнаду трошкова за таксу на пресуду, до истека рока застарелости.

**Председник Грађанског одељења – судија
Смиљана Ристић**

**Председник Одељења за радне спорове - судија
Симонида Милорадовић**

На заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове одржаној дана **16.09.2014.**године усвојен је следећи :

ЗАКЉУЧАК

Не постоји правни основ за тужбени захтев лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији којим захтевају накнаду материјалне штете коју је претрпело рехабилитовано лице, правни претходник тужилаца, а који није био у животу у моменту ступања на снагу Закона о рехабилитацији.

**Председник Грађанског одељења – судија
Смиљана Ристић**

**Председник Одељења за радне спорове - судија
Симонида Милорадовић**

**ИЗВОД СА ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА ГРАЂАНСКИХ
ОДЕЉЕЊА, ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И ОДЕЉЕЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СА СУДИЈАМА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА, ОДРЖАНОГ ДАНА 26.09.2014. ГОДИНЕ У КРАГУЈЕВЦУ**

Након дискусије констатује се да су на овом састанку усвојени једногласно, од стране свих апелационих судова, следећи

З А К Љ У Ч Ц И

1. У вези накнаде штете у случају када је сачињен Европски извештај

Тужилац који је у саобраћајној незгоди претрпео материјалну штету на возилу у износу који прелази динарску противвредност 500 евра у ситуацији када је попуњен и потписан Европски извештај и када није извршен увиђај од стране Саобраћајне полиције, по тужби за накнаду штете против осигуравајуће организације, има право на накнаду материјалне штете у пуном износу, односно у износу који прелази 500 евра у динарској противвредности.

2. У вези извршења на основу веродостојне исправе

У случају када је предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања на основу комуналних и сличних услуга поднесен после 1.06.2012.године, када за подручје основног суда није био обезбеђен и постављен извршитељ, а предлог усвојен од стране суда, али није спроведено извршење,

У случају када је предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга поднесен после 1.06.2012.године у време када за подручје основног суда није био постављен и обезбеђен извршитељ, а предлог усвојен од стране суда и није спроведено извршење, а и поверилац накнадно стави предлог да извршење спроведе извршитељ у складу са одредбама ЗИО,

Суд ће закључком да предмет уступи извршитељу ради спровођења извршења.

3. У вези издржавања деце од стране бабе и деде

У ситуацији када је тужба за издржавање поднета од стране тужилаца – малолетне деце, против тужених – бабе и деде малолетних тужилаца, а сходно чл.154 ст.2 Породичног закона, могућност родитеља да доприносе издржавању малолетне деце се расправља као претходно питање у истој парници. Тужиоци – малолетна деца као повериоци издржавања не морају да претходно воде парницу

против својих родитеља у којој би се утврдило да родитељи немају могућности за издржавање.

4. У вези права правних следбеника рехабилитованог лица на накнаду материјалне штете

Не постоји правни основ за тужбени захтев лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији којим захтевају накнаду материјалне штете коју је претрпело рехабилитовано лице, правни претходник тужилаца.

5. У вези права из осигурања

Чланови уже породице возача моторног возила који је искључиво скривио саобраћајну незгоду немају право на накнаду нематеријалне штете услед смрти блиског лица од осигуравача код кога је возило било осигурано јер се не сматрају трећим лицима који су претрпели штету за коју је одговоран осигуравач, сходно чл. 21 Закона о обавезном осигурању у саобраћају и члана 85. Закона о осигурању имовине и лица.

6. У вези права на накнаду за сменски рад запослених у Домовима здравља

Запослени у Дому здравља који рад обављају у сменама немају право на увећану плату за рад у сменама у складу са чланом 108. став 1. тачка. 2 Закона о раду, ако општим актом није другачије уређено.

**Председник Грађанског одељења – судија
Смиљана Ристић**

**Председник Одељења за радне спорове - судија
Симонида Милорадовић**

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

ОДГОВОРНОСТ ЗА ОДРЖАВАЊЕ УНУТРАШЊИХ ИНСТАЛАЦИЈА КАНАЛИЗАЦИЈЕ

О одржавању унутрашњих инсталација канализације којима припада шахта, стара се носилац права управљања, коришћења, располагања, односно власник објекта.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању тужиља се дана 10.04.2009. године кретала тротоаром поред саме зграде број 32, у У. Омладинској у К., када је нагазила на поклопац шахте који се измакао, тужиља је упала у шахту држећи се рукама за ивицу исте. Услед пада тужиља је задобила лаке телесне повреде у виду огреботина коже на десној потколеници као и огуљотину коже на левом лакту са крвним подливом. Предметном тужбом тужиља тражи да јој тужени ЈКП „Водовод и канализација“ и Дирекција за планирање и изградњу у К., плате штету коју је претрпела поводом штетног догађаја.

Правилно првостепени суд налази да је тужбени захтев тужиље неоснован због недостатка пасивне легитимације на страни тужених, сходно одредбама чланова 47, 7, 51. и 54. Одлуке о водоводу и канализацији („Службени лист Општине К.“, бр. 2/98). Наиме, о одржавању унутрашњих инсталација канализације којима припада и шахта стара се носилац права коришћења и располагања, односно власник објекта, а у конкретном случају то је стамбена зграда, а не тужени ЈКП „Водовод и канализација“ у К. Осим тога, нема одговорности ни туженог Града К. као ни Дирекције за планирање и изградњу у К., јер према важећим прописима исти нису овлашћени да врше надзор и контролу на радовима одржавања унутрашњих инсталација које могу да постоје испред сваког објекта, а које су искључиво наменски грађене за потребе стамбених зграда у чијем се дворишту налазе.

(пресуда Основног суда у Краљеву, 13П.бр. 595/12 од 20.03.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-3451/13 од 21.02.-2014. године)

**Сентенцу приредила: Смиљана Ристић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

СТВАРНО-ПРАВНИ ОДНОСИ

СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА НАПУШТЕНОМ РЕЧНОМ КОРИТУ

Када река, чије се корито граничи са парцелом која је у својини физичког лица, промени ток тако да поплави приобалне парцеле, а делимично напусти корито у делу наспрам приобалне парцеле истог лица, у складу са Правним правилима имовинског права, део земљишта који је поплављен постаје државна својина, а у погледу дела напуштеног корита наспрам исте приобалне парцеле власник те парцеле стиче правни основ за стицање права својине на делу речног корита у површини која је приближна површини земљишта које је поплављено.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је власник кп.бр. 1711/11 КО Кобиље, која се граничи са коритом реке Расине – кп.бр. 2519 КО К.; река Расина пре 45 година поплавила део тужиочеве парцеле у мерама и границама у површини од 5,35 ари, с тим што је река Расина делимично напустила корито наспрам исте тужиочеве парцеле, у мерама и границама, у приближно истој површини, након чега су правни претходници тужиоца ступили у државину описаног дела речног корита; тужбом је тражено да се према туженима Републици Србији, као власнику, ЈВП „Србијаводе“ као носиоцу права коришћења на кп.бр. 1711 КО К. – речно корито, утврди да је тужилац власник дела исте парцеле у мерама и границама, у наведеној површини, и да су тужена Република Србија власник, а туженик ЈВП „Србијаводе“ Београд корисник дела кп.бр. 1711 КО К., у мерама и границама, у приближно истој површини, те да странке једна другој признају наведена права, а пресуда ће послужити као основ за промену у Служби за катастар непокретности; тужени су оспорили тужбени захтев из разлога што размена државног и земљишта у приватној својини није дозвољена, а суд би усвајањем тужбеног захтева извршио у суштини размену наведених непокретности, што је противно прописима, с тим што посебан значај има чињеница да је корито реке добро од општег интереса, које је регулисано одредбама Закона о водама, о статусу водног земљишта и заштити вода, као и Законом о јавној својини.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев, уз образложење да је у конкретном случају настао природни прираштај речног корита и тужиочеве парцеле услед промене тока реке Расине, и у таквим ситуацијама када је новим коритом поплављен део обалног земљишта које је власништво тужиоца, то земљиште постаје државна својина, али се власнику заузетог земљишта даје земљиште из напуштеног речног корита у мери претрпљеног губитка, па закључује да је ожалбеном пресудом наведено правило испоштовано.

Одлучујући о жалби тужених Апелациони суд у Крагујевцу је жалбе одбио као неосноване и потврдио првостепену пресуду, дајући следеће разлоге:

.... Наводи из жалбе тужених нису основани. Наиме, у овом случају ради се о природном прираштају непокретности, као једном од начина оригинарног стицања својине. Овај начин стицања својине не расправља се применом Закона о водама и Закона о јавној својини, те како још увек није донет Закон о својинским односима, којим би било регулисано ово питање, спорни однос мора да се расправи применом Правних правила имовинског права. Овај став заснива се на одредбама Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“, бр. 86 од 25.10.1946. године), посебно на одредби члана 4. којим је прописано да се правна правила садржана у законима и другим правним прописима поменутих у члану 2. овог закона, која у смислу члана 3. овог закона нису проглашена обавезним, могу по овом закону примењивати на односе који нису уређени важећим прописима и то само уколико нису у супротности са Уставном ФНРЈ, Уставима Народних Република, законима и осталим важећим прописима донетим од надлежних органа нове државе, као и са начелима Уставног поретка ФНРЈ и њених република.“

Питање природног прираштаја било је решено пре Другог светског рата, параграфом 264. Грађанског законика за Краљевину Србију. Одредбом истог параграфа је прописано да, када вода једна своје корито остави, онда они суседни господари који су се таквом променом оштетили имају право из остављеног да користе, а штету накнадити, а после ће са њима онако поступати као и новопосталим острвом.

С обзиром да ово правно правило у смислу члана 3. поменутог закона није проглашено обавезним, то се по одредби члана 4. истог закона, правна правила могу примењивати на односе који нису уређени важећим прописом уколико нису у супротности сада са Уставном Републике Србије, законима и осталим важећим прописима донетим од надлежних органа (сада органа Републике Србије), као и са начелима уставног поретка Републике Србије.

Другостепени суд налази да су у конкретном случају испуњени услови да се на спорни однос примени правно правило из параграфа 264. Грађанског законика Краљевине Србије, јер наведено правило није у супротности са Уставом Републике Србије, законима и осталим важећим прописима донетим од стране надлежних органа, нити у супротности са начелима Уставног поретка Републике Србије, посебно из разлога што је Уставом и законима у последњим деценијама посебан приоритет дат афирмацији и заштити приватне својине. То је разлог што се спорни однос не може расправљати сходно судској пракси која је била важећа после окончања Другог светског рата, по којој би се конкретан случај расправио тако што би на поплављеном земљишту тужилац задржао право својине, док напуштено корито остаје друштвена својина, а одлуке о томе да ли ће се то земљиште дати власницима приобалног земљишта, који су оштећени плављењем свог земљишта, донео би надлежни управни орган. Овакво решење према сада важећем схватању

различитих облика својине или начелима уставног поретка није прихватљиво нити праведно, јер би према том правном ставу лице коме је земљиште заузето плавлњем имало само голу својину на свом земљишту, а питање да ли би такво лице добило одговарајући део земљишта из напуштеног речног корита сведено је на будућу неизвесну околност, која искључиво зависи од воље управног органа, а поред тога очигледно је да је наведени правни став проистекао из времена када је постојала апсолутна доминација друштвене над приватном својином.

Из наведених разлога, другостепени суд налази да су у потпуности испуњени законски услови за примену наведеног правног правила из параграфа 264. Грађанског законика Краљевине Србије, тако да тужилац има правни основ да му се на име дела његове парцела која је поплавлена призна право својине на приближно истој површини напуштеног речног корита, а поред тога тужилац има и правни интерес да утврди да је тужена Република Србија власник, а туженик ЈВП „Србија воде“ корисник дела кп.бр. 1711/6 КО Кобилје, која се у јавним књигама води на тужиоца, у мерама и границама и површини описаној у изреци пресуде, који је поплавлjen новим водотоком.

Нису основани наводи из жалбе да се ради о недозвољеном располагању и да је суд извршио размену, јер ожалбеном пресудом није извршена размена, већ је утврђено право својине на начин како је наведено у изреци и то по правном основу који је допуштен, уз примену наведених правних правила.

(пресуда Основног суда у Крушевцу – Судска јединица у Брусу, II 9П.бр.2815/10 од 25.07.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, ГЖ.бр.197/14 од 28.01.2014. године)

*Сентенцу приредио: Ацо Вучићевић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА КАО НОСИЛАЦ ПРАВА СВОЈИНЕ

**(Члан 1. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине
(„Службени гласник РС“, бр. 49/92 и 54/96)**

Пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло по основу правног посла као средство за производњу је друштвени капитал тог предузећа.

Из образложења:

У првостепеном поступку је утврђено да је кп.бр. 4414/1 КО Б., уписана у листу непокретности на име З.З. „Р“, као задружна својина, која је настала од

кп.бр. 4414, а као задружна својина настала је по Закону о задругама. Кп.бр. 4414 је уписана првим премером 1948. године у поседовни лист на име друштвене својине З.З. „Р.“, а у току 1972. године извршена је промена на основу решења о интеграцији Р.бр. 98/IV Окружног Привредног суда у К., као друштвена својина Т.П. „И.“ Р. Катастар парцела је цепана у току 1993. године ради повраћаја земљишта по ПЗФ-у. По пресуди Привредног суда у К., VIII-P2-535/93 од 18.04.1993. године, кат. парцела 4414/1 је враћена З.З. „Р.“. Иста задруга је донела одлуку на Скупштини дана 12.10.2005. године да се радницима земљорадничке задруге на име неисплаћених личних доходака додељује у власништво спорна катастарска парцела. Потом је извршена деоба кп. бр. 4414/1 КО Б., на 13 парцела и новоформиране парцеле су прешле у својину радницима задруге, поводом чега је закључен уговор о преносу права својине који је оверен код надлежног суда под Ов.бр. 2750/09.

Предметном тужбом тужилац Република Србија тражи да се утврди да је Уговор о преносу права својине ништав, а по извођењу доказа првостепени суд налази да је тужбени захтев тужиоца неоснован, јер тужилац није доставио доказе да је тужена зем. задруга спорну непокретност стекла по основу Закона о аграрној реформи и национализацији пољопривредног земљишта већ је иста настала по Закону о задругама. При том налази да упис права задружне својине претпоставља да катастар непокретности по службеној дужности води рачуна о исправама које доказује правни основ стицања на предметној парцели.

Другостепени суд је укинуо првостепену одлуку јер је заснована на непотпуно утврђеном чињеничном стању. Наиме, према члану 1. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС“, бр. 49/92 и 54/96), пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло по основу Закона о аграрној реформи и прописима о национализацији пољопривредног земљишта у државној својини, пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло на основу правног посла као средство за производњу друштвени је капитал тог предузећа. Произилази да наведена законска одредба прави разлику да ли је пољопривредно земљиште стечено по сили закона у односу на посебне прописе који су важили у претходном периоду или пак по основу правног посла. Члан 3. истог Закона, прописује да министарство надлежно за послове пољопривредних предузећа која користе пољопривредно земљиште из члана 1. Закона, извршиће попис тог земљишта и одговарајуће промене у земљишним, односно другим јавним књигама у евиденцији непокретности најкасније до 31.12.2007. године. Према чл. 3 ст. 2 истог Закона, предузеће је дужно да води евиденцију о пољопривредном земљишту које користи, а према чл. 3 ст. 3, начин и поступак утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта ће одредити министарство надлежно за послове пољопривреде. У конкретном случају, према премеру из 1968. године кп.бр. 4414 је уписана као друштвена својина З.З. „Р.“ и претежно је била пољопривредно земљиште. При том, из извештаја не произилази на који начин је З.З. „Р.“ стекла спорну непокретност односно да ли је стекла по основу Закона о аграрној реформи и прописима о национализацији пољопривредног земљишта или

на други начин, а од које чињенице зависи да ли земљорадничка задруга има право својине на спорној непокретности.

(пресуда Основног суда у Краљеву - Судска јединица у Рашки, II-6П.бр.44/11 од 10.12.2012. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Гж.бр.2569/13 од 03.02.2014. године)

*Сентенцу приредила: Смиљана Ристић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

НАКНАДА ШТЕТЕ ПРОУРОКОВАНЕ УЗНЕМИРАВАЊЕМ ВЛАСНИКА НЕПОКРЕТНОСТИ

(Члан 42. став 2. Закона о основама својинско-правних односа)

Иако тужилац тужбеним захтевом није потраживао накнаду штете, већ чинидбу, чинидба се може сматрати неком врстом реституције, која се огледа у успостављању ранијег стања.

Из образложења:

Тужила је тужбом тражила да се тужени обавеже, да са парцеле бр.2560/5 КО С., изведе – избаци сву навежену и на гомиле истоварену земљу и парцелу доведе у стање каква је била пре довожења ове земље.

Према утврђеном чињеничном стању тужени С.А. је сестрић тужиље по рођеној сестри. Решењем Општинског суда у Трстенику, О-39/85 од 13.02.1985. године, за наследнике на заоставштини тужиљиног оца, сада пок. Д., оглашене су његове ћерке, и то тужиља М.Ђ. са уделом од 1/3 и туженикова мајка М. са уделом од 2/3, између осталих непокретности и на кп.бр.2560/1, површине 6,12 ари КО С., која је код Службе за катастар непокретности у Трстенику уписана као својина тужиље са целином, због чега је туженикова мајка у посебној парници покренула својински спор ради утврђивања да је власник поменуте парцеле по основу наслеђа са уделом од 2/3, до чијег окончања је прекинут поступак деобе заједничке непокретне имовине описане у наведеном оставинском решењу. Почетком месеца августа 2010. године, по налогу тужиљиног сестрића, овде туженог, С.А. из С., аутопревозник Р.А. из С., је својим камионом неколико приколица земље, претходно узете са плаца брата туженог, истоварио у источни део парцеле бр. 2560/5 КО С., без дате сагласности тужиље, као власника наведене парцеле по катастру.

Правилно је првостепени суд применио материјално право из чл. 42 Закона о основама својинскоправних односа када је оценио захтев тужиље за тражену чинидбу од туженика као основан. Прецизније, у конкретном случају има се применити одредба чл. 42 ст. 2 ЗОСПО. Наиме, из садржине одредбе чл.42 ст.1

истог Закона, произилази да тужба коју власник подигне против трећег лица није усмерена на произвођење ранијег стања, односно на чинидбу, већ само на захтев да то узнемиравање престане, а чл. 42 ст. 2 ЗОСПО, прописано је да када је узнемиравање из става 1. овог члана проузрокована штета, власник има право да захтева накнаду штете, по општим правилима о накнади штете. Пошто тужилац тужбеним захтевом није потраживао накнаду штете, већ чинидбу, то се овде чинидба може сматрати неком врстом реституције, која се огледа у успостављању ранијег стања предметне парцеле тужиље. Будући да је неспорно да је тужиља власник парцеле бр. 2560/5 КО С., као и да је по налогу туженог на напред наведеној парцели истоварено више приколица земље, то су се стекли законски услови за тражену чинидбу односно да тужени избаци истоварену земљу и парцелу доведе у стање каква је била пре довожења земље.

(пресуда пресуду Основног суда у Крушевцу - Судска јединица у Трстенику, IV б П-251/12 од 05.06.2012. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж бр.1815/13 од 13.08.2013. године)

Сентенцу приредио: Ненад Живојиновић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу

**ДА ЛИ СЕ МОЖЕ СТЕЋИ ПРАВО СВОЈИНЕ НА СТАНУ
ПО ОСНОВУ ПРЕДУГОВОРА
(Члан 45. Закона о облигационим односима)**

Право својине на стану не може се стећи на основу предуговора закљученим са продавцем, ако није закључен главни уговор – уговор о купопродаји у смислу чл. 4. Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“, бр. 42/98 са каснијим изменама) и поред тога што је исплаћена уговорена цена.

Из образложења:

Првостепеном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да се са свим лицима и стварима **исели из стана** који је у Служби за катастар непокретности уписан као власништво тужиље.

Према образложењу из првостепене пресуде продавац Ћ.Љ. је по **предуговору од 01.08.2007. године**, туженој продала спорни стан укупне површине 36,52м² за износ од 18.000 еура, који је тужена исплатила у више наврата и у исти се уселила. Предуговор уговорачи су потписали, али њихови потписи нису оверени од стране Суда нити је дошло до закључења главног уговора.

После закључења предуговора продавац Ћ.Љ. је тужиљи продала исти стан **по уговору од 16.12.2010. године, који је оверен у Суду, под бројем Ов. 7371/2010** за износ од 20.075 Еура за који није спорно да је исплаћен.

Истим уговором предвиђено је да тужила ступи у државину наведеног стана 31.12.2011. године. Пре подношења тужбе тужила се уписала као власник стана у Служби за катастар непокретности, на основу уговора од 16.12.2010. године.

Првостепени суд је извео закључак да је тужена постала власник стана који је предмет спора по предуговору од 01.08.2007. године и да са тог разлога продавац Ћ.Љ. исти стан, јер није представљао њену својину, није могла да прода тужили по уговору Ов. бр. 7371/2010 од 16.12.2010. године и да тужила нема правни основ за стицање својине на том стану, јер је власништво тужене, а због чега је одбио као неоснован тужбени захтев тужиле.

Жалбу тужиле изјављену против првостепене пресуде другостепени Суд је усвојио, дајући следеће разлоге:

Приликом доношења побијане пресуде, првостепени суд је испустио из вида чињеницу да је, **према одредби чл. 45 ЗОО, предуговор** такав уговор којим се само преузима обавеза да се доцније закључи други, главни уговор и да прописи о форми главног уговора важе и за предуговор, ако је прописана форма услов пуноважности уговора.

Чланом 4. Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“, бр. 42/98 са каснијим изменама), а који је важио у време закључења предуговора, изричито је било прописано да уговор о промету непокретности мора бити закључен у писаној форми, да **потписи уговорача морају бити оверени од стране Суда** и да уговори који на такав начин нису закључени, не производе правно дејство.

Имајући у виду да потписи уговорача на предуговору од 01.08.2007. године нису оверени од стране Суда, да није дошло до закључења главног уговора између продавца Ћ.Љ. и тужене, предуговор није могао да послужи као правни основ туженој за стицање својине и законите државине.

Са друге стране, тужила је на основу закљученог уговора о купопродаји своје **право својине на спорном стану уписала** у Служби за катастар непокретности дана 08.06.2011. године, пре подношења тужбе, па је сагласно одредби чл. 33 Закона о својинско правним односима, уписом у јавну књигу на пуноважан начин стекла право својине на стану који је предмет спора, те у смислу чл. 37 ЗОСПО, као власник спорне непокретности, која се налази у фактичкој државини тужене има право да од ње захтева да јој исти врати тако што ће се из стана иселити са свим лицима и стварима.

(пресуда Основног суда у Јагодини, П-139/12 од 20.12.2013. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-409/14 од 29.10.2014. године).

**Сентенцу приредио: Обрен Јездих
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

АДАПТАЦИЈА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРОСТОРИЈЕ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ

Адаптацијом заједничке просторије – вешернице која је завршена пре ступања на снагу Закона о одржавању стамбених зграда („Службени гласник РС“, бр. 44/95, на снази од 04.11.1995. године), на основу законитих одлука надлежних државних органа, заједничка просторија – вешерница губи то својство и постаје стамбени простор.

Из образложења:

Првостепени суд је утврдио да је тужилац био носилац права располагања на стамбеној згради, са укупно 11 стамбених јединица које су представљале стамбени фонд ЈНА. У склопу ове стамбене зграде на последњем спрату, односно на поткровљу, десно од степеништа, налазила се заједничка просторија – вешерница. Због опште познатих догађаја око распада бивше СФРЈ, ради стамбеног збрињавања војних и цивилних лица на служби у ЈНА и чланова њихових породица избеглих из ратом захваћених подручја, на основу наредбе Савезног секретара за народну одбрану број 762-2 од септембра месеца 1991. године, Одлуке ВП – 2082, пов.бр. 27/259-219 од 06.09.1991. године и Правилника о изградњи и одржавању војних објеката и других објеката од посебног значаја за одбрану земље, тужилац је својим финансијским средствима извршио адаптацију заједничких просторија у стамбеним зградама. У том циљу је између осталог адаптирана и спорна заједничка просторија – вешерница тако што је од исте формирана стамбена јединица под бројем 12.

Извођач радова је извршио све уговорене радове на адаптацији заједничких просторија, у свему према пројекту наручиоца и 07.08.1992. године је поднео захтев за технички пријем који је извршен на основу решења Војно грађевинске дирекције Београд број 5622 од 22.12.1992. године. Решење је донето на основу чл. 11 и чл. 53 - 63 Правилника о изградњи и одржавању војних објеката и других објеката од посебног значаја за одбрану земље („Службени војни лист“, бр. 20/76) и чл. 64 и 65. Правилника о спровођењу одредаба Закона о средствима и финансирању војске Југославије („Службени војни лист“, бр.20/85) и Записника о извршеном једностраном коначном обрачуна. На наведени начин заједничка просторија је 1992. године престала да постоји као вешерница, јер више није имала то својство с обзиром да је извршена њена пренамена у стамбени простор. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца Републике Србије – Министарства одбране, Војно грађевинског центра Београд и обавезао тужену стамбену зграду да се са свим лицима и стварима исели из стана број 12 који се налази на последњем спрату – поткровљу и исти преда у државину тужиоцу.

По оцени Апелационог суда, правилан је закључак првостепеног суда да су надлежни војни органи тужиоца позивајући се на прописе који су били у примени у спорном периоду донели одлуке које су правно ваљана решења за пренамену заједничких просторија стамбених зграда у станове и стицање права власништва на истима. Предметна адаптирана заједничка просторија (по намени вешерница)

након извршене адаптације је изгубила својство заједничке просторије, па се на исту не примењује режим прописан Законом о одржавању стамбених зграда („Службени гласник РС“, бр. 44/95), који је на снази од 04.11.1995. године. У време спровођења радова на адаптацији био је на снази Закон о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове („Службени гласник РС“, бр. 24/88) који у одредби чл. 35 прописује да на зградама Стамбеног фонда ЈНА на којима право располагања у целини и већим делом има Савезни секретаријат за народну одбрану, надзиђивање и претварање заједничких просторија у станове од стране инвеститора изван ЈНА може се вршити само у случају кад надзиђивање и претварање није предвиђено програмом стамбене изградње у ЈНА. У време спорне адаптације примењивао се Правилник о условима за претварање заједничких просторија стамбених зграда Стамбеног фонда ЈНА у станове, стамбене и пословне просторије и просторије друге намене („Службени војни лист“ број 22 од 10.10.1991. године) који у чл. 1 ст. 1 прописује могућност да се, ради бржег решавања стамбених потреба припадника ЈНА, врши претварање заједничких просторија стамбених зграда Стамбеног фонда ЈНА у станове, а у ст. 3. да се заједничким просторијама сматрају перионице, сушионице, таванске просторије, просторије за рад кућног савета и друге просторије предвиђене за потребе станара у стамбеним зградама. Према одредби чл. 74 Правилника о изградњи и одржавању војних објеката и других објеката од посебног значаја за одбрану земље („Службени војни лист“, бр.20/76) у ванредним случајевима за оспособљавање постојећих објеката може се донети општа одлука о изградњи која истовремено представља и одобрење за грађење.

Правилан је закључак првостепеног суда да власници станова не чине власнике из чл. 21 ст. 3 Закона о одржавању стамбених зграда (одредба је била у примени до 20.04.2011. године) јер им не припада више од половине укупне површине станова и других посебних делова зграде, због чега нису овлашћени да доносе одлуке да се заједничке просторије претворе у стан или пословни простор у смислу чл. 21 ст. 1 истог Закона. Имајући у виду наведено, по оцени Апелационог суда, правилно је становиште првостепеног суда да није било правног основа да скупштина станара тужене стамбене зграде даје стан у закуп без обзира на чињеницу да је настављен откуп осталих станова, јер је адаптација већ била завршена и спорна просторија је изгубила статус заједничке просторије. Због свега наведеног, у конкретном случају, не ради се о заједничкој просторији на којој власници станова имају право коришћења, већ о стамбеном простору који је финансијским средствима тужиоца стављен у функцију становања.

(пресуда Основног суда у Краљеву, 34П.бр. 1884/11 од 20.02.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-2039/14 од 18.11.2014. године)

**Сентенцу приредила: Јелена Раденковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу**

ПОРОДИЧНО ПРАВО

ЗАЈЕДНИЧКО ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА

(Члан 75. став 2. Породичног закона)

Када родитељи малолетне деце према њиховом споразуму, који је Суд прихватио, заједнички врше родитељско право мада не воде заједнички живот, ниједан од родитеља не може бити обавезан судском пресудом, да преко другог родитеља, плаћа издржавање за децу јер споразумно вршење родитељског права подразумева и споразум родитеља како ће и на који начин свако од њих доприносити издржавању малолетне деце.

Из образложења:

Првостепеном пресудом, разведен је брак између супружника и одлучено је да **оба родитеља заједнички и споразумно врше родитељско право** над својом малолетном децом.

Истом пресудом, отац је обавезан да за издржавање малолетне деце плаћа по 6.000,00 и 8.000,00 динара, на руке њихове мајке као законске заступнице.

Тужени, као отац деце, жалбом је оспорио само део пресуде којим је обавезан да плаћа алиментацију за малолетну децу уз образложење да је првостепени суд погрешно применио материјално право.

Другостепени суд је усвојио жалбу туженог и преиначио је првостепену пресуду у побијаном делу, тако што је одбио као неоснован тужбени захтев тужиље, мајке малолетне деце, за обавезивање туженог да плаћа допринос за издржавање заједничке деце странака.

У другостепеној пресуди указано је да, према одредби чл. 68 Породичног закона, родитељи имају право и дужност да се старају о деци, да старање обухвата: чување, подизање, васпитање, образовање, заступање, **издржавање** и управљање и располагање имовином детета. С обзиром да су се странке као родитељи малолетне деце споразумели да над децом заједнички и споразумно **врше сва родитељска права** и да је такав споразум родитеља Суд прихватио делом пресуде који се жалбом странака не оспорава, неправилно је применио материјално право и то одредбе чланова 8, 73, 154 ст. 1 и чл. 160 Породичног закона, на које се позвао када је обавезао туженог да за издржавање малолетне деце плаћа месечно по 6.000,00 односно 8.000,00 динара.

Ово са разлога, што заједничко вршење родитељског права подразумева обавезу оба родитеља да између осталог и **заједнички издржавају децу**, а које право и дужност родитеља је одређено и чл. 73 Породичног закона.

Са изнетих разлога, није постојао законски основ да се тужени формално обавезе, побијаним делом пресуде, месечно плаћа било који износ за издржавање малолетне деце, а због чега је Апелациони суд, на основу чл. 394 тач. 4 ЗПП, оспорени део пресуде преиначио и одбио као неоснован тужбени захтев наведене садржине.

(пресуда Основног суда у Ужицу, П2. 391/13 од 10.04.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2. 450/14 од 22.08.2014. године).

**Сентенцу приредио: Обрен Јездић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ПРАВО МАЛОЛЕТНЕ ДЕЦЕ НА ИЗДРЖАВАЊЕ ОД ДРУГИХ КРВНИХ СРОДНИКА У ПРАВОЈ УСХОДНОЈ ЛИНИЈИ

(Члан 154. став 2. Породичног закона)

Малолетна деца првенствено имају право на издржавање од својих родитеља, а то право према другим крвним сродницима у правој усходној линији могу остварити једино ако им родитељи нису живи или немају довољно средстава за издржавање деце.

Из образложења:

Малолетна деца су преко свог оца, као законског заступника, поднела тужбу **против својег деде** по мајци захтевајући од њега издржавање у месечном износу од по 7.000,00 динара.

Овако постављени тужбени захтев одбијен је првостепеном пресудом против које су малолетни тужиоци, преко својег законског заступника, изјавили жалбу побијајући је из свих законских разлога.

У првостепеном поступку утврђено је да је отац малолетних тужилаца запослен у комуналном предузећу, да остварује зараду у месечном износу од 31.000,00 динара, да поседује спратну кућу са окућницом од око 11 ари, да је здрав и радно способан и да повремено обавља водоинсталатерске послове од којих остварује додатну зараду. Родитељи малолетних тужилаца су разведени. Њихова мајка, која је психички болесник, нема сопствених прихода и имовине, издржава је садашњи ванбрачни супруг. Тужени је деда по мајци, малолетним тужиоцима, живи од скромне пензије од које се издржава и његова супруга. Осим куће са мањом окућницом нема друге имовине и прихода.

Разлоге првостепеног суда за одбијање тужбеног захтева малолетних тужилаца према туженом, другостепени суд је прихватио као правилне и на закону засноване и потврдио је првостепену пресуду.

И другостепени суд је оценио да је, према одредби чл. 154 ст. 1 Породичног закона, **првенствена дужност родитеља да издржавају своју малолетну децу**, а да се та обавеза може пренети на остале крвне сроднике у правој усходној линији једино ако родитељи малолетне деце **нису живи или немају довољно средстава** од којих би издржавали децу, да се у конкретној парници обавеза мајке малолетних тужилаца, која је психички болесна и нема средстава за издржавање, не може превалити на њеног оца, односно деду малолетних тужилаца, јер за то није испуњен ниједан од законских услова које прописује одредба чл. 154 ст. 2 Породичног закона. Ово са разлога, што отац малолетних тужилаца, као други родитељ, од своје сталне месечне зараде и других прихода може да обезбеди довољно средстава за њихово издржавање, а што му је и обавеза према одредби чл. 154 ст. 1 Породичног закона.

(пресуда Основног суда у Трстенику, П2. 936/13 од 03.04.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж2. 459/14 од 22.08.2014. године).

**Сентенцу приредио: Обрен Јездић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ПРИМЕНА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА НА ПОРОДИЧНЕ ОДНОСЕ КОЈИ СУ НАСТАЛИ ПРЕ СТУПАЊА НА СНАГУ НОВОГ ЗАКОНА

Ако после почетка примене новог Породичног закона пресуда буде укинута поступак ће се наставити по одредбама новог Закона.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу странке су преци сада покојних И.М. и И.Д. који су стицали имовину током брачне заједнице која је трајала од 1935. до 1971. године. Првостепеном пресудом је делимично усвојен тужбени захтев тужилаца, те с обзиром да је у првостепеном поступку дошло до битних повреда одредаба парничног поступка из чл. 361 ст. 2 тач. 12 ЗПП, то је другостепени суд отворио расправу, а сходно чл. 369 ЗПП. Пресудом Гж-3192/13 од 11.09.2014. године, под ставом 1. укинута је првостепена пресуда Основног суда у Чачку, П.бр.2078/10 од 02.07.2013. године. Приликом одлучивања првостепени суд је применио одредбе Закона о браку и породичним односима. Међутим, с обзиром да је првостепена пресуда укинута, другостепени суд је при одлучивању применио одредбе Породичног закона („Службени гласник РС“, бр.18/05), а сходно чл. 357 истог

Закона. Наиме, према чл. 357 ст. 2 Породичног закона, судски односно управни поступак који је покренут по одредбама Закона о браку и породичним односима („Службени гласник СРС“, бр. 22/80 и 11/88 и „Службени гласник РС“, бр.22/92, 25/93, 35/94, 46/95 и 29/01), наставиће се према одредбама овог Закона, осим ако је до дана почетка примене Закона донета првостепена одлука. Према ставу 3. истог члана, ако је до дана почетка примене овог Закона донета првостепена одлука у поступку из става 2. овог члана, поступак ће се наставити према одредбама Закона о браку и породичним односима. Према ставу 4. истог Закона, ако после почетка примене овог Закона буде укинута првостепена одлука из става 3. овог члана, даљи поступак спровешће се по одредбама овог Закона. У конкретном случају, одлуком другостепеног суда укинута је првостепена одлука у предметној правној ствари, те се даљи поступак има наставити према одредбама Породичног закона.

(пресуда Основног суда у Чачку, П.бр.2078/10 од 02.07.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж.бр.3129/13 од 11.09.2014. године)

**Сентенцу приредила: *Смиљана Ристић*
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА ПОВОДОМ СТИЦАЊА У ШИРОЈ ПОРОДИЧНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

У погледу имовине стечене у широј породичној заједници застарелост потраживања не тече све док та заједница постоји и док стицалац користи имовину у коју је вршио улагање.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, странке су живеле у породичној заједници дужи временски период.

Приликом трајања ове заједнице, тужилац је својим средствима саградио интерканалну пекарску пећ 1967. године, која је почела са радом 1968 године. Исту пећ је саградио да би обављао делатност. С обзиром да тужени оспорава тужиоцу улагања у спорној пећи, а имајући у виду чињеницу да је тужилац својим средствима исту саградио са намером да обавља он делатност, што је била намера и свих чланова породичне заједнице, то је тужени у обавези да плати тужиоцу противвредност спорне пећи, сходно чл. 210 Закона о облигационим односима, будући да се неосновано обогатио на рачун тужиоца.

Ценећи приговор туженог да је потраживање тужиоца застарело, сходно чл. 371 ЗОО, суд налази да је исти неоснован. Наиме, у погледу имовине стечене у широј породичној заједници, застарелост потраживања не тече све док та заједница постоји и док стицалац користи имовину у коју врши улагања. Значи, док шира породична заједница постоји, док члан породичне заједнице користи имовину у

коју је улагао, застаревање потраживања у вези те имовине не тече. У конкретном случају, тужилац је користио предметну пећ до краја 1983. године, а тужбу је поднео дана 14.04.1987. године, тако да потраживање није застарело. Наиме, у време када је тужилац престао да ради у пекари крајем 1983. године, на снази је био Закон о облигационим односима који је ступио на снагу 01.10.1978. године. По члану 371. тада важећег Закона о облигационим односима, општи рок застарелости је био пет година. Произилази да потраживање тужиоца није застарело будући да је тужбу поднео у року од пет година од дана када је престао да користи имовину у коју је вршио улагање.

(пресуда Основног суда у Чачку, П.бр. 2078/10 од 02.07.2013. године пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-3129/13 од 11.09.2014. године)

**Сентенцу приредила: *Смиљана Ристић*
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

ПРАВА КОРИСНИКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

(Члан 92. Закона о телекомуникацијама
(„Службени гласник РС“, бр. 44/2003...50/2009).

Несагласност тужиоца, као корисника телекомуникације да му се фиксни телефонски прикључак везан за жичану линију, супституише – замени повезивањем на такозвану целуларну бежичну телефонију ЦДМА на основу важеће лиценце РАТЕЛА (Републичке агенције за телекомуникације), која је туженом предузећу за телекомуникације издата 16.06.2009. године, сама по себи, није довољна за усвајање тужбеног захтева да се тужиоцу омогући коришћење телефонског прикључка у његовом домаћинству преко фиксне жичане линије на основу раније одобреног претплатничког броја.

Из образложења:

Тужилац је према постављеном тужбеном захтеву тражио да се обавезе тужено предузеће за телекомуникацију да му **омогући коришћење телефонског прикључка** у њиховом домаћинству у месту Ш., по основу фиксне жичане линије преко ранијег претплатничког броја или преко другог претплатничког броја који тужени одреди, тако што ће укључити домаћинство тужиоца у фиксну жичану линију.

Овако постављени захтев првостепени суд је усвојио, уз образложење да је тужени противно одредби чл. 92 ст. 1 Закона о телекомуникацијама, онемогућио тужиоца да несметано користи квалитетну јавну телекомуникациону услугу преко фиксне жичане линије коју је користио од 1984. године, јер се тужилац није сагласио да му се прикључак за фиксну жичану линију замени повезивањем на такозвану целуларну – бежичну телефонију иако је туженом Републичка агенција за телекомуникације за то издала лиценцу још 16.06.2009. године.

Поводом жалбе туженог другостепени суд је укинуо првостепену пресуду, уз образложење да се за сада не могу прихватити разлози из побијане пресуде да тужена без сагласности тужиоца није могла да му замени фиксну жичану линију на коју је био везан његов телефонски прикључак 1984. године, много савременијом телекомуникационом бежичном линијом, за чије увођење је тужени добио лиценцу од РАТЕЛА. Поред тога и на основу налаза и мишљења вештака произилази да су у селу Ш., 103 претплатника повезана на такозвану целуларну бежичну телефонију, а да само 19 претплатника, међу којима је и тужилац захтевају да и даље остану прикључени на фиксну жичану телефонску линију и да корисници бежичне телефоније СДМА имају сигнал који задовољава прописе за ту врсту технологије и да телефонски апарати који су им додељени имају европски сертификат за примену

у домаћинству који признаје и РАТЕЛ, да за смештај апарата нису потребни специјални услови, да телефон може да се користи и када нема струје, ако је батерија напуњена.

У образложењу другостепеног решења такође је указано да суд није извршио увид у уговор који је раније закључен између странака поводом фиксног жичаног прикључка, како би утврдио трајање уговорног односа, права и обавезе странака и могућност туженог да у складу са Општим условима за пружање услуга у јавној фиксној телекомуникационој мрежи, сагласно технолошком напретку и без евентуалне сагласности претплатника, у конкретном случају тужиоца, унапређује и побољшава и оптимализује услуге из своје делатности.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу - Судска јединица у Тополи, П-1707/2011 од 08.11.2013. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-719/14 од 16.07.2014. године)

**Сентенцу приредио: Обрен Јездих
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

РУЧНА ЗАЛОГА

Поверилац, чије је потраживање обезбеђено залогом, има право избора у погледу тога да ли ће потраживање који има према дужнику наплатити активирањем стварноправних средстава обезбеђења потраживања – ручне залоге или ће се намирити из остале имовине дужника или из других средстава обезбеђења потраживања.

Из образложења :

У првостепеном поступку је утврђено да се Уговором о залози закљученим 14.06.2011.године између тужиоца, као повериоца, туженог као заложног дужника и корисника кредита, тужени као залогодавац обавезао према повериоцу да му пружи обезбеђење за његово потраживање по Уговору о кредиту од 14.06.2011. године, који је закључен између тужиоца као повериоца и корисника кредита, на износ од 13.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са уговореном каматом. Чланом 2. Уговора о залози, уговорено је да је предмет залогe путничко возило марке „Шкода“ тип ОСТАVIA АМВЕНТЕ 1,9 TDI, а чланом 5. залогодавац је дао сагласност да се заложно право упише у регистар залогe код АПР. Тужени је потписао заложну изјаву којом је прихватио да се на наведеној покретној ствари установи заложно право у корист тужиоца. Заложна изјава оверена је код Основног суда у Краљеву 15.06.2011. године под Ов.І-бр.9341/11. Између странака није спорно да обавеза по основу кредита од стране корисника кредита није измирена, а последња уплата дела дуга по основу кредита

према тужиоцу била је 22.11.2011. године. Побијаном пресудом обавезан је тужени да тужиоцу преда путничко возило.

Апелациони суд је одбио жалбу туженог као неосновану и потврдио првостепену пресуду.

Одредбом члана 35. став 1. Закона о заложним правима, на покретним стварима уписаним у регистар прописано је да поверилац стиче право на државину по самом закону, ако дужник није испунио обавезу о доспелости, а ставом 2. истог члана да у тренутку доспелости, заложни поверилац стиче право да из вредности заложног права намери своје потраживање, камату и трошкове око остварења наплате потраживања. Поверилац, чије је потраживање обезбеђено залогом, има право избора у погледу тога да ли ће потраживање које има према дужнику наплатити активирањем стварноправних средстава обезбеђења потраживања – ручне залогe, као што је то учинио у конкретном случају или ће тражити да се намери из остале имовине дужника или других средстава обезбеђења потраживања. Имајући у виду наведено, стекли су се услови за испуњење обавезе из Уговора о залози, на основу чл. 6 ст. 1 Закона о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар, којим је прописано да се поверилац чије је заложно право уписано у регистар залогe може наплатити из вредности предмета заложног права пре осталих поверилаца, ако му његово потраживање не буде исплаћено од доспелости.

(пресуда Основног суда у Краљеву, 12П.бр.1106/12 од 5.03.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-3023/13 од 21.07.2014.године)

***Сентенцу приредила: Јелена Раденковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

НАСЛЕДНО ПРАВО

ГУБИТАК НАСЛЕДНОГ ПРАВА БРАЧНОГ ДРУГА (Члан 22. Закона о наслеђивању)

Повремено виђање супружника ради договора о васпитању заједничког детета, као што је то у конкретном случају било између оставиоца и тужене, чак и заједнички одласци на славља, у ситуацији када изостану сви остали неопходни елементи који чине заједницу живота, када су супружници физички раздвојени без оправданог разлога, не може се сматрати поновним успостављањем брачне заједнице.

Из образложења :

Тужиоци су деца оставиоца из првог брака, а тужене су супруга и кћерка, из другог брака. Остарилац је са првотуженом је закључио брак 1992. године, а 1993. године у том браку рођена је друготужена. Остарилац и друга супруга су један период становали приватно, потом су се 1993. године преселили код њених родитеља, а већ 1994. године оставиоца се одселио и вратио у стан у коме су у том тренутку живели тужиоци са мајком, његовом првом супругом, као и родитељи оставиоца. Тужена је остала да живи са ћерком у породичном домаћинству својих родитеља. Када се оставиоца разболео, бригу о њему је водила његова кћерка из првог брака, тужиља. Према закључку првостепеног суда, оставиоца је дужи временски период пре своје смрти живео у стану, са децом из првог брака и својим родитељима и након што се одселио, није наставио заједницу живота са туженом. Са друге стране, тужена није желела да напусти домаћинство својих родитеља. Између супружника није постојао договор у погледу финансија, с обзиром да се о заједничком детету старала искључиво тужена, да је средства за своје издржавање и издржавање детета обезбеђивала продајом пољопривредних производа. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и утврдио да првотужена нема право законског наслеђа на заоставштину сада пок. М.М., бив из Ч.

Апелациони суд је одбио жалбу тужених и потврдио првостепену пресуду.

Повремено виђање супружника ради договора о васпитању заједничког детета, као што је то у конкретном случају било између оставиоца и тужене, чак и заједнички одласци на славља, у ситуацији када изостану сви остали неопходни елементи који чине заједницу живота, када су супружници физички раздвојени без оправданог разлога, не може се сматрати поновним успостављањем брачне заједнице. Правилно је првостепени суд оценио, да чак и у ситуацији да је тужена доказала да је постојала заједница у периоду од 2002. до 2007. године, до смрти оставиоца протекао је дужи временски период, у коме несумњиво није постојала заједница живота.

Правилно је првостепени суд закључио да првотужена и оставилац нису међусобни однос заснивали на међусобној наклоности и љубави, солидарности, поштовању и узајамном помагању, што су елементи брачне заједнице. У првостепеном поступку је утврђено управо супротно, поред чињенице да нису живели заједно, да је центар животних активности првотужене био код њених родитеља, док је центар животних активности оставиоца био у Ч. Према одредби чл. 16 Породичног закона, брак се склапа ради остваривања заједнице живота супружника, а према одредби чл. 25 истог Закона, супружници су дужни да воде заједнички живот, да се узајамно поштују и помажу. Према одредби чл. 27 истог Закона, супружници споразумно одређују место становања и одлучују о вођењу заједничког домаћинства. Како је у првостепеном поступку утврђено да је разлог престанка заједнице живота супружника споразум, из којег је проистекло понашање супружника, које је супротно брачним обавезама које су преузели у смислу Породичног закона закључењем брака, то је условило губитак наследног права првотужене, у смислу чл. 22 Закона о наслеђивању.

(пресуда Основног суда у Чачку, 14П.бр.3357/11 од 09.04.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-2959/13 од 21.07.2014. године).

**Сентенцу приредила: Јелена Раденковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу.**

ПОНИШТАЈ НАСЛЕДНИЧКЕ ИЗЈАВЕ И ОПОЗИВ ПОКЛОНА (Члан 214. став 4. Закона о наслеђивању и параграф 567 СГЗ)

Наследничка изјава се не може поништити због неблагодарности јер је неблагодарност услов за опозив уговора о поклону.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу - Судска јединица у Жагубици, поништена је наследничка изјава тужиље дата код првостепеног суда у поступку расправљања заоставштине пок. Н.В. из К. у предмету О-1227/10 којом се тужиља прихватила наслеђа које јој по закону припада и свој наследни део уступила туженом са правом доживотног плодуживања на целокупној заоставштини. Након 3 године односи између странака су се погоршали а у време давања годишњице оставиоцу дошло је и до вербалног сукоба, а након тога је тужени као поклонопримац тужиљи закључао подрум, гаражу, искључио пумпу за воду у бунару, закључао кућицу са хидрофором и након тога извадио пумпу са хидрофором и тужиљи онемогућио да користи воду.

При оваквом чињеничном стању првостепени суд је нашао да се изјава о прихватања и уступању наследничког дела сматра поклоном и да се из тог разлога у овом случају имају применити правила о поклону, односно параграф 567 СГЗ. Тужиља је била у заблуди о мотиву, па је таква изјава рушљива. Како је тужени према тужиљи, својим понашањем, исказао неблагодарност то је код тужиље отпао

мотив за учињени поклон због чега је у смислу одредбе чл. 111 ЗОО, усвојио тужбени захтев и поништио наследничку изјаву.

Одлучујући о жалби туженог, Апелациони суд је нашао да је првостепени суд погрешно поништио наследничку изјаву примењујући правила о опозиву поклона, а ово због тога што се наследничка изјава не може поништити из разлога неблагодарности. Да би се поништила наследничка изјава морају бити испуњени услови из чл. 214 ст. 4 Закона о наслеђивању, односно да је наследничка изјава последица принуде, претње, преваре или заблуде. Како је на поуздан начин утврђено да је изјава тужиље којом уступа свој део овде туженом, дата без принуде, претње, заблуде или преваре, то се не може поништити наследничка изјава, већ се може тражити раскид, односно опозив уговора о поклону, што тужиља у конкретном случају није тражила. Стога је жалба туженог усвојена а првостепена пресуда преиначена и одбијен тужбени захтев тужиље.

(пресуда Основног суда у Пожаревцу - Судске јединице у Кучеву IV-73-П-18/14(2012) од 04.04.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-1801/14 од 04.11.2014. године).

**Сентенцу приредио: др Илија Зиндовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

ОДГОВОРНОСТ НАСЛЕДНИКА ЗА ДУГОВЕ ОСТАВИОЦА

У нашем праву важи начело добровољности, а не обавезности наслеђивања, а према члану 222. Закона о наслеђивању, наследник одговара за дугове оставиоца до висине вредности наслеђене имовине.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, сада пок. В.Б. је оглашен кривим правноснажном пресудом Основног суда у Пожаревцу К.бр.1447/10 од 23.04.2010. године због саобраћајне незгоде, у којој је тужиља добила тешку телесну повреду. В.Б. је преминуо дана 16.11.2012. године, а туженици су његова деца, заоставштина оставиоца није расправљена, те се из смртовнице утврђује да нема имовину која би била предмет расправљања, да је својом имовином располагао уговором о поклону који је сачинио 2011. године, којим је целокупну имовину поклонио сину – туженом у поступку.

Према члану 222. Закона о наслеђивању, наследник одговара за дугове оставиоца до висине вредности наслеђене имовине. Значи, наследник одговара за дугове оставиоца неограничено и безусловно. Ова законска одредба указује да је потребно да постоји наслеђе, односно заоставштина да би наследници могли да одговарају за дугове оставиоца. Према члану 1. став 1. и 2. Закона о наслеђивању, наслеђује се заоставштина, а заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Чињеница је да је, чланом 206. став

1. Закона о наслеђивању, регулисано да се смрћу лица отвара његово наслеђе, а чланом 212. истог Закона је предвиђено да заоставштина прелази по сили закона на оставиоцехе - наследнике у тренутку његове смрти, односно иако наследник стиче заоставштину у тренутку делације, он не мора и дефинитивно бити наследник, јер наследник је овлашћен да се одрекне наслеђа. Он то може учинити само у оставинском поступку и до окончања истог. Ако се одрекне наслеђа сматра се да никада није ни био наследник, а сходно чл. 213 ст. 1 и 2 Закона о наслеђивању. Према члану 223. Закон о наслеђивању, наследник који се одрекао наслеђа не одговара за оставиоцехе дугове. Значи у нашем праву важи начело добровољности, а не обавезности наслеђивања. С обзиром да из смртовнице сада пок. В.Б., произилази да нема имовине која би била предмет расправљања, да је неспорно да је свом својом имовином располагао уговором о поклону којим је поклонио туженом В.Б. односно произилази да туженици, сходно члану 222. Закона о наслеђивању, не одговарају за дугове оставиоца неограничено и безусловно.

(пресуда Основног суда у Пожаревцу – Судска јединица у Петровцу на Млави, V-68П-355/13 од 04.12.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж-126/14 од 28.10.2014. године)

**Сентенцу приредила: Смиљана Ристић
судија Апелационог суда у Крагујевцу**

РАДНО ПРАВО

ПРИМАРНИ И ЕВЕНТУАЛНИ ТУЖБЕНИ ЗАХТЕВ

Када другостепени суд преиначи првостепену пресуду и одбије примарни тужбени захтев тужиоца, вратиће спис предмета првостепеном суду ради одлучивања о евентуалном тужбеном захтеву. У том случају ће бити укинута и решење о трошковима парничног поступка, без обзира на то што је првостепена пресуда преиначена, јер није одлучено о тужбеном захтеву тужиоца у целисти.

Из образложења:

„Из списка предмета произилази да је тужиља тужбом захтевала поништај решења о отказу уговора о раду, а да је у току поступка сходно одредби члана 191. ЗПП-а поставила још један тужбени захтев предлажући да уколико Суд не усвоји основни, у смислу поништаја акта туженог о престанку радног односа, у том случају усвоји евентуални тужбени захтев којим је тужиља тражила да се обавезе тужени да јој на име мање обрачунате и исплаћене отпремнине према одредбама Закона о раду и одредбама Колективног уговора, због престанка радног односа по оспореном решењу туженог, исплати одговарајући новчани износ са законском затезном каматом. Ова два тужбена захтева стоје у односу главног тужбеног захтева, који се односи на поништај решења и који је прво истакнут у тужби и евентуалног тужбеног захтева, који се односи на исплату разлике отпремнине. Приликом мериторног одлучивања о тужбеним захтевима постављеним на овај начин, суд је везан за редослед којим су тужбени захтеви постављени, па ће одлучивање о евентуалном тужбеном захтеву зависити од одлуке о примарном тужбеном захтеву. Сходно наведеном, како је првостепеном пресудом суд усвојио примарни тужбени захтев тужиље и поништио решење о отказу уговора о раду, то правилно првостепени суд није одлучивао о постављеном евентуалном тужбеном захтеву. Међутим, како је овом пресудом првостепена пресуда преиначена у погледу примарног тужбеног захтева тако што је исти одбијен, то су се стекли услови за одлучивање о постављеном евентуалном тужбеном захтеву тужиље, па је Апелациони суд, у смислу одредбе члана 3. тачка 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава (“Службени гласник РС”, број 101/13) спис предмета уступио Основном суду у Аранђеловцу, као првостепеном, ради одлучивања о евентуалном тужбеном захтеву тужиље, јер су се тек наступањем правноснажности одлуке о примарном тужбеном захтеву стекли услови за расправљање и одлучивање о постављеном евентуалном тужбеном захтеву, сходно одредби члана 191. став 2. ЗПП, па је одлучио као у ставу II изреке ове пресуде.

Како о тужбеном захтеву тужиље није одлучено у целисти, јер није одлучено о евентуалном тужбеном захтеву, а висина трошкова парничног поступка зависи од

коначног исхода спора, који у овом случају подразумева одлучивање о примарном и евентуалном тужбеном захтеву, укинуто је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу 2. изреке побијане пресуде, па је одлучено као у ставу III изреке ове пресуде.“

(пресуда Основног суда у Крагујевцу - Судска јединица у Аранђеловцу, III 2451/11 од 03.10.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1 1117/14 од 04.11.2014.године)

**Сентенцу приредила: Александра Арнаутовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу**

Судска заштита против решења Комисије за утврђивање материјалне одговорности радника Министарства унутрашњих послова, којим се утврђује висина штета коју на раду проузрокује запослени у МУП-у.

Решење Комисије Министарства унутрашњих послова којим се утврђује одговорност запосленог за причињену материјалну штету, начин на који је штета наступила и висина причињене штете не може бити предмет судске заштите. Наведено решење може бити извршено само добровољно од стране запосленог и он нема правни интерес да исто побија.

Послодавац може од Суда тражити да обавезе запосленог да проузроковану штету накнади и у том случају се ради о спору пуне јурисдикције у коме суд одлучује о праву на накнаду штете, а не о законитости решења Комисије МУП-а којим је утврђена одговорност за причињену штету. На тај поступак се примењују одредбе парничног поступка, а не одредбе општег управног поступка.

Из образложења:

„Одговорност полицијског службеника за штету причињену државном органу на раду или у вези са радом, затим постојање штете, околности под којима је штета проузрокована и висина штете утврђују се решењем које доноси Комисија. Тим решењем утврђује се и начин на који се утврђена штета може платити. Предмет судске заштите, независно од погрешне правне поуке, није одлука коју је донео послодавац, односно Комисија коју је он формирао, и запослени нема правни интерес да ту одлуку побија, јер се она, кад постане правноснажна, не може извршити без пристанка запосленог, осим добровољно од стране запосленог. Такав интерес нема ни послодавац, јер је његов интерес да се одлука изврши, а пошто се не може извршити без пристанка запосленог, послодавац, када тог пристанка нема, може само од суда да тражи да запосленог обавезе да проузроковану штету накнади. Тај спор, Суд решава пуном јурисдикцијом и одлучује о самом праву на накнаду штете, а не о законитости одлуке коју је о томе донео послодавац. Како се

ради о одговорности за штету, неће се примењивати одредбе општег управног поступка, већ еквивалентне одредбе парничног поступка.

Како је Комисија за утврђивање материјалне одговорности радника Министарства унутрашњих послова побијаним решењем обавезала тужиљу да туженој накнади проузроковану штету у износу од 75.492,00 динара, што она није добровољно учинила, нити је започела исплату утврђеног износа, то се, сходно напред наведеним законским одредбама, не може прихватити као правилан закључак првостепеног суда да је побијано решење незаконито јер није доказано да је тужила проузроковала штету, намерно или крајњом непажњом, нарочито имајући у виду да је у ставу трећем изреке побијаног решења Комисије за утврђивање материјалне одговорности радника Министарства унутрашњих послова наведено да уколико запослени у року од 15 дана од дана достављања решења не исплати, односно не почне са исплатом накнаде штете, послодавац ће покренути поступак пред надлежним судом, при чему ће захтевати да се износ накнаде штете из тачке један решења увећа за законску затезну камату.“

(пресуда Основног суда у Прибоју, П1-298/12 од 11.03.2014. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1-2991/14 од 02.12.2014. године)

*Сентенцу приредила: Александра Арнаутовић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**Утврђивање статуса инвалида рада
који ужива посебну заштиту од отказа услед технолошких, економских или
организационих промена у складу са Посебним колективним уговором за
запослене у установама студенстског стандарда
(„Службени гласник РС“, бр. 14/07, 7/10 и 13/13)**

Статус инвалида рада који ужива посебну заштиту у случају отказа уговора о раду услед технолошких, економских или организационих промена у складу са Посебним колективним уговором утврђује се на основу решења надлежног Фонда за пензијско и инвалидско осигурање, а не на основу решења Националне службе за запошљавање.

Из образложења:

„Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда тужиоцу је решењем Националне службе за запошљавање, број 0200-1002-233/2012 од 13.09.2012. године, утврђен други степен тешкоћа и препрека у раду, односно да су тешкоће и препреке умерене и утичу знатно на радну способност, односно на занимање или послове које може да обавља, као и да тужилац има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под посебним условима.

Одредбом члана 98. Закона о пензијском и инвалидском осигурању је прописано да решење о правима из пензијског и инвалидског осигурања и о пензијском стажу доноси орган фонда одређен општим актом фонда. То значи, да се статус инвалида рада који ужива заштиту сходно одредби члана 30. тачка б. Посебног колективног уговора, утврђује решењем надлежног органа Фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Одредбама Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица са инвалидитетом („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 32/13), на основу којег је донето решење Националне службе за запошљавање, којим је утврђено да тужилац има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под посебним условима, уређују се подстицаји за запошљавање ради стварања услова за равноправно укључивање особа са инвалидитетом на тржиште рада; процена радних способности; професионална рехабилитација; обавеза запошљавања особа са инвалидитетом; услови за оснивање и обављање делатности предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и других посебних облика запошљавања и радног ангажовања особа са инвалидитетом; друга питања од значаја за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, па је сходно наведеном, нејасан закључак првостепеног суда да тужилац не може бити оглашен технолошким вишком, јер има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под посебним условима.“

(пресуда Основног суда у Крагујевцу, П1 1967/13 од 07.07.2014. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1 3775/14 од 04.12.2014. године)

*Сентенцу приредила: Александра Арнаутовић,
судијски помноћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РАДНИ ОДНОС НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ
(Члан 37. Закона о раду -
„Службени гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05)

Ако је због повећаног обима посла радни однос са запосленим заснован на одређено време, послодавац је овлашћен да процени када је престала потреба за његовим даљим ангажовањем и да му тада откаже уговор о раду.

Из образложења:

Тужилац је дана 30. 06. 2007. године са туженим закључио уговор о раду којим је засновао радни однос код туженог на одређено време најдуже 12 месеци од дана закључења уговора, односно најкасније до 30. 06. 2008. године. Тужиоцу је одлуком директора о престанку радног односа отказан наведени уговор о раду због престанка потребе за његовим радом јер дошло до смањења обима посла, и то са даном 30.09.2007. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања Апелациони суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се поништи одлука директора о отказу уговора о раду и он врати на рад.

Наиме, одредбом члана 37. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09), прописано је да се радни однос заснива на време чије је трајање унапред одређено, поред осталог, и када дође до повећаног обима посла који траје одређено време и то за време трајања тих потреба, с тим што тако заснован радни однос непрекидно или са прекидима не може трајати дуже од 12 месеци. У конкретном случају тужилац је код туженог засновао радни однос на одређено време, јер је у том тренутку постојала потреба туженог за радом тужиоца на пословима шанкера, односно конобара. Закљученим уговором, и то одредбом члана 5., парничне странке су уговориле да тужиочев радни однос код туженог траје најдуже 12 месеци од дана закључења уговора, односно најкасније до 30.06.2008. године. С обзиром да су странке дужину трајања тужиочевог радног односа код туженог дефинисале на наведени начин, јасно је да се тужилац сагласио да му радни однос код туженог траје најдуже 12 месеци од дана закључења уговора о раду, што значи да је прихватио да време трајање његовог радног односа може бити и краће, односно да му радни однос може престати и пре протеча 12 месеци од дана закључења уговора о раду. Како се у ресторану туженог у којем је тужилац радио смањио обим посла крајем септембра 2007. године то је престала је потреба туженог за даљим ангажовањем тужиоца, па је тужени поступајући у складу са одредбом члана 5. уговора о раду парничних странака могао да откаже уговор о раду тужиоцу и тада, односно пре 30.06.2008. године, као крајњег рока до када је тужиоцу могао да траје радни однос код туженог. Стога тужени није био дужан да спроведе поступак који је иначе предвиђен код отказа уговора о раду због престанка потребе за радом запослених до које је дошло услед технолошких и организационих промена, по члану 179. тачка 9. у вези члана 182. Закона о раду.

(пресуда Основног суда у Параћину, П1-1455/10 од 09.11.2012. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1-309/13 од 05.09.2013. године и пресуда Врховног касационог суда, Рев2- 329/14 од 27.07.2014. године)

**Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,
судски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу**

ДОДАТАК НА ПЛАТУ ЗА РАД НЕДЕЉОМ У ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА

**(Члан 96. став 1. тачка 3. Посебног колективног уговора за здравствене
установе чији је оснивач Република Србија -
"Службени гласник РС", бр. 36/2010, 42/2010)**

Запослени у здравственим установама чији је оснивач Република Србија имају право на додатак на плату, између осталог, за рад недељом – 20% од основне плате у складу са чланом 96. став 1. тачка 3. Посебног колективног уговора за здравствене установе чији је оснивач Република Србија.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда, тужилца је била запослена код туженог у периоду од 01.08.2010. до 06.09.2012. године и радила на пословима доктора медицине. Тужилца је свој рад обављала по сменама, радила је ноћу, празником и недељом, при чему јој није плаћен додатак на плату за рад недељом, а послодавац јој је омогућавао да у току радне недеље искористи непрекидан одмор од 24 часа и то на дан који је падао у току радне недеље који је могао да буде понедељак, уторак, среда, четвртак или петак када је тужилца користила дан одмора.

Према члану 96. став 1. тачка 3. Посебног Колективног уговора за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 36/10 дана 28.05.2010. године, а који је ступио на снагу 05.06.2010. године, запослени има право на додатак на плату за рад недељом - 20% од основне плате. Стога је тужени правилно обавезан да тужилци плати додатак на плату за рад недељом, јер не може да јој утврди мања права од права која су предвиђена посебним колективним уговором, сходно одредби члана 8. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/09).

(пресуда Основног суда у Крагујевцу, П1-2011/12 од 29.07.2013. године и пресуда Апелационог суда, Гж1 2810/13 од 9.10.2014. године)

***Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**ПОТПИСИВАЊЕ БЛАНКО СПОРАЗУМА О ПРЕСТАНКУ РАДНОГ
ОДНОСА У СУПРОТНОСТИ ЈЕ СА ИНСТИТУТОМ СПОРАЗУМНОГ
ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА**

Тужени је приликом закључења уговора о раду са тужиљом тражио и потписивање бланко споразума о раскиду уговора о раду, а такав акт који је тужилца потписала са туженим не може представљати споразум, јер не изражава сагласност воља уговорених страна, имајући у виду начин закључења споразума.

Из образложења:

„Тужилца је засновала радни однос код туженог по основу Уговора о раду од 30.09.2009. године, на неодређено време од 01.10.2009. године, а по Анексу уговора о раду од 15.07.2010. године, на пословима административног референта у пословној јединици у Чачку. Тужени је 18.02.2011. године, донео решење број 18/11, којим је тужилци престао радни однос заснован 01.10.2009. године, а на

основу Споразума о престанку радног односа потписаног дана 18.02.2011. године. Овај Споразум о престанку радног односа тужиље, заведен је код туженог под деловодним бројем 15/11 од 18.02.2011. године, типски је одштампан, а подаци са именом и презименом тужиље, радним местом, датумом када је споразум потписан, као и потпис послодавца, нису били одштампани у саставу обрасца, већ су накнадно уписани, а тужиља је у овом споразуму уписана као М.К. (девојачко презиме тужиље). Овај акт тужиља је бланко потписала приликом заснивања радног односа 2009. године“.

Дакле, предметни споразум о престанку радног односа није акт у смислу члана 177. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09), којим је прописано да радни однос може да престане на основу писменог споразума послодавца и запосленог, те да је пре потписивања споразума, послодавац дужан да запосленог писменим путем обавести о последицама до којих долази у остваривању права за случај незапослености. Ово стога што акт који је тужиља потписала са туженим не представља споразум, јер не изражава сагласност воља уговорних страна, имајући у виду начин закључења споразума, односно чињеницу да је тужени приликом закључења уговора о раду са тужиљом тражио и потписивање бланко споразума о раскиду уговора о раду, а такво поступање туженог је у супротности са институтом споразумног престанка радног односа, тако да може бити речи о злоупотреби права од стране туженог. Поступање туженог је противно смислу члана 177. Закона о раду, јер је тужиља приликом закључења уговора о раду 2009. године, морала да потпише бланко документ (формулар) у који су накнадно 2011. године, унети подаци који се односе на радно место, датум потписивања и потпис послодавца.

Стога је унапред састављен, бланко споразумни раскид уговора о раду, који је запослени морао да потпише приликом заснивања радног односа, ништав и не производи правно дејство. Имајући у виду да је ништав правни посао био основ за доношење решења 18.02.2011. године, којим је тужиљи престао радни однос, значи да је решење о престанку радног односа незаконито.

(пресуда Основног суда у Чачку, ПП-137/11 од 12.12.2012. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1-776/13 од 13.02.2014. године.)

**Сентенцу приредила: Милена Андријевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу**

ОСТАЛО

ИСПИТИВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ ИЗВРШЕЊА У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ (Члан 210. ЗОО)

Извршење које је спроведено, предузимањем прописаних извршних радњи, у границама одређеним решењем о извршењу, не може бити предмет преиспитивања у парничном поступку, у смислу постојања неоснованог обогаћења извршног дужника, сходно члану 210. Закона о облигационим односима.

Из образложења:

Према утврђењу првостепеног суда, тужени су као повериоци, на основу извршне исправе, поравнања Р-153/95 од 15.02.1995.године, закљученим пред Општинским судом у Параћину, против тужиоца, као извршног дужника, покренули извршни поступак. Правоснажним решењем о извршењу Основног суда у Параћину, И.1174/96 од 13.01.1997. године, одређено је извршење ради наплате новчаног износа из поравнања Р-153/95, од 14.000,00 ДМ, у динарској противвредности са законском затезном каматом. Решењем И-1174/96 од 06.11.2003.године, утврђено је да су повериоци власници на по 1/2 таксативно наведених непокретности. У поступку извршења, извршни дужник, тужилац у овој парници, користио је законом дозвољена правна средства против решења првостепеног суда, која су потврђивана одлукама Окружног суда у Јагодина, тако да је решење о дозволи извршења И-1174/96 од 6.11.2003. године Општинског суда у Параћину, постало правоснажно.

Према налазу и мишљењу вештака финансијске струке, услед грешака у извршеним проценама вредности предмета извршења и обрачунима камата за главно потраживање и трошкова извршења, у спроведеном извршном поступку, тужиоцу је више наплаћено 419.130,78 динара или 4.361,26 евра преко износа који је, он као извршни дужник, дуговао повериоцима.

На основу напред утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби чланова 210. и 277. ЗОО, усвојио тужбени захтев у целости, закључивши да је део имовине тужиоца прешао у имовину тужених, без правног основа у правном послу или закону, па је тужиоцу досудио главно потраживање заједно са законском затезном каматом.

Према оцени Апелационог суда, погрешан је закључак из побијане одлуке, да се у конкретном случају ради о стицању без основа, с обзиром да до обогаћења стицалаца тј. тужених, као извршних дужника, није дошло без пуноважног правног основа. Апелациони суд сматра, имајући у виду околности случаја, да је прелаз дела имовине тужиоца у имовину тужених, заснован на правоснажној и извршној

одлуци суда, као државног органа тј. на правоснажном решењу о извршењу, против кога улагање даљих правних средстава није дозвољено, а само извршење је спроведено, предузимањем прописаних извршних радњи, у границама одређеним у решењу о извршењу које не може бити предмет преиспитивања у парничном поступку.

Поред изнетог, у нашем праву нема основа, да се у смислу постављеног тужбеног захтева, у новој парници оспори законитост извршне исправе или решења о дозволи извршења. Ово стога, што је према стању у списима предмета тужилац, као извршни дужник, изјавио приговор, на решење о извршењу И-1174/96 од 06.11.2003. године, који је одбијен као неоснован решењем већа Општинског суда у Параћину, ИПВ (И) 11/04 од 10.02.2004. године, против кога није дозвољена жалба.

Када је извршење већ спроведено, дужник може суду поднети предлог за противизвршење, захтевајући да му поверилац врати оно што је извршењем добио, само ако је извршна исправа правоснажно укинута, преиначена, поништена или стављена ван снаге; ако је у току извршног поступка измирио повериочево потраживање; ако је решење о извршењу правоснажно укинута или преиначено, што конкретно није случај. У тада важећем ЗИП-у („Службени лист СРЈ“, бр. 28/00, 73/00 и 71/00) нема одредби које дозвољавају да се законитост правоснажно окончаног поступка извршења може преиспитивати у парничном поступку.

(пресуда Основног суда у Параћину, 2П 167/13 од 10.05.2013.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж 2405/13 од 26.02.2014.године)

***Сентенцу приредио: Немања Ковачевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***